

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje

Ympäristöministeriön julkaisuja
2021:17

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:17

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje

Ympäristöministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Ympäristöministeriö

© 2021 tekijät ja ympäristöministeriö

ISBN pdf: 978-952-361-253-2

ISSN pdf: 2490-1024

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje

Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:17	Teema	Ympäristönsuojelu
Julkaisija	Ympäristöministeriö	

Tekijä/t	Ympäristöministeriö	Sivumäärä	125
Kieli	suomi		

Tiivistelmä

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeella pyritään edistämään, että kotieläintaloutta koskevat valtakunnalliset ympäristönsuojelun tavoitteet saavutetaan yhdenmukaisin menettelyin ja tulkinnoin. Ohje on tarkoitettu ympäristönsuojelulain mukaisten lupa- ja valvontaviranomaisten käyttöön sekä tiedoksi sidosryhmille. Ohje korvaa 2010 annetun kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeen.

Ohje on laadittu ympäristönsuojelulain lähtökohdista. Ohje sisältää kuvauksen kotieläintilojen toimintaan sovellettavasta lainsäädännöstä, sekä suosituksia ja soveltamisohjeita. Ohjeessa kuvataan hyvä kotieläintalouden ympäristönsuojelutaso ja se on laadittu parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja ympäristön kannalta parhaan käytännön (BEP) periaatteille.

Asiasanat maatalous, ympäristönsuojelu, kotieläintuotanto, kotieläintalous, valvonta

---

ISBN PDF	978-952-361-253-2	ISSN PDF	2490-1024
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

---

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-253-2>

Anvisning om miljöskydd vid husdjursskötsel

Miljöministeriets publikationer 2021:17		Tema	Miljövård
Utgivare	Miljöministeriet		
Författare	Miljöministeriet	Sidantal	125
Språk	finska		
Referat	<p>Syftet med anvisningen om miljöskydd vid husdjursskötsel är att främja att de nationella miljöskyddsmålen för husdjursskötsel uppfylls genom enhetliga förfaranden och tolkningar. Anvisningen är avsedd för de tillstånds- och tillsynsmyndigheter som avses i miljöskyddslagen samt för kännedom till intressegrupper. Anvisningen ersätter anvisningen om miljöskydd vid husdjursskötsel från 2010.</p> <p>Anvisningen har utarbetats utifrån miljöskyddslagen. I anvisningen ingår en beskrivning av den lagstiftning som ska tillämpas på verksamheten samt rekommendationer och tillämpningsanvisningar. I anvisningen redogörs för en god miljöskyddsnivå vid husdjursskötsel. Anvisningen bygger på principen om bästa tillgängliga teknik (BAT) och principen om bästa praxis från miljösynpunkt (BEP).</p>		
Nyckelord	jordbruk, miljöskydd, husdjursproduktion, övervakning, husdjursskötsel		
ISBN PDF	978-952-361-253-2	ISSN PDF	2490-1024
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-253-2		

Guidelines for environmental protection in animal husbandry

Publications of the Ministry of the Environment 2021:17	Subject	Environmental protection
--	----------------	--------------------------

Publisher	Ministry of the Environment
------------------	-----------------------------

Authors	Ministry of the Environment
----------------	-----------------------------

Language	Finnish	Pages	125
-----------------	---------	--------------	-----

Abstract

The purpose of the guidelines for environmental protection in animal husbandry is to promote the achievement of the national environmental objectives concerning livestock production with harmonised procedures and interpretations. The guidelines are intended to be used by the permit and control authorities referred to in the Environmental Protection Act, and for information to various other stakeholders. The guidelines replace the guidelines for environmental protection in animal husbandry published in 2010.

The main perspectives of the guidelines are those of the Environmental Protection Act. The guidelines include a description of the legislation applicable to the operations, as well as recommendations and application instructions. The guidelines describe the good standard of environmental protection, and they are based on the principles of the best available technology (BAT) and best environmental practices (BEP).

Keywords	agriculture, environmental protection, livestock production, control, animal husbandry
-----------------	--

ISBN PDF	978-952-361-253-2
-----------------	-------------------

ISSN PDF	2490-1024
-----------------	-----------

URN address	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-253-2
--------------------	---

Sisältö

1	Johdanto	9
1.1	Kotieläintalouden ympäristövaikutukset	10
2	Lyhenne- ja säädösluettelo	12
Osa I Maatalouden ympäristönsuojelun lainsäädäntö		
3	Lainsäädäntö ja maatalouden ympäristönsuojelun tavoitteet	16
3.1	Ympäristönsuojelulaki ja asetus ympäristönsuojelusta	16
3.1.1	Nitraattiasetus	17
3.1.2	Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset	17
3.1.3	Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi	18
3.2	Teollisuuspäästödirektiivi	18
3.3	Päästökattodirektiivi ja ilmansuojelun tavoitteet	19
3.4	Ilmastosäätely ja tavoitteet	21
3.5	Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä	22
3.5.1	Vesien- ja merenhoidon tavoitteet	23
3.5.2	Pohjavesien suojelun tavoitteet	24
3.5.3	Ravinteiden kierrätys	25
3.6	Vesilaki	26
3.6.1	Ojitus	27
3.6.2	Veden ottaminen	27
3.7	Jätelainsäädäntö	28
3.8	Monimuotoisuustavoitteet	28
3.9	Maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö	30
3.10	Kemikaali- ja kemikaaliturvallisuuslainsäädäntö	31
3.11	Ympäristövahinkovakuutus	32
4	Ympäristölupa- ja ilmoitusmenettely	34
4.1	Luvan- tai ilmoituksenvarainen toiminta	34
4.1.1	Etälantalalan ympäristölupa	38
4.2	Lupahakemuksen ja ilmoituksen tekeminen	38
4.2.1	Ilmoituksen tekeminen	40
4.2.2	Natura-arviointi	40
4.2.3	Paras käyttökelpoinen tekniikka, BAT	41
4.2.4	Hakijan neuvonta	41
4.3	Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittely ja päätöksen tekeminen	42
4.3.1	Tiedoksianto ja hakemuksesta tiedottaminen	43
4.3.2	Lausunnot	43
4.3.3	Ympäristöluvan ja ilmoituspäätöksen myöntämisen edellytykset	44
4.3.4	Ilmoituspäätöksen antaminen	45
4.4	Ympäristölupa- ja ilmoituspäätös	46
4.4.1	Lupapäätöksen sisältö ja annettavat määräykset	47
4.4.2	Ilmoituspäätöksessä annettavat määräykset	48

4.4.3	Sika- ja siipikarjatalouden BAT-päätelmät	48
4.4.4	Määräykset säännöllisesti raportoitavista tiedoista	49
4.5	Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano	50
4.6	Tiedoksianto ja päätöksestä tiedottaminen	51
4.7	Toiminnan muuttaminen	51
4.7.1	Toiminnan olennainen muutos.....	53
4.8	Päätöksen raukeaminen	54
5	Muut luvat ja ilmoitukset	55
5.1	Kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskevat menettelyt	55
5.2	Eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva ilmoitus ja laitoshyväksyntä.....	55
5.3	Jätehuoltorekisteri	56
5.4	Rekisteröityminen eläintenpitäjäksi	56
5.5	Kunnan terveydenhuoltoviranomaisen määräykset	57
6	Ympäristövaikutusten arviointi- eli YVA-menettely	58
6.1	YVA-menettelyn soveltaminen.....	58
6.2	YVA-menettelyn vaiheet	61
6.3	YVA-menettelyyn liittyvä muutoksenhaku.....	63
7	Ympäristövalvonta	64
7.1	Valvontaviranomaiset	64
7.2	Ympäristövalvonnan suunnittelu ja ympäristöriskien arviointi	65
7.3	Ympäristövalvonnan toteutus	67
7.4	Hallinnolliset ja rikosoikeudelliset keinot.....	68
7.5	Valvontatietojen raportointi ja toimittaminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään	69
7.5.1	BAT-päätelmiin liittyvä raportointi ja E-PRTR-raportointi.....	70
7.6	Häiriö- ja erityistilanteet	71
7.7	Ympäristövalvonnan maksullisuus	71

Osa II Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeet

8	Eläinsuojan sijoittaminen	73
8.1	Sijoittamista koskevaa lainsäädäntöä	74
8.2	Eläinsuojan laajentaminen.....	75
8.3	Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan sijoittaminen	76
8.3.1	Etäisyys hajusta häiriintyviin kohteisiin.....	76
8.3.2	Muut etäisyysvaatimukset	78
8.3.3	Vähimmäisetäisyydestä poikkeaminen ilmoitusmenettelyssä.....	78
8.4	Ympäristöluvanvaraisen eläinsuojan sijoittaminen	79
8.4.1	Hajun huomioiminen ympäristölupamenettelyssä	79
8.4.2	Vaihtoehtoinen sijoituspaikka ja hakemuksen muuttaminen ympäristöluvissa.....	80
8.5	Sijoittuminen pohjavesialueelle	81
8.6	Sijoittamisen ohjaus kaavoituksella	85

9	Eläinsuoja, lantala ja säilörehun varasto	86
9.1	Eläinsuojan poistoilma	86
9.2	Lannan ja orgaanisen lannoitevalmisteen varastointi	86
9.2.1	Lantalan mitoitus	88
9.2.2	Lantalan kattaminen.....	89
9.2.3	Lannan aumavarastointi	90
9.2.4	Orgaanisen lannoitevalmisteen varastointi	92
9.3	Säilörehuvarasto	92
10	Lannan hyödyntäminen	94
10.1	Riittävä lannanlevitysala	95
10.2	Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden käyttö pohjavesialueilla	96
10.3	Lannan separointi	97
10.4	Oman tilan lannan kompostointi	97
10.5	Lannan käsittely biokaasulaitoksessa	98
10.6	Lannan poltto	99
10.7	Lämmön talteenotto lannasta ja lannan jäädyttäminen	101
11	Jaloittelualueet, ulkokasvatus ja laidunnus	102
11.1	Jaloittelualueet	102
11.2	Ulkotarhat	103
11.3	Pysyvät ruokintapaikat	104
11.4	Lihanautojen ympärivuotinen ulkokasvatus	104
11.5	Eläinten laiduntaminen	105
11.6	Vasikoiden iglukasvatus.....	106
12	Jätehuolto	107
12.1	Eläinsuojan jätteet.....	108
12.2	Eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittely.....	108
12.3	Kuolleet eläimet	109
12.4	Kuolleiden eläinten hävittäminen polttamalla	110
12.5	Pilaantuneet rehut	112
13	Jätevedet	113
13.1	Jätevesien yhdenmetyt käsittely ympäristöluvassa tai ilmoituksessa	113
13.2	Eläinsuoja, joka ei ole ympäristöluvan tai ilmoituksenvarainen.....	114
13.3	Maitohuoneen jätevedet	114
13.4	Eläinsuojarakennusten pesuvedet.....	116
13.5	Sosiaalitulojen jätevedet.....	116
13.6	Saostus- ja umpisäiliölietteet	117
14	Kemikaalien käsittely ja varastointi	119
	Lähteet	121

1 Johdanto

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeella pyritään edistämään, että kotieläintaloutta koskevat valtakunnalliset ympäristönsuojelun tavoitteet saavutetaan yhdenmukaisin menettelyin ja tulkinnoin. Ohje on tarkoitettu ympäristönsuojelulain mukaisten lupa- ja valvontaviranomaisten käyttöön sekä tiedoksi sidosryhmille. Ohje korvaa 2010 annetun kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeen.

Ympäristöministeriö katsoi kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeen uusimisen tärkeäksi erityisesti ympäristönsuojelulakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin viime vuosina tehtyjen muutosten vuoksi. Aiempi kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje oli vuodelta 2010 ja se oli jo vanhentunut. Ympäristölupamenettelyn uudistuksessa pääosa nykyisin luvanvaraisista eläinsuojista siirtyi ilmoitusmenettelyyn ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toimivaltaan.

Ohje on laadittu ympäristönsuojelulain lähtökohdista. Säädösten lisäksi ohjeessa on pyritty avaamaan lainsäädännön sisältöä eläinsuojien kannalta. Ohjeessa kuvataan hyvä kotieläintalouden ympäristönsuojelutaso ja se on laadittu parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja ympäristön kannalta parhaan käytännön (BEP) periaatteille.

Turkistarhaus¹, hevostallit^{2,3} ja kotieläintalouden liitännäiselinkeinot, kuten esim. juustolat ja pienteurastamot on rajattu tämän ohjeen ulkopuolelle.

Tämä ohje ei ole viranomaisia tai toiminnanharjoittajia sitova. Viranomaistoiminnassa tulee aina ottaa huomioon tapauskohtainen harkinta ja paikalliset olosuhteet. Eläinsuojien lupa- ja ilmoituspäätöksiin kirjatut määräykset perustellaan aina sekä tosiasiaperusteluin tapauskohtaisesti kyseisen eläinsuojan osalta, että oikeusperusteluin esimerkiksi ympäristönsuojelulain, jätelain tai niiden nojalla annettujen asetusten nojalla.

---

1 Turkistarhauksen ympäristönsuojeluohje, Ympäristöministeriö, Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161033>

2 Hevostallityöryhmän raportti, Ympäristöministeriö 2008. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/135620/Hevostallity%C3%B6ryhm%C3%A4n%20raportti.pdf?sequence=1>

3 Hevostallien ympäristönsuojeluohje 4.11.2003 (Ympäristöministeriön moniste 121)

Ohjeen uudistuksesta vastasi Sonja Pyykkönen ympäristöministeriöstä. Suurena apuna päivitystyössä oli Mikko Jaakkola Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Työn toteutusta tuki taustaryhmä, johon kuuluivat Sini Wallenius, Antero Nikander ja Maarit Hellstedt Maa- ja metsätalousministeriöstä, Airi Kulmala maataloustuottajain keskusliitosta, Seija Virolainen Etelä-Suomen aluehallintovirastosta sekä Anne Polso Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Lisäksi ohjeen valmistelussa on auttanut lukuisa määrä eri aiheiden asiantuntijoita.

Ohjeluonnoksesta saatujen lausuntojen mukaan ohjetta pidetään erittäin tärkeänä. Lausuntojen keskeisin sisältö on otettu huomioon ohjeessa.

Kiitämme ohjeen kirjoittajia, taustaryhmää sekä muita ohjeen päivitykseen osallistuneita asiantuntijoita. Ympäristöministeriö toimittaa vahvistamansa ohjeen aluehallintovirastoille ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille käytettäväksi lupa-, valvonta- ja muissa hallinnollisissa asioissa.

1.1 Kotieläintalouden ympäristövaikutukset

Suomessa oli vuonna 2020 noin 13 000 kotieläintilaa, joista suurin osa sijaitsee Lounais- ja Länsi-Suomessa sekä Pohjois-Savossa. Kotieläintilojen lukumäärä on laskenut jo pitkään, mutta tiloilla on entistä enemmän eläimiä. Tilakokojen kasvu lisää riskiä paikallisille ympäristöongelmille ja luo painetta entistä tehokkaamman ympäristönsuojelutekniikan käyttöön ottamiselle yksittäisillä tiloilla. Vaikka suurimmat kotieläintilat käyttäisivät tehokasta ympäristönsuojelutekniikkaa, niiden keskittyminen samalle alueelle voi lisätä myös alueen kokonaiskuormitusta sekä riskiä päästöistä ilmaan ja vesiin. Yleistä viihtyvyyttä vähentävää hajuhaittaa aiheutuu eläinsuojista, lantaloista, lannan käsittelystä ja levittämisestä.

Maatalouden ravinnepäästöt kuormittavat edelleen vesistöjä. Väkilannoitteiden, erityisesti väkilannoitefosforin käyttö vähentyi huomattavasti 1990-luvulla. 2000-luvun alun jälkeen ravinteiden käyttö ja ravinnetaseet ovat olleet melko vakaita. 2010-luvulla typpitase on vaihdellut 46–57 kg/ha välillä ja fosforitase 3,7–5,9 kg/ha välillä⁴. Vaikka lannan ravinteet otetaan nykyisin huomioon aiempaa tarkemmin lannoituksessa, vesistöjen ravinnekuormitus ei ole vähentynyt vähennystavoitteita vastaavasti. Maatalouden osuus ravinnepäästöissä ihmistoiminnasta aiheutuvasta kokonaiskuormituksesta on korostunut pistemäisen kuormituksen pienentyessä. Kuormituksen vähentäminen vaatii pitkäkestoisia tehokkaita ja erityisesti ongelma-alueille kohdennettuja toimia.

4 https://www.luke.fi/ruokafakta/peltomaan_kasvit/typpi_ja_fosforitaseet/

Vuoden 2017 eläinmäärien perusteella Suomessa syntyi kotieläinten lantoja 15,5 miljoonaa tonnia. Nämä sisältävät yhteensä noin 19 000 tonnia kokonaisfosforia ja 76 000 tonnia kokonaistyppeä (varastoinnin jälkeen, laiturille jäävät lannat pois lukien)⁵. Ongelmana on lannan ja erityisesti sen sisältämän fosforin epätasainen jakaantuminen alueellisesti. Kotieläintalouden keskittymisen ja yksikkökoon kasvun myötä lannan sisältämän fosforin määrä ylittää joillakin kotieläinvaltaisilla alueilla kasvinviljelyn ravinnetarpeen. Erityisesti näillä alueilla lanta olisi tarvetta saada prosessoitua niin, että sen kuljettaminen ylijäämäalueilta alijäämäalueille olisi taloudellisesti kannattavaa. Lannan prosessointiin on olemassa erilaisia ratkaisuja, kuten separointi, biokaasutus, kompostointi, kuivaus ja rakeistus. Edistysaskeleita tarvitaan siinä, että erilaisia menetelmiä saadaan käyttöön ja lantaa tuotetistettua lannoitevalmisteiksi. Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyönä on valmistunut ELY-keskusten viranomaiskäyttöön Ravinnelaskuri⁶, joka mahdollistaa lannan ja muiden ravinteikkaiden biomassojen alueellisten määrien tarkastelun ja kierrätyksen suunnittelun.

Ravinnepäästöjen lisäksi maataloudessa syntyy erilaisia kiinteitä jätteitä ja jätevesiä, joiden varastointi ja käsittely tilalla voi aiheuttaa ympäristön pilaantumista, hajuhaittoja ja epäsiisteyttä. Tyypillisiä kotieläintalouden jätteitä ovat kuolleet eläimet, maitohuoneen ja eläintilojen pesuvedet, sosiaalityötilojen jätevedet, käytetyt maatalousmuovit ja muut pakkaukset, vaaralliset jätteet ja pilaantunut tuorerehu.

Maataloudessa syntyy myös kasvihuonekaasuja, kuten metaania ja dityppioksidia. Metaania vapautuu märehittäjien ruuansulatuksesta ja lannasta, dityppioksidia maaperästä ja lannasta. Ammoniakkia haihtuu kotieläinten lannasta eläinsuojissa ja lannan varastoinnin ja levityksen yhteydessä. Ammoniakkia haihtuu myös typpeä sisältävistä muista orgaanisista ja epäorgaanisista lannoitteista. Jatkossa maatalouden ilma- ja ilmastopäästöihin on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota Euroopan unionin ja kansallisiin tavoitteisiin pääsemiseksi. Myös energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian hyödyntämisen lisääminen sekä kiertotalouden edistäminen maataloussektorilla ovat tärkeitä.

---

5 Keinoja orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön edistämiseen, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2019:5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161419>

6 <https://ravinnelaskuri.luke.fi/>

2 Lyhenne- ja säädösluettelo

Lyhenne	Säädös tai selite
BAT	Best Available Technique, paras käyttökelpoinen tekniikka
BREF-asiakirja	BAT-vertailuasiakirja, usein sektorikohtainen https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Paras_tekniikka_BAT/Vertailuasiakirjat
ELY-keskus	elinkeino-, liikenne – ja ympäristökeskus
Eläinsuoja-asetus	Valtioneuvoston asetus ilmoituksenvaraisista eläinsuojista (138/2019)
E-PRTR	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 166/2006 epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta
EU:n sivutuoteasetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta
Hajajätevesiasetus	Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä ja johtamisesta viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (157/2017)
HL	hallintolaki (434/2003)
IE-direktiivi	Industrial Emissions Directive, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU, teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen)
JL	Jätelaki (646/2011)
Julkisuuslaki	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
Jäteasetus	Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012)
Kemikaalilaki (599/2013)	
Kemikaaliturvallisuuslaki (390/2005)	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)

Lyhenne**Säädös tai selite**

Kemikaaliturvallisuusasetus (856/2012)	
Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010)	
Laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta (1407/2004)	
Laki ympäristövahinkovakuutuksesta (81/1998)	
Lannoitevalmistelaki (539/2006)	
Lintudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta
Luonnonsuojelulaki (1096/1996)	
Luontodirektiivi	Neuvoston direktiivi 92/43/EY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta
MMMa	maa- ja metsätalousministeriön asetus
MRL	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
Naapuruussuhdelaki	Laki eräistä naapuruussuhteista (26/1920)
NEC-direktiivi	National Emissions Ceilings Directive, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2284, tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisten päästöjen vähentämisestä, direktiivin 2003/35/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2001/81/EY kumoamisesta (EUVL L 344, 17.12.2016, s. 1).
Nitraattiasetus	Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)
Nitraattidirektiivi	Neuvoston direktiivi 91/676/ETY, annettu 12 päivänä joulukuuta 1991, vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta
PIPO-asetus	Valtioneuvoston asetus keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017)
Päästökattodirektiivi	National Emission Ceilings Directive, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2284, tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisten päästöjen vähentämisestä, direktiivin 2003/35/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2001/81/EY kumoamisesta (EU) 2016/2284

Lyhenne**Säädös tai selite**

Sivutuoteasetus	Maa- ja metsätalousministeriön asetus elämistä saatavista sivutuotteista (MMMa 783/2015)
Sivutuotelaki	Laki elämistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
Tuettavan rakentamisen asetus	Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista (266/2019)
Valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta (362/2003)	
Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta (592/2010)	
Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (2011/407)	
Valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006)	
Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006)	
Valtioneuvoston asetus ympäristövahinkovakuutuksesta (47/2015)	
Vesienhoitolaki	laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004)
VL	vesilaki (587/2011)
YSL	ympäristönsuojelulaki (527/2014)
YSA	valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014)
YVA-asetus	valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)
YVA-laki	laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

OSA I MAATALOUDEN YMPÄRISTÖNSUOJELUN LAINSÄÄDÄNTÖ

3 Lainsäädäntö ja maatalouden ympäristönsuojelun tavoitteet

Ympäristönsuojelun tavoitteena on ympäristön hyvä tila. Ympäristönsuojelussa painotetaan haittojen ennaltaehkäisyä ja varovaisuusperiaatetta. Maatalouden ympäristönsuojelun tavoitteena on vesistöjen ravinnekuormituksen vähentäminen lannoitteiden käyttöä tarkentamalla, eroosiota torjumalla ja viljelytapoja kehittämällä. Tavoitteena on myös tehostaa materiaalien ja lannan hyödyntämistä, vähentää jätteistä, jätevesistä ja kemikaaleista aiheutuvia riskejä, säilyttää ja edistää luonnon monimuotoisuutta sekä vähentää maatalouden ammoniakki ja kasvihuonekaasupäästöjä ilmaan. Maatalouden ympäristönsuojelua ohjataan lainsäädännön ja taloudellisten ohjauskeinojen avulla sekä ympäristötietoisuutta lisäämällä.

3.1 Ympäristönsuojelulaki ja asetus ympäristönsuojelusta

Ympäristönsuojelulaki (527/2014, YSL) on ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskeva yleislaki, jonka ensisijaiset tavoitteet ovat ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä ympäristön yhtenäisen ja kokonaisvaltaisen huomioon ottamisen turvaaminen ympäristöä koskevassa päätöksenteossa. Sitä sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Ympäristönsuojelulailla on pantu toimeen useita Euroopan unionin direktiivejä ja sen nojalla on annettu useita asetuksia.

Toiminnanharjoittajan on YSL 6 §:n mukaan oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvilläolovelvollisuus*). Ympäristönsuojelulain 7 §:n mukaan toiminta on järjestettävä niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toimintojen päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon on rajoitettava mahdollisimman vähäisiksi. Ympäristönsuojelulaki kieltää maaperän ja pohjaveden pilaamisen (16–17 §). Pilaamiskiellot sisältävät myös kiellon vaaran aiheuttamisesta. Pilaamiskielloa on tarkennettu vesiympäristölle vaarallista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1022/2006).

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava ympäristölupa, ilmoituspäätös tai toiminta on rekisteröitävä (YSL 27 §, 115 a §, 116 §). Toiminta saattaa edellyttää myös muita YSL:n mukaisia ilmoituksia (YSL 12 luku). Toiminnan on täytettävä jätelain vaatimukset, eikä se saa olla luonnonsuojelulain tai kaavan vastaista.

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014, YSA) on ympäristönsuojelulakia tarkentava asetus, jossa säädetään tarkemmin ympäristöluvan tai ilmoituksen myöntävien viranomaisten toimivalta- ja toimivaltajaosta, ympäristölupahakemuksen ja ilmoituksen sisällöstä ja käsittelystä sekä päätöksen tarkemmasta sisällöstä. Lisäksi siinä ovat ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt sekä valvontaa ja eräitä viranomaisia koskevat tarkemmat säännökset.

3.1.1 Nitraattiasetus

Euroopan neuvoston direktiivi vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta (91/676/ETY) on pantu täytäntöön eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (1250/2014, nitraattiasetus), joka on annettu ympäristönsuojelulain nojalla. Asetusta sovelletaan kaikkeen maa- ja puutarhatalouden harjoittamiseen, joten se koskee esimerkiksi kaikkia eläinsuojia ja kaikkea pelto- ja puutarhaviljelyä luvanvaraisuudesta riippumatta. Asetusta sovelletaan lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointiin, lannoitteiden levitykseen sekä typpilannoitukseen. Asetuksessa säädetään myös muista velvoitteista, kuten kotieläinsuojan ja jaloittelualueen perustamisesta siten, ettei siitä aiheudu pohjaveden pilaantumisvaaraa. Asetus sisältää myös ammoniakkipäästöjen vähentämisen toimenpiteitä.

3.1.2 Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset

Kunnat voivat antaa ympäristönsuojelulain 202 §:n nojalla ympäristönsuojelumääräyksiä, jotka ovat paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Määräykset ovat sitovia ja niiden rikkominen on valvontatoimien ja hallintopakon käyttämisen peruste. Ympäristönsuojelumääräyksiä voidaan antaa ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi ja sen nojalla annettujen asetusten täydentämiseksi. Ympäristönsuojelumääräykset voivat olla tiukempia kuin asetusten sääntely. Määräyksiä voi olla esimerkiksi siitä, että uudesta eläinsuojasta tulee ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Ympäristönsuojelumääräykset eivät koske luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai rekisteröitävää toimintaa, mutta toiminnanharjoittajien on kuitenkin muussa kuin luvanvaraisessa toiminnassaan noudatettava kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä⁷. Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset voivat koskea esimerkiksi vyöhykkeitä ja alueita, joilla lannan ja lannoitteiden sekä maataloudessa käytettävien ympäristölle haitallisten aineiden käyttöä rajoitetaan. Ympäristönsuojelumääräykset voivat koskea esimerkiksi talousjätevesien käsittelyä.

3.1.3 Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa ympäristönsuojelulain 180 §:n nojalla pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua, tiedottamista tai valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista, ilmoituksenvaraista eikä rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen on oltava kohtuullinen ottaen huomioon toiminnan luonne ja ympäristön pilaantumisen merkittävyys.

3.2 Teollisuuspäästädirektiivi

Teollisuuspäästädirektiivin (Industrial Emissions Directive, IED, 2010/75/EU) tavoitteena on suojella ympäristöä ja terveyttä ja säädellä teollisuuslaitosten ympäristövaikutuksia ympäristölupien kautta. IE-direktiivin mukaan EU:n komissio organisoii teollisuuden ja viranomaisten välillä tietojen vaihtoa parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta. Tietojen vaihdon tulokset julkaistaan BAT-vertailuasiakirjoina (BAT Reference Document, BREF) ja jäsenmaita sitovina BAT-päätelminä. Teollisuuspäästädirektiivi on Suomessa pantu voimaan ympäristönsuojelulailla ja -asetuksella. Direktiivi koskee suurimpia teollisuuslaitoksia ja jätehuoltolaitoksia.

---

⁷ Ojala, K., 2019. Ympäristönsuojelumääräysten laatiminen. Opas kunnallisten ympäristönsuojelumääräysten valmistelijoille ja päättäjille <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2019/2021-ymparistonsuojelumaaraysten-laatiminen>.

Sikojen ja siipikarjan tehokasvatuksen BAT-päätelmät⁸ julkaistiin 21.2.2017 ja päivitetty BREF-asiakirja heinäkuussa 2017⁹. BAT-päätelmien mukaiset tai niitä vastaavat tekniikat tulee panna täytäntöön tiloilla viimeistään 21.2.2021. Päätelmien julkaisemisen jälkeen viereille tulleiden uusien ympäristölupien on ollut oltava heti uusien päätelmien mukaisia.

Lannan kompostointiin ja biokaasulaitoskäsittelyyn sovelletaan jätteidenkäsittelyn päätelmiä (Waste Treatment Industries). WT-BREF:n biologisen käsittelyn toimintoon kuuluu esimerkiksi eläinperäisten sivutuotteiden, kuten lanta, käsittely kompostoimalla (aerobinen käsittely) tai mädättämällä (anaerobinen käsittely) niiltä osin, kuin se ei kuulu siipikarjan tai sikojen tehokasvatuksen BAT-päätelmien soveltamisalaan.

3.3 Päästökattodirektiivi ja ilmansuojelun tavoitteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisten päästöjen vähentämisestä (National Emission Ceilings Directive (EU) 2016/2284, NEC, päästökattodirektiivi) asettaa päästörajat ilman epäpuhtauksille: typen- ja rikin oksidit, haihtuvat orgaaniset yhdisteet, pienhiukkaset ja ammoniakki. Päästörajat on asetettu vuodelle 2020 ja sen jälkeisille vuosille. Direktiivi on pantu Suomessa toimeen ympäristönsuojelulailla ja -asetuksella. Lakiin on lisätty kansalliset päästövähennysvelvoitteet vuosille 2020–2029 ja vuodesta 2030 eteenpäin. Lisäksi on säädetty seurantaan liittyvistä päästöinventaarioista. Päästövähennystavoitteiden toteuttamiseksi laadittiin kansallinen ilmansuojeluohjelma¹⁰, joka sisältää päästövähennysvelvoitteiden toimeenpanemiseksi ja ilmanlaadun parantamiseksi tarvittavat toimet.

Ilmansuojelu tulisi ottaa huomioon johdonmukaisesti kaikessa ilmanlaatuun vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa kaikilla päätöksenteon tasoilla. Päästöjä ilmaan aiheutuu erityisesti teollisuudesta ja energiantuotannosta, liikenteestä ja maataloudesta. Ammoniakkipäästöjen vähentämistoimet koskevat erityisesti maataloutta. Maatalouden

8 http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/IRPP/JRC107189_IRPP_Bref_2017_published.pdf

9 BREF-asiakirja julkaistiin eippcb:n internetsivuilla osoitteessa <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>

10 Kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030, Ympäristöministeriö, Ympäristöministeriön julkaisu 2019:7. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161467/Kansallinen%20ilmansuojeluohjelma%202030.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

ammoniakkipäästöjen vähentämisen toimista on laadittu toimintaohjelma¹¹. Lisäksi viljelijöille on laadittu opas maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämisestä¹².

Vaikka ilmanlaatu on Suomessa yleisesti ottaen hyvä, ilmansaasteiden aiheuttamat haitat ovat kuitenkin merkittäviä. Ympäristönsuojelulain mukaan kaikessa toiminnassa on tavoiteltava sellaista ilmanlaatua, jossa vaarallisia tai haitallisia aineita tai yhdisteitä ei esiinny ilmassa tai laskeumassa sellaisia määrinä, että niistä aiheutuu terveyshaittaa, haittaa luonnolle ja sen toiminnoille taikka esimerkiksi ympäristön viihtyisyydelle.

Maatalouden ilmapäästöjen vähentämisvelvoitteet perustuvat kaukokulkeutumissopimuksessa ja päästökattodirektiivissä asetettuihin vaatimuksiin, erityisesti ammoniakkipäästöjen vähentämistä koskeviin vaatimuksiin. Ammoniakkia haihtuu kotieläinten lannasta ja typpeä sisältävistä lannoitteista. Ammoniakkipäästöistä noin 90 % on peräisin maataloudesta (ml. turkistarhaus). Kotieläintalouden ammoniakkipäästöt muodostavat noin 86 % Suomen kokonaispäästöistä. Ammoniakkipäästöjen vähentämisessä keskeisessä osassa on nautakarjasektorin päästövähennykset. Vähennystoimia on esitetty mm. lypsykarjasektorille.¹³

Lainsäädännön keinot maataloudesta peräisin olevien ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ovat nitraattiasetuksen toimenpiteet sekä vaikuttaminen ympäristölupien ja ilmoituspäätösten kautta. Vapaaehtoisia toimenpiteitä edistetään maataloustukien kautta. Ammoniakkipäästöihin vaikuttaa myös maatalouden rakennekehitys. Tehokkaimmat toimet ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi liittyvät lannan varastointiin ja levitykseen. Tärkeimmät toimenpiteet ovat lantaloiden kattaminen ja lanta-aumojen peittäminen sekä lannan sijoituslevitys ja multaaminen mahdollisimman nopeasti.

---

11 Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa, Maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 1/2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-970-8>

12 Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentäminen, viljelijäopas, Maa- ja metsätalousministeriö 2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161984>

13 Lypsykarjanavetoiden ammoniakkipäästöjen nykytaso ja vähentämismenetelmät, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-453-3>

3.4 Ilmastosääntely ja tavoitteet

Pariisin sopimuksen tavoitteena on pysäyttää maapallon lämpeneminen 2 asteeseen tavoitellen 1,5 astetta. EU:ssa päästövähennystoimet jakaantuvat kolmelle sektorille: päästökauppasektorille, taakanjakosektorille ja maankäyttö-, maankäytön muutos ja metsäsektorille (nk. LULUCF-sektori¹⁴). Kokonaisuudessaan EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 päästötasoon. Maatalouden päästövähennystoimet jakautuvat sekä LULUCF- että taakanjakosektorille. Suomen taakanjakovelvoite on vähentää päästöjä -39 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.¹⁵

Kansallisesti Suomen tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Keskeisessä roolissa tavoitteen saavuttamisessa on ilmastolaki, jossa säädetään ilmastopoliittisesta suunnittelujärjestelmästä. Suunnittelujärjestelmän avulla konkretisoidaan toimet, joiden avulla päästöjä voidaan vähentää ja ilmastomuutokseen sopeutua. Ilmastopoliittikkaa ohjaavat ilmastolain lisäksi myös mm. EU:sta tuleva velvoittava sääntely ja hallituskausittain valmisteltava ilmasto- ja energiastategia. Toimenpiteet maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen ovat Keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisessa suunnitelmassa.

Maatalouden osuus Suomen kasvihuonekaasupäästöistä oli noin 13 % vuonna 2019¹⁶. Päästöjä syntyy mm. työkoneiden käytöstä, raivaamisesta, viljelysmaista, eläinten ruoansulatuksesta, lannan käsittelystä ja kalkituksesta. Erityisesti soiden ja turvemaiden raivaaminen ja kuivattaminen pelloiksi aiheuttaa suuria ja pitkäaikaisia kasvihuonekaasupäästöjä. Selvitysten mukaan maataloudessa on hyviä mahdollisuuksia kasvihuonekaasupäästöjen

14 Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori (EU:n ilmastotavoitteissa huomioon otettavat seikat, <https://mmm.fi/lulucf>) Perustuu: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/841, annettu 30 päivänä toukokuuta 2018, maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin sekä asetuksen (EU) N:o 525/2013 ja päätöksen N:o 529/2013/EU muuttamisesta

15 Euroopan unionin ilmastopoliittikka. Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/euroopan-unionin-ilmastopoliittikka>

16 Suomen kasvihuonekaasupäästöt 2019. Kokonaispäästöjen kehitys sektoreittain. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/khki/2019/khki_2019_2020-05-28_kat_001_fi.html

vähentämiseen (esim.^{17, 18, 19}). Merkittävimmät maatalouden päästöjä vähentävät toimet liittyvät eloperäisten maiden päästöjen hillintään ja biokaasun tuotantoon lannasta.

Maataloudessa päästöjen vähentämisen ohella myös sopeutumisen merkitys korostuu. Ilmastonmuutoksen edetessä vuodesta toiseen voimakkaasti vaihtelevat hydrologiset olot voivat vaikeuttaa maatalouden toimien järjestämistä ja edellyttää varautumista. Esimerkiksi sateisuuden lisääntyminen voi johtaa lannanlevityksen vaikeutumiseen sallittujen ajanjaksojen puitteissa, millä puolestaan voi olla vaikutusta lannan varastointiin. Olisi tärkeää, että isojen kotieläintilojen kehittämisessä otetaan huomioon ilmastonmuutoksen vaikutukset ja siihen sopeutumisen tarpeet, erityisesti suunnitellussa lannan varastointiin ja levitykseen liittyviä toimintatapoja, koneketjuja ja työvoiman saatavuutta.

3.5 Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä

EU:n direktiivit vesipolitiikan sekä meriympäristöpolitiikan puitteista on pantu kansallisesti täytäntöön pääosin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetulla lailla (1299/2004, vesienhoitolaki), ympäristönsuojelullailla ja vesilailla (587/2011). Valtion ja kuntien viranomaisten sekä viranomaistehtäviä hoitavien muiden elinten on otettava soveltuvien osin toiminnassaan huomioon valtioneuvosto 17 §:n mukaisesti hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat sekä 26 k §:n mukaisesti hyväksymä merenhoitosuunnitelma ja 26 g §:ssä tarkoitettu erityinen toimintasuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman huomioon ottamisessa noudatetaan lisäksi, mitä muualla laissa säädetään.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n mukaan ympäristöluvassa ja 115 §:ssä tarkoitetussa ilmoituspäätöksessä on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 115 d §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettun seurauksen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoitolain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

17 Maatalouden ilmastotiekartta. Tiekartta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen Suomen maataloudessa. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. https://www.mtk.fi/documents/20143/310288/MTK_Maatalouden_ilmastotiekartta_net.pdf/4c06a97a-c683-1280-65ba-f4666132621f?t=1597055521915

18 Hiilineutraali Suomi 2035 – Skenaariot ja vaikutusarviot. VTT Technology 366, <https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2020/T366.pdf>

19 Ilmastonmuutoksen hillintävaihtoehtojen ja –skenaarioiden tarkastelu maa- ja elintarviketaloudessa vuoteen 2030. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2015. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/485742/luke-luobio_12_2015.pdf

Lupa- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvässä harkinnassa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota eläinsuojan vesiensuojelutoimiin, jos eläinsuoja aiotaan sijoittaa alueelle, jolle vesienhoitosuunnitelmassa esitetään lisätoimia vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tai turvaamiseksi.

Euroopan unionin tuomioistuin vahvisti ratkaisussaan C-361/13 (nk. Weser-ratkaisu), että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti jäsenvaltioita sitovia. Jäsenvaltion viranomaisen ei saa ilman direktiivin mukaisen poikkeuksen soveltamista myöntää lupaa hankkeelle, josta voisi aiheutua vesimuodostuman tilan heikentymistä yhdenkään ekologisen tilan laadullisen tekijän osalta taikka mikäli hanke voisi vaarantaa ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräajassa. EU-oikeuden tulkintavaikutuksen kautta lupaviranomaisilla on velvollisuus tulkita ympäristönsuojelulain luvantarvesäännöksiä sekä luvan myöntämisedellytyksiä unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Lupaharkinnassa luvan myöntämisedellytyksiä on tarpeen verrata vaikutusalueen muuhun ihmistoimintaan ja uuden toiminnan suhteellista osuutta siihen. Tämä tarkoittaa harkintaa siitä, muodostaako uusi toiminto riskin hyvän tilan saavuttamisella tai tilan ylläpitämiselle.

3.5.1 Vesien- ja merenhoidon tavoitteet

Kansallinen vesien- ja merenhoidon lainsäädäntö perustuu vesienhoitolakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin. Maatalouden vesienhoidon tavoitteena on hillitä vesistöihin aiheutuvaa ravinne- ja kiintoainekuormitusta. Vesipuidedirektiivi²⁰ asettaa tavoitteeksi kaikkien EU:n pinta-, pohja- ja rannikkovesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila sekä kaikkien pohjavesien hyvä määrällinen ja kemiallinen tila. Tavoitteiden saavuttamiseksi on luotu vesienhoidon suunnittelujärjestelmä, jossa vesienhoitoalueittain laadittavissa vesienhoitosuunnitelmissa arvioidaan vesimuodostumien tila, tunnistetaan tilaan kohdistuvat paineet ja asetetaan paineiden hillitsemiseksi tarvittavat toimenpiteet ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Vesienhoidon perustoimenpiteisiin kuuluvat pakolliset, eli lainsäädännölliset keinot, sekä vapaaehtoiset täydentävät toimenpiteet, joita toteutetaan pitkälti maataloustukien kautta. EU-tuomioistuimen viimeaikaisessa ratkaisukäytännössä vesienhoidon tavoitteiden oikeudellinen painoarvo on vahvistunut, mikä lisää vesienhoidon suunnittelun painoarvoa ja tarvetta hillitä maalta tulevaa kuormitusta.

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön vesipolitiikan puitteista 2000/60/EY

Meristrategiadirektiivi²¹ asettaa merivesille hyvän tilan tavoitteen. Meristrategiadirektiivin mukaisiin merenhoitosuunnitelmiin kootaan tarvittavat toimenpiteet ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Maalta tulevan kuormituksen osalta meriympäristön hyvän tilan saavuttaminen on pitkälti sidoksissa vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamiseen.

HELCOM-yhteistyö

EU:n ja kansallisen vesienhoidon lainsäädännön lisäksi Suomi on sitoutunut yhteistyöhön Itämeren merellisen ympäristön suojelukomissiossa eli HELCOM-yhteistyöhön. Itämeren alueen jäsenvaltiot ovat vuodesta 1974 lähtien tehneet yhteistyötä Itämeren tilan parantamiseksi. Jäsenmaita sitova Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area²² Itämeren tilan parantamisesta sisältää myös maataloutta koskevia velvoitteita. Itämeren valtiot ovat HELCOM:ssa sopineet Itämeren ravinnekuormituksen katosta ja kuormituksen vähentämistavoitteista. Itämeren suojelun toimintaohjelma vuosille 2021-2030, Baltic Sea Action Plan, uusitaan vuoteen 2021 mennessä.

3.5.2 Pohjavesien suojelun tavoitteet

Pohjavettä muodostuu sade- ja sulamisveden imeytyessä maakerrokseen. Suomessa talousvedestä noin 65 % on pohjavettä. Pohjavesien suojelun tavoitteena on varmistaa pohjavesien hyvä kemiallinen ja määrällinen tila. Vesienhoidon ja merienhoidon järjestämisestä annetun lain perusteella pohjaveden hyvää määrällistä ja kemiallista tilaa ei myöskään saa heikentää (heikentämiskiello). Pohjavedet ovat alttiita pilaantumiselle, koska pohjaveden pinta on usein lähellä maanpintaa ja maaperä on pohjavesialueilla ja erityisesti pohjavesialueen muodostumisalueella läpäisevää.

Ympäristönsuojelulain 16 §:ssä säädetään maaperän pilaamiskiellosta ja 17 §:ssä pohjaveden pilaamiskiellosta. Pohjavesien suojelu on tärkeää, sillä likaantuneen pohjaveden puhdistaminen on erittäin vaikeaa ja kallista ja eräissä tapauksissa jopa mahdotonta. Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta säädetään ympäristönsuojelulain 14 luvussa. Maaperän ja pohjaveden puhdistamisvelvollisuus on ensisijaisesti sillä, jonka toiminnasta pilaantumista on aiheutunut (YSL 133 §).

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista 2008/56/EU

²² Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area. https://helcom.fi/media/publishingimages/Helsinki-Convention_July-2014.pdf

Maataloudessa pohjavesialueiden pilaantumisen riskiä voi aiheutua esimerkiksi eläinsuojista, jaloittelu- ja ulkotarhoista, laiduntamisesta, lannoittamisesta sekä kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista. Useiden kasvinsuojeluaineiden käyttöä on rajoitettu pohjavesialueilla. Mm. polttonesteet ja muut kemikaalit, lannoitteet sekä vaaralliset jätteet on varastoitava ja käsiteltävä niin, ettei niistä aiheudu pohjavesien pilaantumisvaaraa. Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot on ensisijaisesti sijoitettava luokiteltujen pohjavesialueiden ulkopuolelle. Jos toiminnan järjestäminen tai muut painavat syyt edellyttävät sijoittamista pohjavesialueella, tulee rakenteellisesti ja käyttöteknisesti huolehtia, ettei toiminnasta aiheudu pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Luvanvaraisentoiminnan lupaehdoissa sekä kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä voi olla pohjavesialueita koskevia määräyksiä.

3.5.3 Ravinteiden kierrätys

Suomi sitoutui vuonna 2010 Itämerihuippukokouksessa ravinteiden kierrätyksen esimerkialueeksi. Siitä lähtien ravinteiden kierrättämistä on edistetty eri ministeriöiden yhteistyönä²³. Yksi keskeisimmistä tavoitteista on, että vähintään 50 % lannasta saadaan vesistöjen kannalta herkillä alueilla kehittyneen prosessoinnin piiriin vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi tavoitteena on mm. uuden liiketoiminnan syntyminen sekä ravinteiden kierrätystä edistävien ohjauskeinojen käyttöönotto, mm. edistämään kilpailukykyisten kierrätyslannoitevalmisteiden saatavuutta.

Suomessa on toteutettu kattavat selvitykset kierrätettävissä olevien ravinteiden alueellisista määristä, keinoista toteuttaa ravinteiden kierrätyksen läpimurto²⁴, ²⁵ sekä selvitykset ravinteiden kierrätyksen vaikutuksia vesien tilaan²⁶. Ravinteiden kierron vuosittainen lisäarvo olisi arvion mukaan 510 miljoonaa euroa lisäksi hyötyä toisi huoltovarmuuden parantuminen sekä terveys- ja ympäristöhaittojen väheneminen²⁷. Tärkeänä pidetään lannan

23 Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa, Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 5/2011 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80830>

24 Kohti ravinteiden kierrätyksen läpimurtoa, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2017. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/540214/luke-luobio_45_2017.pdf?sequence=12&isAllowed=y

25 Keinoja orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön edistämiseen, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:5. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161419/MMM_2019_5_Organiset_lannoitevalmisteet.pdf?sequence=1&isAllowed=y

26 Ravinteiden kierrätys alkutuotannossa ja sen vaikutukset vesien tilaan - KiertoVesi-hankkeen loppuraportti, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2019. <http://hdl.handle.net/10138/304956>

27 Ravinteiden kierron taloudellinen arvo ja mahdollisuudet Suomelle, Sitra, Sitran selvityksiä 99, 2015. <https://media.sitra.fi/2017/02/27174934/Selvityksia99-2.pdf>

hyödyntämistä biokaasun raaka-aineena, jonka edistämiseksi on tehty selvitys mahdollisuuksista lantabiokaasun edistämiseen²⁸ sekä kansallinen biokaasuohjelma²⁹.

3.6 Vesilaki

Vesilaki (587/2011, VL) on vesitalousasioihin sovellettava yleislaki. Vesilain tavoitteena on edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä; ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja; ja parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa (VL 1:1).

Vesilaissa säädetään muun muassa luvanvaraisuudesta, veden ottamisesta, ojituksesta, keskiveden korkeuden nostamisesta, vesivoiman hyödyntämisestä, vesilain hakemusmenettelystä, muutoksenhausta ja korvauksista. VL 1 luvun 7 §:n mukaan aluehallintoviranomainen toimii lupaviranomaisena vesilain mukaisissa asioissa. Ojitusasioissa toimivaltaa on myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ja ojitustoimituksella. ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimivat valvontaviranomaisia.

Vesilain mukainen luvantarve jakautuu kahteen osaan. Hankkeeseen tarvitaan vesilain mukainen lupa vesilaissa säädetyn luvanvaraisuuden perusteella (VL 3:3) tai jos siitä aiheutuu vesilaissa tarkoitettu seuraus (VL 3:2).

Aina luvanvaraisia hankkeita (VL 3:3) ovat muun muassa veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi, muu pohjaveden ottaminen, kun otettava määrä on yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa sekä muu toimenpide, jonka seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti pohjavettä vähintään 250 kuutiometriä vuorokaudessa. Lupa tarvitaan myös muun muassa maa-alueen muuttamiseen pysyväksi vesialueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla.

Vesitaloushankkeeseen tarvitaan vesilupa (VL 3:2), jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja jos tällä muutoksella on pykälässä mainittuja seurauksia (VL 3:2.1). Vesitaloushankkeen vaikutuksista mainitaan tulvan vaara, yleinen vedenvähyys, luonnon tai sen

28 Lantabiokaasutuen toteuttamisvaihtoehdot, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 40/2019. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544244/luke-luobio_40_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

29 Biokaasuohjelmaa valmisteleavan työryhmän loppuraportti, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-482-2>

toiminnan vahingollinen muuttuminen, terveydelle aiheutuva vaara, vahinko tai haitta kalakannoille, muu yleisen edun loukkaus. Lisäksi VL 3:2.2 ja VL 3:2.3 sisältävät säännökset muista vesitaloushankkeen vaikutuksista, jolloin lupa on tarpeen.

3.6.1 Ojitus

Seuraavassa on käsitelty ojituksen liittyvää sääntelyä yleisellä tasolla. Ojituksesta säädetään vesilain 5 luvussa (pykälät 1–39). Hankkeesta vastaavan on ilmoitettava muusta, kuin vähäisestä ojituksesta ELY-keskukselle vähintään 60 vuorokautta etukäteen. Myös ojan kunnossapidosta on ilmoitettava silloin, kun ojana käytettävä uoma on ehtinyt muuttua luonnontilaisen kaltaiseksi. Voimakkaastikin muuttuneet ojat voivat ajan saatossa palautua luonnontilaisen kaltaiseksi, jolloin niitä arvioidaan vesilain perusteella samalla tavalla kuin alkuperältään luonnontilaisia pienvesiä. Ilmoituksen perusteella ELY-keskus voi kehottaa hakemaan ojitukselle vesilain mukaista lupaa tai ojitustoimitusta.

Ojitus, ojan käyttäminen ja kunnossapito vaativat vesilain mukaisen luvan, jos siitä voi aiheutua vesialueen pilaantumista tai muu haitallinen vaikutus vesistössä. Lupa haetaan aluehallintovirastolta. Ojitus voi johtaa veden laadun heikkenemiseen esim. lisäämällä ravinnekuormitusta tai aiheuttamalla happamoitumista kuivatusvesiä vastaanottavalla vesialueella.

3.6.2 Veden ottaminen

Veden ottamista koskevat säännökset sisältyvät vesilain 4 lukuun. Laissa säädetään sekä pintaveden että pohjaveden ottamisesta. Pintaveden otto käsittää vedenoton vesistöstä, ojasta ja norosta. Vesilain mukaan vesialueen omistaja tai haltija saa ottaa pintavettä ilman lupaa edellytysten täytyessä.

Veden ottaminen omalta alueelta on sallittua ilman vesilupaa, kun kyse on pintaveden ottamisesta kiinteistökohtaista käyttöä varten (VL 4:2.1). Jos vesistöstä ei riitä vettä kaikille, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta päätöksellään rajoittaa vesialueen veden ottamista. Alueen omistaja ja haltija voi ottaa myös pohjavettä tavanomaista kiinteistökohtaista käyttöä varten (VL 4:2.3).

Vesilain veden ottamista koskevaan lukuun sisältyvät säännökset esimerkiksi myös pintaveden ja pohjaveden ottamisesta toisen alueelta (VL 4:3 ja 4:4), veden ottamistarpeiden yhteensovittamisesta (VL 4:5), veden ottamista koskevasta päätöksestä ja luvan voimassaolosta (VL 4:6 ja 4:7). Lupaviranomainen voi myös rajoittaa veden ottamista (VL 4:10).

Lupaviranomainen voi määrätä veden ottamista koskevassa päätöksessä pohjaveden ottamon ympärillä olevan alueen suoja-alueeksi (VL 4:11.1). Suoja-alue voidaan määrätä, jos alueen käyttöä on tarpeen rajoittaa veden laadun tai pohjavesiesiintymän antoisuuden turvaamiseksi. Myös pintaveden ottamon ympärillä oleva alue voidaan määrätä suoja-alueeksi. (VL 4:11.2).

3.7 Jätelainsäädäntö

Jätelain (646/2011) tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Sitä sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon, roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, josta syntyy jätettä. Jätelain 2 luvussa säädetään yleisistä velvollisuuksista ja periaatteista, joita on noudatettava kaikessa toiminnassa. Jätelain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa jätteistä (179/2012) sisältää tarkemmat säännökset jätteistä ja jätehuollosta.

Jätelaille on kiinteä yhteys ympäristönsuojelulakiin. Ympäristöluvassa annetaan määräykset laitoksen toiminnassa syntyvistä jätteistä ja jätehuollosta. Jätteen laitos- tai ammatimaiseen hyödyntämiseen tai käsittelyyn on oltava ympäristölupa. Jätteen käsittelyyn sovelletaan teollisuuspäästödirektiivin mukaisia jätteenkäsittelyn BAT-päätelmiä (Waste Treatment Industries, WT-BREF).

Jätelakia ja jätealan asetuksia muutetaan vuonna 2021 vastaamaan EU:n uudistettuja jätealan direktiivejä.

3.8 Monimuotoisuustavoitteet

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta sekä ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu Suomen perustuslain (731/1999, PL) 20 §:n mukaan kaikille. Suomessa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tärkein työkalu on luonnonsuojelulaki (1096/1996), jota ollaan paraikaa uudistamassa. Luonnonsuojelulain sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivien³⁰ keskeisiä elementtejä ovat uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelu. Suojelun keinovalikoimaan kuuluvat suojelualueiden perustaminen ja elinympäristöjen hoito, lajien ja luontotyyppien rajauspäätökset, maankäytön suunnittelu sekä neuvonta ja ohjaus.

30 Luontodirektiivi 1992/43/ETY, Lintudirektiivi 2009/147/EC

YK:n yleissopimus biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä asettaa kaikille osapuolille veloitteen turvata biologinen monimuotoisuus sen kaikilla tasoilla: geneettinen monimuotoisuus, eliölajisto, luontotyypit sekä niidenmuodostamat laajemmat ekosysteemit. Suomen biodiversiteettistrategia ja sitä toteuttava toimintaohjelma vastaavat YK:n yleissopimuksen (CBD) Aichi-tavoitteisiin³¹ pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.

EU:n biodiversiteettistrategia sisältää EU:n omat tavoitteet sekä tavoitteet vuoden 2020 jälkeistä aikaa koskevaa maailmanlaajuisista biodiversiteettikehystä varten³². EU on sitoutunut pysäyttämään monimuotoisuuden köyhtymisen sekä säilyttämään ja ennallistamaan ekosysteeminsä. EU haluaa toimia esimerkkinä maailmanlaajuisissa neuvotteluissa, joita käydään monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi ja ekosysteemien turvaamiseksi. Maatalousalueiden luonto on keskeisessä asemassa EU:n biodiversiteettistrategiassa.

Maatalousalueet ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Nauta- ja lammastilat ovat avainasemassa lajistoltaan arvokkaimpien perinteisen maatalouden luomien perinnebiotooppien, kuten niittyjen, kotojen ja hakamaiden säilyttämisessä. Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin³³ mukaan kaikki perinnebiotoopit ovat uhanalaisia. Laiduntavat kotieläimet lisäävät tavanomaisen peltoluonnon monimuotoisuutta myös nurmilaitumilla. Lanta on tärkeä resurssi monille hyönteisille, joista puolestaan hyötyvät monet maatalousalueiden lintulajit, kuten pääskyt ja kottaraiset.

Toinen keskeinen tavoite on lajiston monimuotoisuuden ja sen tarjoamien ekosysteemi- palveluiden (kuten pölytys ja biologinen torjunta) säilyttäminen viljelyalueilla. Peltojen pientareet ja muut matalan viljelytehokkuuden alueet ovat vähentyneet voimakkaasti. Keskeistä olisi säilyttää riittävä määrä avoimia viljelemättömiä alueita, kuten viljelemättömiä pientareita, suojakaistoja ja -vyöhykkeitä sekä pitkäaikaisia kesantoja sekä luonnonhoito- ja monimuotoisuuspeltoja. Peltoluonnon monimuotoisuutta edistävät myös monipuolinen viljelykierto, monivuotisten nurmien viljely, sekaviljely, mahdollisimman vähäinen kasvinsuojeluaineiden käyttö ja luonnonmukainen tuotanto.

Pölyttäjien monimuotoisuuden säilymistä edistää hyönteispölytteisten viljelykasvien, kuten rypsin ja härkäpavun viljely. Monivuotisten kukkakaistojen hyödyntäminen pelloilla

31 Biodiversiteettisopimus sisältää 20 Aichi-tavoitetta, joiden tavoitteena on biodiversiteettitajattelun valtavirtaistamiseen yhteiskunnan ja hallinnon kaikilla tasoilla, biodiversiteettiin kohdistuvien paineiden vähentämiseen, biodiversiteetin turvaamiseen sekä siitä saatavien hyötyjen vahvistamiseen sekä toimien implementoinnin tehostamiseen.

32 Gobaali kehys on tarkoitus hyväksyä vuonna 2021 pidettävässä YK:n biodiversiteettikokouksessa.

33 Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019 <http://hdl.handle.net/10138/299501>

edistäisi pölyttäjien lisäksi myös biologisessa kasvinsuojelussa tärkeiden petoselkärangattomien säilymistä. Pienemmässä mittakaavassa maatalouden paineet kohdistuvat myös rantaelinympäristöihin, jotka heikentyvät ennen kaikkea rantalaidunnuksen ja rantaniittyjen vähenemisestä sekä rehevöitymisen aiheuttamasta umpeenkasvusta.

3.9 Maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999, MRL) ja sen nojalla annetussa rakennusasetuksessa (895/1999) ja muissa asetuksissa säädetään muun muassa rakentamista koskevista yleisistä edellytyksistä, olennaisista teknisistä vaatimuksista sekä rakentamisen lupamenettelystä ja viranomaisvalvonnasta.³⁴ Olennaiset tekniset vaatimukset koskevat rakenteiden lujuutta ja vakautta, paloturvallisuutta, terveellisyttä, käyttöturvallisuutta, esteettömyyttä, meluntorjuntaa ja ääniolosuhteita sekä energiatehokkuutta. Tarkemmat rakentamista koskevat säännökset ja ohjeet kootaan Suomen rakentamismääräyskokoelmaan³⁵. Rakennuksen rakentamiseen ja laajentamiseen, kuten eläinsuojan ja siihen liittyvien lantalojen ja muiden rakennusten rakentamiseen on oltava rakennuslupa ja rakennelmien rakentamiseen toimenpidelupa, jota haetaan kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta (MRL 125 §, 126 §, 126 a §, 130 §).

Jos rakentaminen perustuu kaavaan, voi kaavassa olla rakentamiseen sovellettavia kaavamääräyksiä. Lisäksi jokaisessa kunnassa on oltava rakennusjärjestys (MRL 14 §). Sen määräyksiä voi myös tulla sovellettavaksi myös yksittäisessä rakentamishankkeessa. Rakennusjärjestyksessä on voitu esimerkiksi keventää lupamenettelyä.

Jos rakentamisen tarkoitamaan toimintaan tarvitaan ympäristölupa eikä lupien käsitteilyyn sovelleta eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (764/2019), rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua (134 § 3 mom.). Rakennusta tai sen osaa ei saa ottaa käyttöön, ennen kuin rakennusvalvontaviranomainen on hyväksynyt sen loppukatselmuksessa käyttöön otettavaksi (153 §, 153 a §). Loppukatselmuksen toimittamisen yhtenä edellytyksenä on, että ympäristölupa on saanut lainvoiman.

³⁴ Käynnissä oleva maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus voi tuoda muutoksia säännöksiin.

³⁵ https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma

Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:ssä säädetään rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella. Suunnittelutarveratkaisua ei edellytetä olemassa olevaan maa-seutuyritykseen kuuluvan maa- ja metsätalouden tai sen liitännäiselinkeinon harjoittamista varten tarpeelliselle rakennukselle (137 § 2 mom). Sellaisia ovat esimerkiksi tuotanto- ja varastorakennukset sekä eläinsuojat. Rakentaminen ei kuitenkaan saa olla kaavaa haittaavaa. Kaavasta poikkeavaan rakentamiseen on ennen rakennuslupaa haettava MRL 23 luvun mukainen poikkeamislupa.

Rakentamista koskee rakennustuotelainsäädäntö³⁶, jonka tavoitteena on varmistaa, että rakennustuotteista saatava tieto on luotettavaa ja vertailukelpoista, kun suunnittelija ja rakentaja arvioivat tuotteiden soveltuvuutta rakennettavaan kohteeseen.

3.10 Kemikaali- ja kemikaaliturvallisuuslainsäädäntö

Kemikaalilain (599/2013) tarkoituksena on terveyden ja ympäristön suojeleminen kemikaalien aiheuttamilta vaaroilta. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on noudatettava kemikaalilain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön mukaisia (esim. REACH-asetus (EY) 1907/2006³⁷ ja CLP-asetus (EY) N:o 1272/2008) kemikaalien turvallista käyttöä koskevia yleisiä periaatteita ja velvoitteita ympäristön pilaantumisen ja sen vaaran ehkäisemiseksi. Toiminnassa käytettävät jyrksijöiden ja hyönteisten torjuntaan käytetyt tuholaistorjunta-aineet ja desinfiointiaineet ovat biosideja, joiden tulee olla kemikaalilain ja biosidiasetuksen ((EU) N:o 528/2012) mukaisia.

Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lakia sovelletaan myös eläinsuojien kemikaalien käyttöön, varastointiin ja säilytykseen. Kemikaaliturvallisuusasetuksessa (856/2012) säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettujen vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista. Asetus sisältää säännöksiä vaarallisten kemikaalien käsittely- ja varastointialueiden sijoittamisesta sekä varsinaisia turvallisuusvaatimuksia kemikaalien käsittelyyn, varastointiin ja niihin

³⁶ https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakennustuotteita_koskeva_lainsaadanto

³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta

liittyviin rakenteisiin ja laitteisiin liittyen. Kemikaaliturvallisuusasetus velvoittaa toiminnanharjoittajan myös varautumaan mahdollisiin onnettomuuksiin.

Valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonasta (685/2015) säädetään mm. vaarallisten kemikaalien säilytyksestä (6 luku) ja varastointiin liittyvistä lupa-, ilmoitus- ja hallintomenettelyistä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemalla (415/1998) sisältää vaatimuksia jakeluasemien säiliöille, jakelulaitteille ja jakelualueelle. Sitä sovelletaan maataloilla oleviin jakelupisteisiin, joissa säiliöiden kokonaistilavuus on vähintään 10 m³.

Maatilan öljylämmityslaitteistoja koskee kauppa- ja teollisuusministeriön päätös öljylämmityslaitteistoista (314/1985). Maanalaisia öljysäiliöitä koskee kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983). Palavien nesteiden säiliöiden rakenteesta ja varusteista säädetään kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä palavista nesteistä (313/1985, 5 ja 6 luku).

Kasvinsuojeluaineista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (kasvinsuojeluaineasetus) (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta sekä kasvinsuojeluaineista annetulla lailla (1563/2011). Kasvinsuojelulaissa (1563/2011) säädetään kasvinsuojeluaineiden asianmukaisesta ja kestävästä käytöstä ja niiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämisestä.

3.11 Ympäristövahinkovakuutus

Lakisääteinen ympäristövahinkovakuutus turvaa viimesijaisena korvaajana vahingonkärsineen oikeudet silloin, kun korvauksia ei saada perityksi vahingon aiheuttajalta. Vakuutuksesta korvataan ainoastaan ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (81/1998) tarkoitettuja ympäristövahinkoja. Ympäristövahinkona korvataan mm. toiminnan aiheuttamaa veden, ilman tai maaperän pilaantumista ja siitä johtuvia henkilö- ja esinevahinkoja sekä vähäistä suurempia taloudellisia vahinkoja. Korvaus voi koskea esim. jätevesivuotoja tai pohjaveden pilaantumista. Vakuutus korvaa myös vahingontorjunta- ja ennallistamiskustannuksia.

Vakuuttamisvelvollisia ovat sellaiset yksityisoikeudelliset yhteisöt, jotka harjoittavat ympäristönsuojelulaissa (527/2014) tarkoitettua ympäristöluvanvaraista toimintaa, jota koskevan lupahakemuksen ratkaisee ympäristönsuojelulain 34 §:n mukaan valtion ympäristölupaviranomainen. Yksityisoikeudellisia yhteisöjä ovat osakeyhtiöt, avoimet yhtiöt,

kommandiittiyhtiöt, osuuskunnat, aatteelliset yhdistykset ja säätiöt. Tyypillinen kotieläintaloutta harjoittava vakuutusvelvollinen on siten osakeyhtiö, jonka eläinsuojalla on valtion ympäristölupaviranomaisen myöntämä ympäristölupa.

Ympäristövahinkovakuutus ei koske ilmoituksenvaraisia eläinsuojia. Niiden eläinsuojien osalta, jotka ovat aikanaan saaneet ympäristöluvan aluehallintovirastolta, mutta jotka ovat nykyisin ilmoituksenvaraisen kokoisia ja joiden lupien valvonta on tosiasiallisesti siirtynyt kunnan ympäristöviranomaisen valvottavaksi, vakuutusvelvollisuus lakkasi 1.1.2020 alkaen.

Ympäristövahinkovakuutus tulee ottaa vahinkovakuutusyhtiöstä kolmen kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty, määrää Ympäristövakuutuskeskus korotuskertoimella lisätyn hyvikemaksun. Valtion valvontaviranomainen valvoo vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista.

Lakisääteisellä ympäristövahinkovakuutuksella korvataan ulkopuolisille aiheutuneet ympäristövahingot silloin, kun ympäristövahingon aiheuttaja on lopettanut toimintansa, mennyt konkurssiin tai muuten todettu maksukyvyttömäksi. Ympäristövahinkovakuutuksesta korvataan myös ilman vakuutusta toimineen vakuuttamisvelvollisen aiheuttamat vahingot sekä ne vahingot, joiden aiheuttajaa ei ole saatu selville. Vakuutus korvaa vain 1.1.1999 jälkeen aiheutettuja ympäristövahinkoja.

Ympäristövahinkovakuutus ei korvaa yritykselle itselleen aiheutuneita ympäristövahinkoja, kuten esimerkiksi maahan valuneesta öljystä aiheutunutta maaperän puhdistamista. Näiden varalle yritys voi ottaa vapaaehtoisen ympäristövakuutuksen. Öljyvahingot on muutenkin rajattu kokonaan ympäristövahinkovakuutusjärjestelmän ulkopuolelle. Ympäristöministeriön alainen öljysuojarahasto korvaa maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjunnan kustannukset silloin, kun vahingon aiheuttajaa ei tiedetä tai aiheuttaja ei kykene korvaamaan kustannuksia. Öljysuojarahasto on vasta toissijainen öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten korvaaja. Rahastosta maksetut korvaukset peritään takaisin vahingon aiheuttajalta tai muulta vahingosta ensisijaisesti vastuussa olevalta.³⁸

---

38 Öljysuojarahasto <https://ym.fi/fi/oljysuojarahasto>

4 Ympäristölupa- ja ilmoitusmenettely

4.1 Luvan- tai ilmoituksenvarainen toiminta

Toiminnanharjoittajan tulee huolehtia siitä, että hänellä on ajantasainen ympäristönsuojelulain edellyttämä lupa- tai ilmoituspäätös eläinten pitoon. Luvanvaraisista toiminnoista ja toimivaltaisista viranomaisista säädetään ympäristönsuojelulain 4 luvussa ja liitteessä 1. Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään luvussa 10 a ja liitteessä 4. Luvan- ja ilmoituksenvaraisuuden laskemisessa käytettävistä eläinyksikkökertoimista säädetään liitteessä 3.

Eläinmäärään perustuva luvan- tai ilmoituksenvaraisuus

Eläinsuojan luvan- tai ilmoituksenvaraisuus perustuu eläinten pitoon eläinsuojassa (YSL 27 §, 115a §, lain liitteet 1 ja 4). Eläinsuojaksi katsotaan tuotantorakennukset ja ulkotarhojen säänsuojat tai siihen rinnastettavat rakennelmat. Eläinsuojan toiminnallisia osia ovat muun muassa:

- lannan varastointi, käsittely ja joiltakin osin myös hyödyntäminen
- maitohuoneen ja muiden tilojen pesu- ja jätevesien käsittely, varastointi ja johtaminen
- jätteiden varastointi, käsittely ja hyödyntäminen
- rehun valmistus ja varastointi
- jaloittelu, ulkotarhaus ja laiduntaminen
- eläinsuojan toimintaa (esim. tilojen lämmitystä, työkoneiden tankkausta ja rehun kuivausta) varten olevat polttoöljysäiliöt

Ilmoituksen- ja luvanvaraisuus määräytyy eläinlajin ja eläinmäärän tai kokonaiseläinyksikkömäärän perusteella. Mikäli eläinsuojan kaikki eläimet ovat samaa lajia ja samassa kasvatusvaiheessa, ilmoituksen- tai luvanvaraisuus määräytyy eläinmäärän mukaan. Jos eläinsuojassa pidettävät eläimet ovat eri eläinlajeja tai eri kasvatusvaiheessa, määritetään luvan- ja ilmoituksenvaraisuus eläinyksikköjen perusteella.

Eläinsuojalla tulee olla ympäristölupa, jos on vähintään:

- 300 lypsylehmää, 500 lihanautaa tai 600 emolehmää;
- muu eläinsuoja, jonka eläinyksikkömäärä on vähintään 3 000

Eläinsuojalla tulee olla ympäristölupa, jos se on direktiivilaitos, jossa on yli:

- 2 000 paikkaa tuotantosioille, 750 emakkoa tai 40 000 siipikarjapaikkaa

Eläinsuojalla on oltava ilmoituspäätös, jos:

- a. vähintään: 50 lypsylehmää, 100 lihanautaa, 130 emolehmää, 60 hevosta tai ponia, 250 uuhta tai vuolta, 100 emakkoa, 250 lihasikaa, 4 000 munituskanaa tai 10 000 broileria;
- b. yhdelle tai usealle muussa kuin A kohdassa mainitulle eläinlajille, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä on vähintään 250. Jos eläinsuojan suurimman eläinyksikkömäärän muodostaa A kohdassa tarkoitetun tuotantoeläimen nuorkarja, ilmoituksenvaraisuusraja määräytyy täysikasvuisen tuotantoeläimen eläinyksikkömääräksi muunnetun eläinmäärän perusteella;
- c. usealle A ta B kohdassa tarkoitetulle tuotantoeläimelle, ja joka ei ole ilmoituksenvarainen A kohdassa mainitun tuotantoeläimen eläinmäärän perusteella, ilmoituksenvaraisuus määräytyy ympäristönsuojelulain liitteen 3 eläinyksikkökertoimilla laskettavien eläinyksikkömäärien perusteella. Tällöin kaikkien tuotantoeläinten eläinyksikkömäärät lasketaan yhteen ja niiden summaa verrataan suurimman eläinyksikkömäärän saaneen tuotantoeläimen eläinyksikkömääräksi muunnettuun ilmoituksenvaraisuuden rajaan, jonka ylittyessä toiminta on ilmoituksenvarainen.

Esimerkkejä:

- Eläinpaikkoja on 60 000 broilerille. Eläinsuojassa on yli 40 000 siipikarjapaikkaa, joten se on luvanvarainen. Luvan käsittelee valtion lupaviranomainen.
- Eläinpaikkoja on 1 800 lihasialle. Eläinsuoja ylittää ilmoitusmenettelyn rajan 250, mutta jää alle luparajan 2 000, joten eläinsuoja on ilmoituksenvarainen. Ilmoituksen käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.
- Yhdistelmäsikalassa on eläinpaikkoja 300 emakolle ja 2 001 lihasialle. Yhteensä 2 781 ey. Kokonaiseläinyksikkömäärä jää alle luvanvaraisuusrajan (3 000 ey), mutta lihasikojen määrä ylittää luvanvaraisuusrajan (2 000 paikkaa). Eläinsuoja on ympäristöluvanvarainen ja luvan käsittelee valtion ympäristönsuojeluviranomainen.
- Eläinpaikkoja on 650 emakolle ja 300 siitossialle. Kokonaiseläinyksikkösumma 1990 jää alle 3 000 ey rajan, joten eläinsuoja on ilmoituksenvarainen. Ilmoituksen käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Muut luvanvaraisuuden edellytykset

Yleisestä luvanvaraisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain 27 §:ssä. Eläinmäärästä riippumatta ympäristölupa tarvitaan aina, myös liitteen 1 luvanvaraista toimintaa, liitteen 2 rekisteröimistä edellyttävää toimintaa ja liitteen 4 ilmoituksenvaraista toimintaa vähäisempään toimintaan, jos:

- toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta;
- jätevesien johtamisesta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista;
- toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Ympäristölupaviranomaisena toimii edellä mainituista ensimmäistä kohtaa lukuun ottamatta se viranomainen, joka käsittelee muutoinkin toimintaa koskevan ilmoituksen tai lupahakemuksen. Jos toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista, lupahakemuksen käsittelee valtion ympäristölupaviranomainen.

Ympäristölupa tarvitaan eläinmäärästä riippumatta myös toimintaan, joka sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle tai siitä voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (28 § 1 mom.). Pohjavesialueelle sijoittuvan toiminnan ympäristölupahakemuksen käsittelee se viranomainen, joka käsittelee muutoinkin toimintaa koskevan ilmoituksen tai lupahakemuksen.

Eläinsuoja tarvitsee ympäristöluvan, jos toiminta on ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1 tarkoitettua direktiivilaitoksen toimintaa. Lupahakemuksen käsittelee valtion ympäristölupaviranomainen.

Ympäristölupa tarvitaan myös toimintaan, johon sovelletaan YVA-lakia joko lain liitteenä olevan hankeluettelon tai 3 §:n 2 momentin harkinnanvaraisen ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella. Tällöin ympäristölupahakemuksen käsittelee valtion ympäristölupaviranomainen.

Taulukko 1. Ilmoitus-, lupa- ja YVA-menettelyjen tarve riippuu eläinlajeista ja -määrästä.

YVA-menettely	<ul style="list-style-type: none"> Hankeluettelon mukaan <ul style="list-style-type: none"> Yli 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa Yli 3 000 sikaa (paino yli 30 kg/sika) tai 900 emakkoa Alle em. rajojen olevat uudet/laajennettavat sikalat ja kanalat sekä muut eläinsuojat: YVAa voidaan edellyttää yksittäistapausharkinnan kautta viranomaispäätöksellä
Lupahakemus valtiolle (direktiivilaitos, BAT-päätelmät koskevat)	<ul style="list-style-type: none"> Yli 40 000 siipikarjapaikkaa* Yli 2 000 paikkaa tuotantosioille (yli 30 kg:n painoisille) tai 750 emakkopaikkaa
Lupahakemus valtiolle (muu laitos)	<ul style="list-style-type: none"> Vähintään 300 lypsylehmää / 600 emolehmää / 500 lihanautaa Muu eläinsuoja: vähintään 3 000 ey Saattaa aiheutua vesistön pilaantumista, eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta
Lupavelvollinen kuntaan	<ul style="list-style-type: none"> Pohjavesialueet Naapuruussuhdelaki (26/1920, YSL 27 §) Saattaa aiheutua ojan, lähteen tai noron pilaantumista (YSL 27 §)
Ilmoitus kuntaan**	<ul style="list-style-type: none"> Vähintään 4 000 munituskanaa / 10 000 broileria Vähintään 100 emakkoa porsaineen / 250 lihasikaa Vähintään 50 lypsylehmää / 130 emolehmää / 100 lihanautaa Vähintään 60 hevosta tai ponia Vähintään 250 uuhta tai vuolta Muu eläinsuoja: vähintään 250 ey Jätevesien johtamisesta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai noron pilaantumista (YSL 27 §)
Ei luvan- eikä ilmoituksenvarainen	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristönsuojelu-, jäte- ym. lainsäädäntö ja nitraattiasetus koskevat toimintaa Kunnan ympäristönsuojelumääräykset koskevat toimintaa Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa toiminnalle yksittäisen määräyksen pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)

*siipikarjalla tarkoitetaan kanoja, kalkkunoita, helmikanoja, ankkvoja, sorsia, hanhia, viiriäisiä, kyyhkysiä, fasaaneja, peltopyitä ja muita lintuja.

** Ilmoituksenvaraisten eläinsuojien osalta huomioitava myös edellä tekstissä kerrotut laskentaperiaatteet.

4.1.1 Etälantalan ympäristölupa

Etälantala voi tarvita ympäristöluvan, jos toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista, naapurussuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta tai jos lantaa käsitellään lantalassa jätteen laitos- tai ammattimaisena hyödyntämisenä tai käsittelynä ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaisella tavalla. Asia on aina hyvä varmistaa tapauskohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Samalla on syytä varmistaa kunnan viranomaiselta, edellyttäväkö rakentaminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia toimenpiteitä.

4.2 Lupahakemuksen ja ilmoituksen tekeminen

Toiminnanharjoittaja laittaa asian vireille tekemällä lupahakemuksen tai tekemällä ilmoituksen. Hakemus tai ilmoitus katsotaan vastaanotetuksi, kun se on saapunut toimivaltaiselle viranomaiselle. Tämä ajankohta määrää myös asian vireille tulon. Viranomaisen on siirrettävä väärälle viranomaiselle toimitetun hakemuksen tai ilmoituksen oikealle toimivaltaiselle viranomaiselle (hallintolaki 434/2003 21 §).

Ympäristölupahakemus toimitetaan valtion viranomaiselle sähköisen asioinnin lupapalvelun kautta³⁹ (YSL 39 §). Tarvittaessa hakemukseen liittyviä asiakirjoja, kuten laajoja karttoja, joita ei vaikeudetta voida katsoa sähköisessä asiointijärjestelmässä, voidaan edelleen pyytää toimittamaan myös paperiversioina. Lupapalvelusta löytyvät toimialakohtaiset ohjeet sähköisen lupahakemuksen täyttämiseen. Myös kunnilla on käytössä sähköisiä palveluja. Ellei sähköistä palvelua ole käytössä, käytetään paperilomakkeita⁴⁰.

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee YVA-laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä (YSL 39 §). Lisäksi hakemukseen tai ilmoitukseen tulee liittää muut päätösharkinnan kannalta tarpeelliset selvitykset (YSA 4 §).

Lupahakemuksen tai ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä säädetään ympäristönsuojelusetuksen 2 luvussa. Eläinmäärä- ja lantalatietojen lisäksi tulee olla selvitys lannan ja virtsan levitykseen käytettävissä olevasta levityspinta-alasta tai muusta lannan hyödyntämisestä sekä mahdollisista laidun- ja jaloittelualueista. Tulee myös esittää tiedot lannan riittävästä

39 Aluehallinnon asiointipalvelu <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>

40 Maatalouden ympäristönsuojelun lomakkeet http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet (9475)

varastointilavuudesta, varastointitavasta ja lantaloiden sijoituspaikoista sekä mahdollisista tilakeskuksen ulkopuolella sijaitsevista tai suunnitteilla olevista etälantaloista. Vaikka etälantaloita ei luvuteta eläinsuojan lupakäsittelyn yhteydessä, ne huomioidaan lannan varastotilavuuden riittävyttä laskettaessa. Maidontuotantotilaa koskevassa hakemuksessa tai ilmoituksessa on oltava selvitys maituhuoneen jätevesien käsittelystä (YSA 4 §). Tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle sijoittuvasta toiminnasta on liitettävä selvitys maaperä- ja pohjavesiolosuhteista, teknisistä suojaratkaisuista sekä ehdotus pohjaveden tarkkailusta (YSA 4 §).

Hakemuksen tai ilmoituksen laatijalla tulee olla riittävä asiantuntemus (YSL 39 § ja 115 §). Hyvin laadittu hakemus tai ilmoitus nopeuttaa asian käsittelyä ja voi vähentää muistutusten ja valitusten määrää. Toiminnanharjoittaja voi laatia hakemuksen tai ilmoituksen itse, mutta yleensä eläinsuojan, lantaloiden ja muiden rakennelmien rakenteista tulee esittää asiantuntijan laatimat piirrokset. Ilmoituksen osalta on erityisesti kiinnitettävä huomiota esitettyjen tietojen kattavuuteen, koska täydennysmahdollisuus on rajattu.

Jos samalla toiminta-alueella sijaitsevalla usealla ympäristöluvanvaraisella toiminnalla on sellainen tekninen ja toiminnallinen yhteys, että niiden ympäristövaikutuksia ja jätehuoltoa on tarpeen tarkastella yhdessä, toimintoihin on haettava lupaa samanaikaisesti (YSL 41 §). Tällaisia toimintoja voivat olla esimerkiksi eläinsuoja ja lannan käsittely samalla toiminta-alueella sijaitsevassa biokaasu- tai kompostointilaitoksessa. Ilmoitusmenettelyssä ei sovelleta luvan hakemista samalla toiminta-alueella sijaitseville toiminnoille. Eläinsuojaa koskeva ilmoitus ja lupaa edellyttävät toiminnot on tällöin käsiteltävä erikseen.

Joissain tilanteissa voi tulla tapauskohtaisesti arvioitavaksi, onko kyse yhdestä eläinsuojasta vai erillisistä eläinsuojista. Tällaisia voivat olla tilanteet, joissa usean toiminnanharjoittajan eläinsuojat sijoittuvat samalle alueelle siten, että kunkin toiminnanharjoittajan eläinsuojat erikseen jäävät ilmoituksen- tai luvanvaraisuusrajan alapuolelle, mutta yhdessä ne kuitenkin ylittävät rajan. Voi myös olla tilanne, jossa eläinsuojat erikseen olisivat kunnan toimivaltaan kuuluvia, mutta yhdessä toiminta vaatisi valtion viranomaisen luvan. Tällöin on arvioitava tapauskohtaisesti, onko kyse yhdestä ja vai erillisistä toiminnoista ja tehtävä lupavelvollisuutta koskevat johtopäätökset tämän arvion perusteella.

Myös komissio on tarkastellut sika- ja siipikarjatalouden BAT-päätelmiin liittyen laitoksen määritelmää ja avannut perusteita siitä, milloin eläinsuoja on yksi tai useampi laitos⁴¹.

---

41 Guidance on Interpretation of "Installation" and "Operator" for the Purposes of the IPPC Directive. http://ec.europa.eu/environment/archives/air/stationary/ippc/pdf/installation_guidance.pdf.

Toimivaltainen viranomainen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan hakemaan lupaa tai jättämään ilmoituksen, jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt sen. Viranomainen voi lisäksi antaa määräyksiä ympäristön suojelemiseksi ennen kuin toimintaan on hyväksytty lupa tai ilmoituspäätös. Mahdollista on myös toiminnan keskeyttäminen tai kieltäminen. Luvan hakemisen tai ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneissä viranomaisilla on käytössään myös muut ympäristönsuojelulain 18 luvun valvonta- ja hallintopakkokeinot.

4.2.1 Ilmoituksen tekeminen

Ilmoitusmenettelyssä hakemuksessa vaadittavat tiedot (YSA 2 luku) vastaavat pääpiirteisään ympäristölupahakemuksessa vaadittavia tietoja. Ilmoitus on jätettävä toimivaltaiselle viranomaiselle viimeistään 120 päivää ennen toiminnan suunniteltua aloittamista.

Jos ilmoitus on puutteellinen, sitä voi täydentää yhden kerran viranomaisen asettamassa määräajassa. Jos ilmoitusta ei täydennetä asetetussa määräajassa tai ilmoitus on edelleen puutteellinen täydentämisen jälkeen, ilmoitus jätetään tutkimatta eikä toimintaa saa aloittaa. Toiminnanharjoittaja voi tarvittaessa jättää uuden, edelleen täydennetyn ilmoituksen viranomaiselle, jolloin 120 vuorokauden määräaika alkaa kulua alusta.

Jos aiemmin ympäristöluvanvarainen toiminta on nykyisin ilmoituksenvaraista toimintaa, on toiminnan ympäristölupa voimassa, eikä ilmoitusta tarvita. Jos voimassa olevaa ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä on tarpeen muuttaa toiminnan olennaisen muutoksen perusteella tai YSL:n 89 §:ssä säädetystä syystä, on ilmoitus jätettävä ja asiassa annettava ilmoituspäätös korvaa voimassa olevan ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen. Jos toiminnanharjoittaja on hakenut muutosta vain osaan voimassa olevan luvan määräyksistä, ilmoituspäätöksessä annetaan uudet määräykset ja päätökseen kirjataan, että muilta osin ympäristölupa jää voimaan.

4.2.2 Natura-arviointi

Lupahakemukseen ja ilmoitukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi. Natura 2000 -alueilla tai niiden läheisyydessä toimittaessa on noudatettava luonnonsuojelulain 10 luvun vaatimuksia. Hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on arvioitava asianmukaisella tavalla vaikutukset Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen niihin luonnonarvoihin, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, ellei ole poissuljettua, että hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikentäisi niitä arvoja. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa Natura 2000 -alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

4.2.3 Paras käyttökelpoinen tekniikka, BAT

Eläinsuojan toiminnanharjoittajan on ympäristölupahakemuksessaan tai ilmoituksessaan esitettävä arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta suunnitellussa toiminnassa (YSA 3 §). Päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien määräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan, mutta määräyksissä ei saa kuitenkaan velvoittaa käyttämään vain tiettyä määrättyä tekniikkaa (YSL 52 §).

Ympäristönsuojelulaissa (5 §) parhaalla käyttökelpoisella tekniikalla, BAT-tekniikalla (Best Available Technique), tarkoitetaan:

- a. mahdollisimman tehokkaita ja kehittyneitä, teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia tuotanto- ja puhdistusmenetelmiä ja toiminnan suunnittelu-, rakentamis-, ylläpito-, käyttö- sekä lopettamistapoja, joilla voidaan ehkäistä toiminnan aiheuttama ympäristön pilaantuminen tai tehokkaimmin vähentää sitä ja jotka soveltuvat ympäristölupamääräysten perustaksi;
- b. että tekniikka on teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista silloin, kun se on saatavissa käyttöön yleisesti ja sitä voidaan soveltaa asianomaisella toiminnan alalla kohtuullisin kustannuksin.

Parhaan käyttökelpoisen tekniikan hyödyntämisen tavoitteena on ehkäistä eläinsuojan päästöjä ympäristöön siinä määrin kuin se on mahdollista käyttäen ympäristön kannalta tehokkaimpia, taloudellisesti mahdollisia teknisiä ratkaisuja ja toimintatapoja.

Tasoltaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttö eläinsuojassa, kuten esimerkiksi pois-toilman tai lannan käsittely, ei kuitenkaan välttämättä takaa luvan myöntämisedellytysten täyttymistä. Jos toiminnan sijoituspaikka on ympäristön kannalta huono, luvan myöntäminen voi edellyttää tehokkaampien tai useiden tekniikoiden käyttöä. Se, että ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisia teknisiä ratkaisuja ei ole tarjolla tai että riittäviä taloudellisia edellytyksiä kyseisen tekniikan käyttöönotolle ei ole, voi johtaa lupahakemuksen hylkäämiseen. Ympäristönsuojelulain 53 §:n nojalla annettavissa lupamääräyksissä on tarpeen mukaan otettava huomioon energian käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen. Määräykset voivat siten koskea esimerkiksi energian talteenoton mahdollisuuksien selvittämistä.

4.2.4 Hakijan neuvonta

Viranomaisen on hallintolain (434/2003) 8 §:n mukaan annettava hakijalle neuvontaa hallintoasian hoitamiseksi. Ympäristönsuojelulain nojalla (39 a §) lupaviranomaisen on pyynnöstä annettava hakijalle maksutonta neuvontaa. Neuvontaa on annettava sähköisessä muodossa lupahakemukseen liitettävistä tiedoista ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä,

tarvittavista lausunnoista ja niiden antamiselle varattavasta määräajasta sekä päätöksen arvioidusta antamisajankohdasta. Lupaviranomainen voi tarvittaessa järjestää tapaamisen lupa-asiasta. Tapaamiseen voidaan kutua myös muiden lupamenettelyyn osallistuvien viranomaisten edustajia ja muita asianosaisia. Valtion ympäristölupaviranomaisen on aina kutsuttava mukaan valtion valvontaviranomaisen edustaja.

4.3 Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittely ja päätöksen tekeminen

Ympäristölupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyyn sekä päätöksiin sovelletaan ympäristönsuojelulain säännöksiä. Niiltä osin, kuin ympäristönsuojelulaissa ei jostain säädetä, noudatetaan yleislain, eli hallintolain (434/2003, HL) säännöksiä.

Lupamenettely ja ilmoitusmenettely ovat ennakkovalvontamenettelyjä, joissa viranomainen antaa valituskelpoisen päätöksen. Alun perin ympäristönsuojelulaissa oli ympäristölupa. Ilmoitusmenettely lisättiin lakiin vuonna 2019. Nykyisin ympäristönsuojelulaissa on oma luku (10 a), jota sovelletaan eläinsuojien ilmoitusmenettelyyn. Luvussa säädetään siitä, että ilmoitusmenettelyssä tulee sovellettavaksi useat ympäristölupa-asiaa koskevat säännökset.

Ympäristönsuojelulain 5 luvussa säädetään lupahakemuksesta pyydettävistä lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä, hakemuksen tiedoksiannosta ja tiedottamisesta sekä tiedonsaannin edistämisestä, joita sovelletaan osin myös ilmoitusmenettelyyn (YSL 115 e §). Lupa- ja ilmoitusmenettelyt ovat luonteeltaan julkisia ja säännökset takaavat lupa-asian asianosaisille, viranomaisille ja yleisölle laajan mahdollisuuden osallistua ja ilmaista mielipiteensä lupahakemuksesta. Viranomaisen on ympäristölupahakemusta ja ilmoitusta käsitellessään huolehdittava tarvittavasta yhteydenpidosta niihin viranomaisiin, jotka samanaikaisesti käsittelevät toiminnan muita lupa-asioita ja suunnitelmia.

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että asiaa on riittävästi selvitetty ennen ratkaisua (*virallisperiaate*). Hakemuksen tai ilmoituksen tulee sisältää riittävät selvitykset ennen kuulutusvaihetta, jotta hallintolain 34 §:n ja ympäristönsuojeluasetuksen 11 §:n vaatimukset täyttyvät. Päätösharkinnan edellyttämien selvitysten tekeminen on luvan hakijan tai ilmoituksen tekijän tehtävä (HL 31 §). Viranomaisen on annettava hakijalle mahdollisuus täydentää hakemustaan ja yksilöitävä hakemuksessa olevat puutteet (YSL 40 §, HL 22 §). Tietojen esittämättä jättäminen jää hakijan vahingoksi.

4.3.1 Tiedoksianto ja hakemuksesta tiedottaminen

Viranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian tai ilmoituksen johdosta. Muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus lausua mielipiteensä sekä antaa selityksensä selaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. (YSL 43 §, HL 34 §)

Toimivaltaisen viranomaisen on annettava ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä koskeva hakemus tiedoksi viranomaisen verkkosivuilla julkaistavalla julkisella kuulutuksella (YSL 44 §, HL 62 a §).

Kuulutus ja hakemusasiakirjat on oltava nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Kuulutus ja hakemusasiakirjat voivat sisältää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä toiminnanharjoittajan nimen ja toiminnan sijaintipaikan tiedot. Viranomaisen verkkosivuilla julkaistavat henkilötiedot on poistettava viranomaisen verkkosivuilta päätöksen tultua lainvoimaiseksi. Tieto kuulutuksesta on julkaistava toiminnan vaikutusalueen kunnissa kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi kuulutuksesta on tiedotettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen muutoin tarpeetonta. Kuulutus on annettava erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Valtion lupaviranomaisen on myös julkaistava verkkosivuillaan yleisölle tarkoitettu tiivistelmä lupahakemuksesta.

4.3.2 Lausunnot

Lausuntomenettelyllä pyritään varmistamaan, että viranomainen saa haltuunsa kaiken tarvittavan tiedon asian ratkaisemiseksi. Viranomaisen on ennen päätöksentekoa pyydettävä tarvittavat lausunnot ja selvitykset viranomaisilta sekä muilta tarpeellisilta tahoilta (YSL 42 §). Lausunto on pyydettävä niiden kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta, joiden alueella toiminnan ympäristövaikutukset saattavat ilmetä, sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaiselta sekä yleistä etua valvovilta viranomaisilta ja muilta päätösharkinnan kannalta tarpeellisilta tahoilta. Esimerkiksi, mikäli maakuntakaavassa on määräyksiä, jotka on otettava huomioon, kuten maisema-aluetta koskevat määräykset, lausunnot pyydetään tarvittaessa maakuntaliitolta ja maakuntamuseolta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä lausunto ELY-keskukselta ympäristölupa-asiassa, joka koskee toiminnan sijoittumista tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (YSA 12 §). Valtion ympäristölupaviranomaisen on pyydettävä lausunto valtion valvontaviranomaiselta, hakemuksen tarkoittaman toiminnan sijaintikunnalta ja tarvittaessa muilta vaikutusalueen kunnilta.

4.3.3 Ympäristöluvan ja ilmoituspäätöksen myöntämisen edellytykset

Päätösharkinta muodostaa kokonaisuuden, jossa tarkastellaan samanaikaisesti luvan tai ilmoituspäätöksen myöntämisedellytyksiä, annettavia määräyksiä sekä päätöksen voimassaoloa (HE 214/2013 vp). Ympäristölupa tai ilmoituspäätös myönnetään, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset (YSL 48 § 2 mom.). Luvan tai ilmoituspäätöksen myöntäminen edellyttää (YSL 49 §, 115 d), että toiminnasta ei, asetettavat määräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

1. terveystahtia;
2. merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa;
3. YSL 16–18 §:ssä tarkoitettua maaperän, pohjaveden tai meren pilaantumista;
4. erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
5. naapurisuuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Ympäristönsuojelulaissa on säädetty (7 §), että ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä.

Ympäristölupa- tai ilmoituspäätös myönnetään, jos edellytykset siihen ovat olemassa, muussa tapauksessa annetaan kielteinen päätös, eli hakemus hylätään. Jos toiminta ei täydennyksen jälkeenkään täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, viranomaisen voi lupamääräyksellä poistaa esteen, tai mikäli se ei ole mahdollista, hylätä hakemuksen. Ilmoitusmenettelyssä hakemusta voi täydentää vain kerran. Lupamenettelyn osalta täydentämistä ei ole rajoitettu.

Lupa tai ilmoituspäätös myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi (YSL 87 §). Eläinsuojelle päätös annetaan pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevana. Määräajaksi myöntäminen on mahdollista toiminnanharjoittajan hakemuksesta, tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy. Määräaikainen päätös raukeaa määräajan päättyessä, jollei päätöksessä ole toisin määrätty.

Viranomaisen on ratkaistava asia ottamalla tasapuolisesti huomioon luvan hakijan ja muiden asianosaisten intressit. Päätöksestä on käytävä ilmi, miltä osin ja millä perusteilla lausunnoissa ja muistutuksissa esitetyt seikat on sisällytetty tai oltu sisällyttämättä ratkaisuun (YSA 15 §).

Ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen käsittelyssä on huomioitava seuraavat asiat:

- Suunnitellun alueen kaavatilanne: eläinsuojaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti eikä oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueen käyttöä vaikeuttavasti (YSL 12 §). Viranomaisen on otettava huomioon myös maakuntakaavan määräykset, kuten valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuuriympäristöalueet.
- Toiminnan vaikutukset pohjavesiin ja maaperään: myönteistä lupaa tai ilmoituspäätöstä ei voida antaa, jos toiminta aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa tai maaperän pilaantumista.
- Toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa: Terveyshaitta on sen asteesta tai määrästä riippumatta aina este myönteisen luvan tai ilmoituspäätöksen antamiselle.
- Natura 2000 –alueiden ja luonnonsuojelualueiden läheisyys: lupaa ei voida myöntää, jos toiminnasta aiheutuu haittaa esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisen Natura 2000 –alueen luontoarvoille. Ilmoituksenvaraisista toiminnoista ei yleensä aiheudu vastaavaa haittaa toimintojen vähäisyydestä johtuen.
- Toiminnan vaikutukset naapureille: toiminnasta ei saa aiheutua naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta.

Ympäristönsuojelulain 51 §:ssä säädetään, että ympäristölupa ja ilmoituspäätöksen harkinnassa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on myös otettava huomioon, mitä toiminnan sijoituspaikkaa ja vaikutusaluetta koskevassa tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetään. Luvassa ja ilmoituspäätöksessä on lisäksi otettava huomioon ympäristönsuojelulain 204 §:ssä tarkoitetut suunnitelmat ja ohjelmat.

4.3.4 Ilmoituspäätöksen antaminen

Ilmoitusmenettelyssä päätösharkinta tehdään samaan lainsäädäntöön pohjautuen kuin lupamenettelyssäkin. Päätösharkinnan yhteydessä tarkistetaan, täyttyvätkö ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen asetusten määräykset ilmoitettavan toiminnan osalta.

Viranomaisen on 115 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös (ilmoituspäätös). Päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Viranomaisilla ja haitankärsijöillä on samanlaiset puuttumismahdollisuudet rikkeisiin ja laiminlyönteihin kuin ympäristölupien perusteella. Myönteinen ilmoituspäätös voidaan tehdä,

jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain vaatimukset eikä se saa olla luonnonsuojelulain tai kaavan vastaista. Ilmoitusta käsitellessä on tarkistettava, että toiminta täyttää laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetyt vaatimukset toiminnan sijoittumisesta, päästöistä ja niiden ehkäisemisestä, jätteistä sekä toiminnan päästöjen ja vaikutusten tarkkailusta.

Ilmoituspäätöksestä on voimassa mitä YSL 39 a §:ssä säädetään hakijan neuvonnasta, 84 §:ssä ympäristölupapäätöksen antamisesta ja ilmoittamisesta, 85 §:n 1 ja 2 momentissa päätöksestä tiedottamisesta, 87 §:ssä luvan voimassaolosta, 88 §:ssä luvan raukeamisesta, 89 §:ssä luvan muuttamisesta, 90 §:ssä luvan muuttamisesta erityisen selvityksen perusteella, 91 §:ssä määräajan pidentämisestä, 92 §:ssä luvan selventämisestä, 93 §:ssä luvan peruuttamisesta ja 94 §:ssä toiminnan lopettamisesta. Ilmoituspäätöksessä on lisäksi mainittava, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään ilmoituspäätökseen sisältyvän määräyksen ja valtioneuvoston asetuksen välisestä suhteesta (YSA 15a §).

Ilmoitusmenettelyn osalta ympäristönsuojelulaissa säädetään, että jos viranomainen ei ole antanut päätöstä 120 vrk määräajan kuluessa, toiminnan voi aloittaa omalla vastuulla. Myöhemmin annettavaa päätöstä on kuitenkin noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Ilmoitusmenettelyssä ilmoitus ja sen liitteet liitetään osaksi päätöstä.

Ilmoituspäätöksessä on varmistettava, että eläinsuoja täyttää eläinsuoja-asetuksen (138/2019) vähimmäisetäisyysvaatimukset. Mikäli eläinsuojan laajennusosan ja lannan varastointitilan laajennusosan sijoittamisessa poiketaan eläinsuoja-asetuksessa säädetyistä vähimmäisetäisyyksistä asetuksen 3 §:n perusteella, on päätös poikkeamisesta tehtävä ilmoituspäätöksen yhteydessä. Päätöksen tekee viranomainen. Viranomaisen tulee varmistaa ja kirjata päätökseen perustelut poikkeamisen edellytysten täyttymiselle, joita ovat:

- eläinsuojan laajennusosaa ja lannan varastointitilan laajennusosaa ei voida sijoittaa kiinteistöllä muulle soveltuvalla vähimmäisetäisyyden täyttävälle paikalle;
- toiminnasta ei aiheudu haitankärsijöille huomattavaa hajuhaittaa.

4.4 Ympäristölupa- ja ilmoituspäätös

Päätös ja sen määräykset on perusteltava ja sen lisäksi päätöksessä on vastattava lausunnoissa, muistutuksissa ja mielipiteissä tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin (YSL 83 §, 115 d §, 115 e §, HL 44 §). Lupa- ja ilmoituspäätöksiin kirjatut määräykset perustellaan aina sekä tosiasia-perusteluin tapauskohtaisesti kyseisen eläinsuojan osalta, että oikeusperusteluin ympäristönsuojelulain, jätelain tai niiden nojalla annettujen asetusten nojalla. Vaikka määräyksen tuleekin olla selkeä ja sellaisenaan valvottavissa, muodostavat määräys ja sen

perustelu kiinteän kokonaisuuden. Perusteluissa tuodaan esille, miksi jokin määräys on annettu ja missä siitä säädetään. Lisäksi on selostettava, mihin säännökseen mikin määräys perustuu. Päätöksen perusteena olevat tosiseikat on perusteluissa yksilöitävä. Jos hake-
mus tai ilmoitus hylätään, on perusteltava, miltä osin ja millä perusteilla hylkääminen on tehty.

Lupa- ja ilmoituspäätökset ovat maksullisia hallintopäätöksiä. Valtion lupaviranomaisen maksuista säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Maksuperusteet on jaettu kolmeen luokkaan ja maksu määräytyy eläinmäärän mukaan. Ilmoituspäätöksestä perittävästä maksusta päättää kunta. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

4.4.1 Lupapäätöksen sisältö ja annettavat määräykset

Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset (YSL 52 §, YSA 15 §) toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään pilaantumista, sen vaaraa tai pilaantumisesta aiheutuvia haittoja. Määräysten tarkoituksena on varmistaa toiminnan lainmukaisuus ja luoda toiminnalle myöntämisedellytykset. Määräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet (YSL 52 §).

Keskeisimmät eläinsuojan lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi annetaan:

- eläinsuojan enimmäiseläinmäärästä,
- eläinsuojan sijoittumisesta,
- eläinsuojan ja lantaloiden rakenteista,
- sekä lannan ja jätteiden varastoinnista, käsittelystä ja hyödyntämisestä,
- päästöistä ja niiden vähentämisestä.

Annettavat määräykset eivät saa olennaisesti muuttaa hankkeen teknisiä tai taloudellisia lähtökohtia toiseksi verrattuna hankkeeseen, jolle lupaa haetaan.

Ympäristönsuojelulain 83 §:ssä säädetään, että jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat on otettu huomioon.

Jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi voidaan määräyksiä antaa jätteiden määrän vähentämisestä, keräyksestä ja poistamisesta, varastoinnista, kuljetuksesta, kierrätyksestä ja jätekirjapidosta (YSL 52 §, 58 §; Jätel 8 §, 13 §, 32 §, 118 §, 119 §).

Toiminnan ja päästöjen tarkkailua ja tiedottamista asukkaille koskevat määräykset voivat koskea toiminnan aiheuttamia hajupäästöjä, vesiin johdettavien puhdistettujen jätevesien laatua ja niiden vesistövaikutuksia, valvontaviranomaiselle toimitettavia päästöjen tarkkailun tuloksia ja muita valvontaa varten tarvittavia tietoja ja lannan levityksen ajankohdista tiedottamista (YSL 62 §; Jätel 118 §, 119 §, 120 §).

Häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa ja toiminnan lopettamisen yhteydessä tehtäviä toimia koskevat määräykset voivat koskea toiminnanharjoittajalta edellytettäviä toimia haittojen estämiseksi tai pienentämiseksi. Määräyksiä voidaan antaa esimerkiksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman laatimisesta, hälytysjärjestelmien ylläpidosta tai ympäristövahinkojen torjuntalaitteiden ja -tarvikkeiden ylläpidosta. Määräykset voivat koskea häiriö- tai poikkeustilanteista ilmoittamista valvontaviranomaiselle, olla laitoksen toimintaa koskevia rajoituksia, määräyksiä toiminnan keskeyttämisestä tai velvoittaa mahdollisimman vähän päästöjä aiheuttavan polttoaineen käyttöön (YSL 6 §, 52 §, 120 §, 134 §, Jätel 13 §).

4.4.2 Ilmoituspäätöksessä annettavat määräykset

Eläinsuojien ilmoitusmenettely pohjautuu pitkälti toimialakohtaiseen eläinsuoja-asetukseen, jolla on korvattu keskeisimmät ja yleisimmät eläinsuojille annetut ympäristönsuojelumääräykset. Tällä on haluttu lisätä ympäristönsuojeluvaatimuksiin ja toimintojen sijoittamiseen liittyvää ennakoitavuutta. Kuten lupapäätökseen, myös ilmoituspäätökseen voidaan sisällyttää edellisessä luvussa mainittuja vastaavia tarpeellisia määräyksiä, joilla toimintaa voidaan rajoittaa ja toiminnan hyväksyttävyyttä varmistaa. Määräyksiä ei kuitenkaan tule antaa asioista, joista on jo säädetty asetuksella.

4.4.3 Sika- ja siipikarjatalouden BAT-päätelmät

Teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten, ns. direktiivilaitosten, päästöraja-arvojen, tarkkailun ja muiden lupamääräysten on parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimuksen toteuttamiseksi perustuttava BAT-päätelmiin. Päästöille on ympäristöluvassa määrättävä päästöraja-arvot siten, että päätelmissä esitetyt päästötaasoja ei ylitetä laitoksen tavanomaisissa toimintaolosuhteissa (YSL 75 §). Sikojen ja siipikarjan BAT-päätelmien soveltamisalaan kuuluvat rehut, rehun valmistus, eläinten pito eläinsuojassa, lannan kerääminen ja varastointi, maatilalla tapahtuva lannan prosessointi

(kuten separointi, kompostointi ja biokaasutus), lannan levitys sekä kuolleiden eläinten varastointi.

Sikojen ja siipikarjan BAT-päätelmät⁴² ja BREF-asiakirja⁴³ koskevat sika- ja siipikarjatiloja, joissa on yli:

- 40 000 siipikarjapaikkaa,
- 2 000 paikkaa tuotantosioille (yli 30 kg:n painoisille) tai
- 750 emakkopaikkaa.

Direktiivissä siipikarjalla tarkoitetaan kanalintuja (kanoja), kalkkunoita, helmikanoja, broilereita, ankoja, hanhia, viiriäisiä, kyyhkysiä, fasaaneja ja peltopyitä. Sikojen kasvatusta tarkoitetaan sellaisten vieroitettujen porsaiden kasvatusta, joiden lihotus alkaa niiden elopainon ollessa 30 kiloa. Emakoiden kasvatusta käsittää joutilaat (astutettavat ja tiineet) ja porsivat emakot sekä ensikot.

4.4.4 Määräykset säännöllisesti raportoitavista tiedoista

Toiminnanharjoittajan on ylläpidettävä seurantatietoja eläinsuojan toiminnasta. Seurantatiedot voivat koostua eri lähteistä koottavista ja säilytettävistä tiedoista. Seuraavat seurantatiedot on säilytettävä viiden vuoden ajan ja pyydetessä esitettävä ympäristönsuojeluviranomaiselle:

1. eläinten määrä;
2. toiminnassa muodostuva lannan määrä eläinlajeittain ja lantatyypeittäin (m³/vuosi);
3. lannan toimituspaikat tai vastaanottajat ja ajankohdat eläinlajeittain ja lantatyypeittäin;
4. uudet tai muuttuneet lannan levitykseen käytettävät peltoalat ja sopimukset sekä;
5. tiedot kuolleista eläimistä ja niiden toimituspaikoista, eläinten määrä (kpl/vuosi tai t/vuosi) ja ajankohdat. Esim. toimitus raatojen keräilyyn, rehua tuottavaan laitokseen sekä haudatut eläimet.

42 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017D0302&from=EN>

43 BREF-asiakirja julkaistiin eippcb:n internetsivuilla osoitteessa <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>

Lupa- ja ilmoituspäätöksessä on annettava tarvittaessa määräyksiä viranomaiselle säännöllisesti raportoitavista seurantatiedoista, jotka voivat koostua edellä luetelluista seurantatiedoista tai muista ympäristönsuojelun tiedoista, jotka viranomainen tarvitsee eläinsuojan valvontaan.

Lupapäätöksessä annetaan myös määräykset sika- ja siipikarjatalouden BAT-päätelmien sekä E-PRTR-raportoinnin edellyttämistä tarkkailuvelvoitteista.

4.5 Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Ympäristölupa- tai ilmoituspäätökseen saa hakea muutosta YSL 190 §:ään perustuen valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta korkeimmasta hallinto-oikeudesta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätökseen on liitettävä valitusosoitus (HL 47 §), josta käy ilmi, millä tavoin päätökseen tyytymätön saa hakea päätökseen sekä sen käsittelystä perittyyn maksuun muutosta. Valitusosoituksesta on käytävä ilmi valitusviranomainen (Vaasan hallinto-oikeus), valitusaika ja sen laskutapa sekä säännökset valituskirjelmän sisällöstä, liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta.

Valitusoikeudesta säädetään ympäristönsuojelulain 191 §:ssä. Valitukseen ovat oikeutettuja asianosaiset, joita ovat luvan tai ilmoituspäätöksen hakija sekä haitankärsijät, joiden etua tai oikeutta päätös koskee. Valitusoikeus on myös rekisteröidyillä yhdistyksillä ja säätiöillä, joiden tarkoituksena on ympäristön, terveyden tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja joiden toiminta-alueella kyseiset ympäristövaikutukset ilmenevät. Lisäksi valtion valvontaviranomainen ja yleistä etua valvova viranomainen voivat vaatia päätöstä muutettavaksi. Sama oikeus on myös niillä kunnilla ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla, joiden alueella ympäristövaikutukset ilmenevät. Valtion valvontaviranomaisella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Luvanvaraista toimintaa ei pääsääntöisesti saa aloittaa tai muuttaa ennen kuin siihen oikeuttava päätös on lainvoimainen (YSL 198 §). Lupaviranomainen voi kuitenkin perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakuja hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän

vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle (YSL 199 §). Lupaviranomainen voi poikkeuksellisesti tiettyjen edellytysten täytyessä sallia päätöksellään toiminnan aloittamisen muutoksenhausta huolimatta (YSL 199 §). Aloittamisluvan myöntäminen ei sovellu toimintoihin, joissa kiistanalaisena kysymyksenä on toiminnan sijoituspaikan soveltuvuus. Koska eläinsuojien lupa-asioissa keskeisin kysymys lähes poikkeuksetta on sijoituspaikan hyväksyminen, aloittamislupaa ei tulisi myöntää uusille eläinsuojille tai eläinsuojien merkittävälle laajennuksille.

Ilmoituksenvaraisena toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin ilmoituksen tekemisestä on kulunut 120 vuorokautta (YSL 115 c §). Ilmoituksen käsittelevä viranomainen voi kuitenkin ilmoituksen johdosta tehtävässä päätöksessä sallia toiminnan aloittamisen mainittua määräaika-aikaisemmin. Toimintaa ei saa aloittaa, jos se on ohjattu lupakäsittelyssä ratkaistavaksi, tai viranomainen on tehnyt päätöksen tutkimatta jättämisestä tai toiminnan kieltävän päätöksen. Ilmoituspäätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta (YSL 115 d §:n 1 mom.).

4.6 Tiedoksianto ja päätöksestä tiedottaminen

Lupa- ja ilmoituspäätös on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella (YSL 85 §, 115 e §, HL 62 a §). Ilmoituspäätöksestä tiedottamisesta säädetään ympäristönsuojelulain 85 §:n 2 momentissa, jollei asia ole merkitykseltään niin vähäinen tai asian laatu sellainen, että tieto päätöksestä voidaan antaa asianosaisille muulla tavoin; jos asia ei vaikuta muuhun kuin hakijan oikeuteen tai etuun, tiedottamista ei tarvita. Sekä ympäristölupapäätöksen että ilmoituspäätöksen lähettämisestä ja niistä ilmoittamisesta säädetään 85 §:n 3 momentissa.

4.7 Toiminnan muuttaminen

Ympäristönsuojelulaki (170 §) edellyttää, että toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava valvontaviranomaiselle toiminnan pitkäaikaisesta keskeyttämisestä, lopettamisesta ja muista toimintaa koskevista valvonnan kannalta olennaisista muutoksista, joilla voi olla vaikutuksia ympäristön pilaantumiseen taikka säädösten, ilmoituspäätöksen tai luvan noudattamiseen. Myös toiminnanharjoittajan vaihtumisesta tulee ilmoittaa. Tehdyn ilmoituksen perusteella valvontaviranomaisen on harkittava, tuleeko toiminnanharjoittajan hakea uutta lupaa, luvan muutosta tai tehdä ilmoitus vai tuleeko asiassa ryhtyä muihin toimenpiteisiin. Toiminnanharjoittaja voi myös itse hakea ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen muuttamista.

Lupaviranomaisen on (YSL 89 §) valvontaviranomaisen, asianomaisen yleistä etua valvo-
van viranomaisen tai haitankärsijän taikka 186 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn yhdistyksen
tai säätiön aloitteesta muutettava lupaa, jos:

1. toiminnasta aiheutuva pilaantuminen tai sen vaara poikkeaa olennaisesti
ennalta arvioidusta;
2. toiminnasta aiheutuu YSL:ssa kielletty seuraus;
3. parhaan käyttökelpoisen tekniikan kehittymisen vuoksi päästöjä voidaan
olennaisesti vähentää ilman kohtuuttomia kustannuksia;
4. toiminnan ulkopuoliset olosuhteet ovat luvan tai ilmoituspäätöksen
myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet ja muuttaminen on tämän
vuoksi tarpeen;
5. muuttaminen on tarpeen laissa, valtioneuvoston asetuksessa tai Euroopan
unionin säädöksessä annetun sitovan ympäristön pilaantumisen
ehkäisemistä koskevan yksilöidyn vaatimuksen täyttämiseksi.

Jos muuttaminen tulee vireille muun kuin toiminnanharjoittajan aloitteesta, viranomaisen
on ennen asian ratkaisemista kuultava toiminnanharjoittajaa ja pyydettävä tältä arviointia
varten tarvittavat selvitykset.

Joissain tapauksissa eläinmäärän kasvu voi johtaa siihen, että nykyisin ilmoituksenvarai-
nen toiminto eläinmäärän lisääntymisen myötä vaatii ympäristöluvan. Tällainen tilanne
vaatii luvan hakemista, koska sekä ympäristönsuojelulaissa edellytetty menettely, että
pääöstä valvova viranomaisen vaihtuu.

Jos eläinsuojan eläinmäärä on pysyvästi lupa- tai ilmoituspäätöksessä olevaa pienempi,
mukaan lukien tilanteet, joissa toiminnan koko putoaa direktiivilaitoskoluokkaa alhai-
semmaksi, voi toiminnanharjoittaja jättää hakemuksen lupa- tai ilmoituspäätöksen muut-
tamisesta toimintaa vastaavaksi. Tällä voi olla merkitystä esimerkiksi tilanteissa, joissa
eläinsuoja olisikin luvanvaraisen sijaan ilmoituksenvarainen. Eläinsuojaa valvotaan voi-
massa olevan luvan mukaisesti, ellei muutosta pienemmälle eläinmäärälle ole haettu.

Muuttamista koskevaan toiminnanharjoittajan hakemukseen sovelletaan, mitä YSL 39
§:ssä säädetään lupahakemuksesta. Viranomaisen tulee tarkistaa tehdyn hakemuksen
perusteella päätöstä ja määräyksiä tarpeellisin osin. Muutokset voivat olla rakenteelli-
sia, esimerkiksi kertaluonteisten määräaikojen poistamisia, jos edellytetyt toimenpiteet
on tehty, tai muita pieniä muutoksia tai korjauksia. Tarkistamisen yhteydessä viranomai-
sen on harkittava, vastaavatko määräysten vaatimukset ympäristönsuojelun nykytasoa.
Muutoshakemuksesta annetusta päätöksestä on käytävä ilmi hakemukseen liittyvien
selvitysten sisältö ja perusteltu ratkaisu siitä, mitä määräyksiä muutetaan sekä uudet

määräykset perusteluineen. Luvan tai päätöksen myöntämisedellytyksiä koskevassa harkinnassa voidaan viitata aikaisempaan päätökseen.

4.7.1 Toiminnan olennainen muutos

Jo luvan tai ilmoituspäätöksen saaneen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävään tai muuhun olennaiseen toiminnan muuttamiseen on haettava lupa tai tehtävä ilmoitus (YSL 29 ja 115 a §). Lupaa tai ilmoituspäätöstä ei kuitenkaan tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä, eikä lupaa tai ilmoitusta toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen muuttaa.

Eläinsuojan toiminnan muuttaminen on usein toiminnan laajentamista, jolloin eläinten lisääminen tai tuotantosuunnan vaihtaminen voi edellyttää lupa- tai ilmoituspäätöksen muuttamista. Viranomaisen on aina harkittava tapauskohtaisesti, lisääkö tai muuttaako tuotantorakennusten laajentaminen tai lisärakentaminen päästöjä, vaikka eläinmäärää ei lisätä. Luvassa tai ilmoituspäätöksessä sallitun eläinmäärän pysyvä ylittyminen on lähtökohtaisesti toiminnan olennainen muutos. Lannan käsittelyssä ja lannan määrän kasvussa tapahtuvat muutokset ovat usein toiminnan olennaisia muutoksia. Eläinsuojan lupa- tai ilmoituspäätöksessä voidaan tapauskohtaisesti sallia eläinten ikäjakaumamuutokset sillä perusteella, että lannan määrä ei lisäännä eikä tuotantosuunta muutu. Muutoksen olennaisuuden arviointi toiminnanharjoittajan antamien tietojen pohjalta ja lupa- tai ilmoitusmenettelyyn velvoittaminen on valvontaviranomaisen tehtävä.

Lainsäädännössä ei säädetä rajaa tai kynnyksarvoa sille, milloin muutos on olennainen. Sen sijaan olennaista on päästöjen ja vaikutusten lisääntyminen, joka arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Päästöjen ja vaikutusten lisääntymisellä voi olla erilaisia vaikutuksia, koska tilojen rakennukset, tekniikat ja toiminnot ovat erilaisia ja tilojen sijoittuminen erilaisille alueille vaikuttaa myös. On tiloja, joissa olosuhteiden takia muutos voi olla olennainen herkemmin kuin toisilla tiloilla. Vaikuttavia tekijöitä ovat esim. pohjavesialueet, vesistöjen läheisyydet ja naapuruston läheisyys.

4.8 Päätöksen raukeaminen

Lupa- ja ilmoituspäätöksen raukeamisesta säädetään ympäristönsuojelulain 88 §:ssä. Lupaviranomainen tai ilmoituksen käsitellyt viranomainen voi päättää, että lupa tai ilmoituspäätös raukeaa, jos:

1. toiminta on ollut keskeytyneenä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta tai toiminnanharjoittaja ilmoittaa, ettei toimintaa aloiteta tai että toiminta on lopetettu;
2. toimintaa tai sen aloittamisen kannalta olennaisia toimia ei ole aloitettu viiden vuoden kuluessa luvan lainvoimaiseksi tulosta tai lupapäätöksessä määrätyn tätä pidemmän ajan kuluessa;
3. hakemusta luvan tarkistamiseksi ei ole tehty YSL 80 §:n 3 momentin mukaisesti.

Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä YSL 96 §:ssä säädetään. Asian voi panna vireille lupa- viranomainen omasta aloitteestaan, valvontaviranomainen, toiminnanharjoittaja, kunta tai haitankärsijä.

5 Muut luvat ja ilmoitukset

5.1 Kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskevat menettelyt

Kemikaaliturvallisuuslain mukaista vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia valvoo pelastusviranomainen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle (kemikaaliturvallisuuslaki 24 §). Ilmoituksen teko koskee myös eläinsuojaa, jos valvonta-asetuksessa 685/2015⁴⁴ esitetyt kemikaalien varastointimääriä koskevat rajat ylittyvät. Eläinsuojien ilmoitusraja tulee yleisimmin vastaan polttonesteissä, joissa ilmoitusraja täyttyy varastointaessa esim. vähintään 10 t dieseliä tai kevyttä polttoöljyä (noin 12 m³). Pelastusviranomainen voi asettaa ehtoja kemikaalien varastoinnille ja käsittelylle ilmoituspäätöksessään. Pelastusviranomainen suorittaa ilmoitusvelvollisen kohteen käyttöönottotarkastuksen ja valvoo toimintaa määräajoin valvontasuunnitelman mukaan. Ilmoitusmäärää vähäisempienkin kemikaalimäärien säilytyksessä tulee noudattaa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön vaatimuksia (390/2005, 856/2012 ja 685/2015). Kemikaaliturvallisuuslain 36 §:n mukaan pelastusviranomainen voi yksittäistapauksissa rajoittaa vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai määrätä säilytykselle muita turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja rajoituksia tai ehtoja.

Kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin liittyvää lainsäädäntöä ja menettelyjä käsitellään tarkemmin ympäristöhallinnon ohjeessa *Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi: Ohje ympäristönsuojeluviranomaiselle*⁴⁵.

5.2 Eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva ilmoitus ja laitoshyväksyntä

Eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) tai lannoitevalmistelain (539/2006) perusteella eläinsuojan toiminta voi edellyttää ilmoitusta Ruokavirastolle tai Ruokaviraston myöntämää laitoshyväksyntää. Ilmoitusvelvollisuus ei koske eläinsuojia,

⁴⁴ Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015

⁴⁵ Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi: Ohje ympäristönsuojeluviranomaiselle <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-201-3>

jotka käyttävät lantaa omalla tilallaan sellaisenaan tai käsiteltynä. Ilmoitusvelvollisuus ei myöskään koske tiloja, jotka luovuttavat tai vastaanottavat käsittelemätöntä tai käsiteltyä lantaa maatilalta toiselle, jos lanta voidaan jäljittää.

Käsiteltäessä tilalla omaan käyttöön muita eläinperäisiä sivutuotteita kuin lantaa, toiminta edellyttää EU:n sivutuoteasetuksen (EY (N:o) 1069/2009) mukaisen ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä ja laitoshyväksyntää. Jos käsitellään kompostoimalla tai mädättämällä lantaa tai esimerkiksi ruokajätettä ja puhdistamolietettä markkinoille saattamista varten, mukaan lukien vastikkeetta luovuttaminen, eikä toimintaa ole vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta (MMM 11/12), toimintaan sovelletaan lannoitevalmistelakia (ilmoitusvelvollisuus, laitoshyväksyntä ja tuotteelle asetetut vaatimukset). Laitoshyväksynnän myöntäminen edellyttää, että laitos täyttää sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain edellyttämät tekniset vaatimukset ja toteuttaa säädösten mukaista omavalvontaa, käsittely täyttää lämpötila- ja käsittelyvaatimukset ja tuote täyttää sille asetetut mikrobiologiset vaatimukset.⁴⁶

Ympäristölupaa ja ilmoitusta käsittelevän viranomaisen tulee pyytää Ruokaviraston lausunto silloin, kun toiminta vaatii sivutuoteasetuksen tai lannoitevalmistelain mukaisen hyväksynnän. Lupa- tai ilmoitus päätös tulee toimittaa Ruokavirastolle tiedoksi.

5.3 Jätehuoltorekisteri

Eläinjätteen, sakokaivolietteen tai muun jätteen ammattimaista kuljettamista harjoittavan yrittäjän tulee rekisteröityä valvontaviranomaisen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin (JL 646/2011). Jätteen haltijan pitää tarkistaa, että jätteiden kerääjä ja kuljettaja on hyväksytty ja merkitty jätehuoltorekisteriin ja että hyväksyntä kattaa myös kyseisen jätteen kuljetuksen. Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja piilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan hyväksytylle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjan on oltava jätteiden kuljetuksen mukana.

5.4 Rekisteröityminen eläintenpitäjäksi

Jokaisen eläintenpitäjän, joka pitää nautoja, sikoja, lampaita, vuohia, siipikarjaa, mehiläisiä, kimalaisia, turkiseläimiä tai kameli- ja hirvieläimiä, on rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle (Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010) 9 §).

⁴⁶ Laitoshyväksynnästä löytyy lisätietoja Ruokaviraston verkkosivuilta osoitteesta www.ruokavirasto.fi

5.5 Kunnan terveydenhuoltoviranomaisen määräykset

Kun toiminta ei ole ympäristöluvan tai ilmoituksenvaraista, kunnan terveydenhuoltoviranomainen voi antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi. Jos toiminta on ympäristönsuojelulaissa tarkoitettun luvan- tai ilmoituksenvaraista tai siitä on tehtävä ilmoitus rekisteröintiä varten, määräyksen antaa mainitun lain mukainen viranomainen noudattaen, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään. (Terveydensuojelulaki 763/1994, 51 §.)

6 Ympäristövaikutusten arviointi- eli YVA-menettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-menettely) säädetään laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki 252/2017). YVA-menettelyn soveltamisesta sekä YVA-ohjelman, -selostuksen ja kuulutuksen sisällöistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-asetus 277/2017). YVA-menettelyssä yhteysviranomaisen tehtävää hoitavat ELY-keskukset.

YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Eläinsuojahankkeissa YVA-menettely toimii hyvin suunnittelun tukena, koska siinä voidaan esim. vertailla vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja ja toteutusratkaisuja (eläinmäärävaihtoehdot, tekniset ratkaisut tms.) uusille eläinsuojille. Ympäristölupamenettelyssä tällainen on mahdollista vain rajoitetusti.

Hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä YVA-menettelyssä suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vaihtoehdojen ollessa vielä avoinna. Hankkeesta vastaavan (toiminnanharjoittaja tms.) tulisi selvittää ELY-keskukselta oma-aloitteisesti YVA-menettelyn tarve, ettei asia nouse esiin yllätyksenä lupahakemuksen tai ilmoituksen jättämisen vaiheessa viranomaisen aloitteesta ja hankkeen käsittely viivästyisi. YVA-menettelyn ja YVA-harkinnan puuttuminen on myös mahdollinen syy lupa- tai ilmoituspäätöksestä valittamiseen.

6.1 YVA-menettelyn soveltaminen

YVA-menettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-lain 3 §). YVA-menettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu YVA-lain **liitteen 1 hankeluettelossa**. YVA-menettelyä sovelletaan suoraan sekä kotieläinten pidon uusiin hankkeisiin, että sellaisiin eläinsuojien laajennuksiin, jotka ylittävät hankeluettelossa määritellyn eläinmäärän.

- a. kanaloihin⁴⁷, joissa kasvatetaan yli 85 000 kananpoikaa tai 60 000 kanaa sekä
- b. sikaloihin, joissa kasvatetaan yli 3 000 sikaa (paino yli 30 kg/sika) tai 900 emakkoa.

47 Kanaloilla tarkoitetaan munan- tai lihantuotantoon tarkoitettuja kanalintuja (kanoja tai kukkoja), kuten munintakanoja tai broilereita. Muiden lintulajien osalta asia ratkaistaan tarvittaessa yksittäistapausharkinnan kautta.

Hankeluettelon hankkeiden lisäksi YVA-menettelyä voidaan soveltaa **yksittäistapauksessa** yhteysviranomaisen päätöksellä. Aloite soveltamispäätöksen tarpeesta voi tulla esimerkiksi toiminnanharjoittajalta, viranomaiselta tai asianosaiselta. Yksittäistapauksessa arviointimenettelyä sovelletaan sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan yksin tai eri hankkeiden⁴⁸ yhteisvaikutukset huomioon ottaen, hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Yksittäistapauspäätöksenteossa tulee huomioida YVA-direktiivin⁴⁹ liitteen II hankkeet mukaan lukien näiden hankkeiden muutokset ja laajennukset. YVA-direktiivin liitteen II hankkeista on aina tehtävä päätös YVA-menettelyn soveltamisesta tai soveltamatta jättämisestä, kun merkittävien haitallisten vaikutusten aiheutumista voidaan pitää mahdollisena.

Päätettäessä menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa otetaan lisäksi huomioon hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne siten kuin YVA-lain liitteessä 2 säädetään. Tämän kohdan perusteella eri eläinlajeja ja -määriä, myös muita kuin kanoja ja sikoja, voidaan laskea yhteen. Yhteysviranomainen voi soveltaa yhteen laskemisessa samoja periaatteita kuin arvioitaessa ympäristöluvanvaraisuutta.

YVA-lain liitteen 1 hankeluettelossa määriteltyihin eläinmääriin lasketaan eläinsuojan laajennuksen osalta vain lisää tulevien eläinten määrää (ei eläinsuojassa jo olevia eläimiä). Sen sijaan yksittäistapausarvioinnissa otetaan huomioon koko toiminnan kuormittavuus ympäristölle, mikä tarkoittaa tilan koko eläinmäärän huomioimista. Siten hankkeeseen voi tulla sovellettavaksi ympäristövaikutusten arviointi, vaikka eläinsuojan laajennuksen johdosta lisääntyvä eläinmäärä ei ylittäisikään hankeluettelossa määriteltyjä eläinmääriä.

YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon kokoluokkien eläinsuojien ympäristöluvan ratkaisee valtion ympäristölupaviranomainen. Yksittäistapausarvioinnista voi tulla kyseeseen valtion tai kunnan viranomaiselle jätetyn ilmoituksen tai lupahakemuksen osalta. Mikäli nousee epäily, että ilmoitus tai lupahakemus edellyttäisi YVA-arvioinnin, on asiasta pyydettävä lausunto yhteysviranomaiselta (ELY-keskukselta).

Hankkeesta vastaavan velvollisuutena on toimittaa yhteysviranomaiselle kuvaus hankkeesta ja sen ympäristönäkökohdista sekä todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista (YVA-laki 12 §, YVA-asetus 1 §). Kuvaus voi sisältää myös tietoja toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Ennen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista

48 Alueella olemassa olevat tai suunnitteluvaiheessa (esim. kaava vireillä) olevat hankkeet.

49 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (muutettuna direktiivillä 2014/53/EU).

yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Niissä tapauksissa, joissa arviointimenettelyä ei edellytetä, päätöksessä on todettava myös mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia (YVAL 13 §).

Yhteysviranomainen tekee päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa viipymättä, viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista riittävät tiedot (YVA-laki 13 §). Jos viranomainen arvioi ympäristövaikutukset merkittäviksi, se velvoittaa päätöksessä hankkeesta vastaavan YVA-menettelyyn. Päätös annetaan tiedoksi hankkeesta vastaavalle siten kuin hallintolain (434/2003) 60 §:ssä säädetään, julkaistaan sähköisesti viranomaisen internetsivuilla, ja lähetetään tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä mahdolliselle aloitteen tehneelle taholle. Päätös on lisäksi annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella, joka on pidettävä yleisesti nähtävillä 30 päivää. Tieto kuulutuksesta julkaistaan myös hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa.

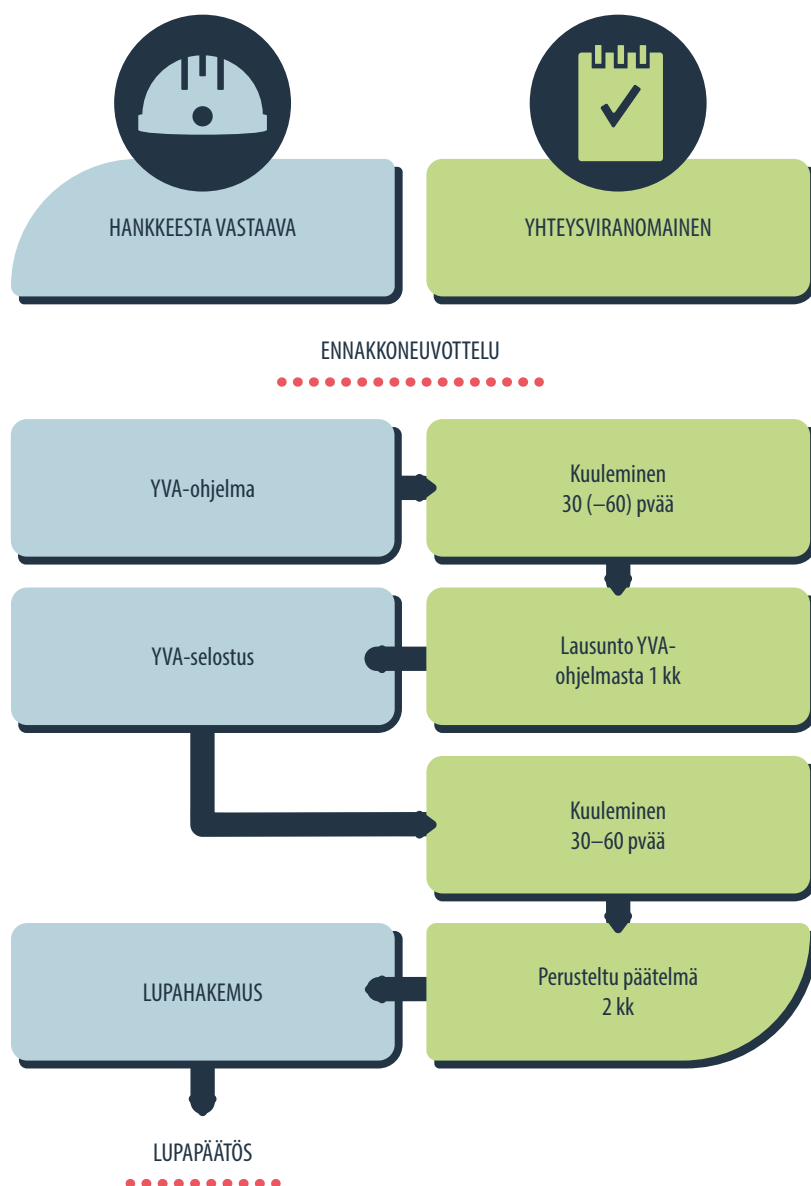
Viranomainen tarkastelee päättäessään YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa eläinsuojan välittömien haittojen lisäksi esimerkiksi lannan levityksestä aiheutuva kuormitusriskiä vesistöihin. Lähellä hankeluettelon kokorajaa olevista hankkeista tai niiden muutoksista on yleensä hyvä tehdä yksittäistapauspäätös. Herkällä tai kuormittuneella alueella voi pienempikin hanke aiheuttaa laatunsa tai sijaintipaikkansa vuoksi merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankeen yhteisvaikutukset muiden vaikutusalueella olevien hankkeiden kanssa saattavat myös aiheuttaa arviointimenettelyä edellyttäviä vaikutuksia.

Mikäli ELY-keskus tekee päätöksen yksittäistapausmenettelyn käynnistämisestä, jossa hakemus (ilmoitus tai ympäristölupahakemus) on jätetty kunnan ympäristöviranomaiselle, on hakemus siirrettävä valtion ympäristölupaviranomaisen käsiteltäväksi (YSL 29 a §).

6.2 YVA-menettelyn vaiheet

YVA-menettelyn vaiheet ovat soveltamisen lähtökohdasta riippumatta samanlaiset (YVA-lain 8 §, 14–24 §)⁵⁰.

Kuva 1. YVA-menettelyn vaiheet.

⁵⁰ YVA-menettelyn keskeiset muutokset. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7b8E9A768B-502E-4E5F-BAB6-90CFF6A348A5%7d/130188>

Hankkeesta vastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma) ja –selostuksen (YVA-selostus) laadintaan. Myös yhteysviranomaisen on varmistettava, että sen omalla lausuntojen ja perusteltujen päätelmien laadintaan osallistuvalla henkilöstöllä on riittävä asiantuntemus. (YVA-lain 33 §)

Ennen YVA-ohjelman vireille tuloa yhteysviranomainen voi järjestää **ennakkoneuvottelun** omasta, hankkeesta vastaavan tai toisen asiaa käsittelevän viranomaisen aloitteesta. Ennakkoneuvottelun tavoitteena on edistää hankkeen vaatimien menettelyjen kokonaisuuden hallintaa ja tiedonvaihtoa, parantaa selvitysten laatua sekä sujuvoittaa menettelyjä.

Varsinainen YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa **YVA-ohjelman** yhteysviranomaiselle. YVA-ohjelma sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehtoista, kuvauksen ympäristön nykytilasta, ehdotuksen arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelman arviointimenettelyn järjestämisestä (YVA-laki 16 §, tarkemmin YVA-asetus 3 §).

Yhteysviranomainen pyytää YVA-ohjelmasta tarvittavat lausunnot esimerkiksi muilta viranomaisilta ja vaikutusalueen kunnilta sekä varaa mahdollisuuden mielipiteiden esittämiseen. Se tiedottaa YVA-ohjelmasta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan sähköisesti internet-sivuillaan ja hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa YVA-ohjelmasta hankkeesta vastaavalle kuukauden kuluessa lausuntojen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä (YVA-laki 18 §). Lausunnossa otetaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen ja tarvittaessa selvitysten yhteen sovittamiseen muiden lakien mukaisten selvitysten kanssa sekä esitetään yhteenvedoista lausunnoista ja mielipiteistä.

Kun arviointiohjelmassa esitetyt vaihtoehdot ja niiden vaikutukset on selvitetty yhteysviranomaisen lausunto huomioon ottaen, hankkeesta vastaava kokoaa tiedot **arviointiselostukseen**. Arviointiselostus sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta, kuvauksen ympäristön nykytilasta, kuvauksen hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, niiden lieventämisestä, seurannasta ja vaihtoehtojen vertailusta, tiedot ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toteuttamisesta sekä yleistajuisen yhteenvedon (tarkemmin YVA-asetus 4 §).

Yhteysviranomainen kuuluttaa arviointiselostuksen ja pyytää lausuntoja ja mielipiteitä vastaavalla tavalla kuin arviointiohjelman, mutta kuulutusajaksi on 30–60 päivää. Yhteysviranomainen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun sekä laatii **perustellun päätelmän** hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Päätelmässä esitetään myös yhteenvedo selostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä. Päätelmä annetaan hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa kuulutusajan päättymisestä.

Jos yhteysviranomainen ei voi tehdä perusteltua päätelmää arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, se ilmoittaa hankkeesta vastaavalle, miltä osin selostusta on täydennettävä.

Yhteysviranomainen toimittaa lausunnon arviointiohjelmasta ja perustellun päätelmän arviointiselostuksesta tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille sekä julkaisee ne internetsivuillaan. Perusteltu päätelmä annetaan tiedoksi julkisella kuultuksella ja se on pidettävä yleisesti nähtävillä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivää.

YVA-selostus ja perusteltu päätelmä on liitettävä hanketta koskevaan lupahakemukseen (YVA-laki 25 §). Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa (YVA-laki 27 §). Hankkeesta vastaava tai lupaviranomainen voivat pyytää yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ympäristölupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja mahdollisten YVA-lain 29 §:n mukaisien kansainvälisten kuulemisten tulokset (YVA-laki 26 §). Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon (YSL 83 §).

YVA-menettelyä edellyttävissä hankkeissa arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama perusteltu päätelmä ovat edellytys sille, että hankkeelle voidaan myöntää ympäristölupa (YVA-laki 25 § ja 26 §). Hanketta koskevan YVA-menettelyn ja hankkeen toteuttamiseksi laadittavan kaavan ollessa samanaikaisesti vireillä kuulemiset voidaan sovittaa yhteen (YVAL 22 §) tai hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida YVA-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä (YVA-laki 5 §, MRL 9 §).

6.3 YVA-menettelyyn liittyvä muutoksenhaku

ELY-keskus voi valittaa lupapäätöksestä, jos YVA-laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti. Samaan voi vedota myös se, jolla on oikeus hakea lupapäätökseen muutosta valittamalla. (YVA-lain 34 §)

Hankkeesta vastaava saa hakea muutosta päätökseen, jolla arviointimenettelyä on edellytetty sovellettavaksi yksittäistapauksessa (muuhun kuin YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon hankkeeseen) (YVA-lain 37 §). Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa hankkeesta sijaitsee. Muilla asianosaisilla on mahdollisuus hakea muutosta päätökseen, jolla ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei ole edellytetty, samassa yhteydessä kuin hanketta koskevasta lupapäätöksestä valitetaan.

7 Ympäristövalvonta

Ympäristövalvonnan avulla varmistetaan, että toiminnot ovat lainsäädännön sekä viranomaisten myöntämien lupien ja päätösten määräysten mukaisia. Valvonnalla seurataan toimintojen aiheuttamia ympäristövaikutuksia sekä toiminnassa ja muissa olosuhteissa tapahtuvia muutoksia.

7.1 Valvontaviranomaiset

Ympäristönsuojelulain mukaisia valvontaviranomaisia ovat valtion valvontaviranomainen (ELY-keskus) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (YSL 21–22 §). Valtion ympäristölupaviranomaisen luvittamia eläinsuojia valvoo valtion valvontaviranomainen. Kunnan ympäristölupaviranomaisen luvittamia sekä ilmoituspäätöksen saaneita eläinsuojia valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Joidenkin eläinsuojien kohdalla valvontavastuu on voinut ajan saatossa tehtyjen lainsäädäntömuutosten myötä siirtyä valtion valvontaviranomaiselta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai toisinpäin.

Nitraattiasetuksen valvontavastuu jakaantuu sekä valtion että kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille (nitraattiasetus 18 §, YSL 18 luku). Valvova viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu nitraattiasetuksen edellyttämien ilmoitusten käsittely sekä asetuksen noudattamisen valvonta tiloilla, jotka eivät ole eläinsuojien ilmoitusmenettelyssä tarkoitetun ilmoituksenvaraisia tai ympäristöluvanvaraisia. Kunnan tulee antaa ELY-keskukselle tarpeelliset tiedot asetuksen noudattamisen valvomiseksi ja nitraattidirektiivin edellyttämien raporttien laatimiseksi sekä tiedot asetuksen vaatimusten rikkomisesta. ELY-keskuksen velvollisuus on ohjata ja edistää ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista alueellaan (YSL 21 §). Näin ollen myös ELY-keskuksella on toimivalta asetuksen noudattamisen valvonnassa ja sen tulee puuttua asiaan, mikäli ympäristönsuojelulain tai nitraattiasetuksen vastaista toimintaa harjoitetaan alueella.

Eläinsuojan toimintaan voi liittyä myös esimerkiksi *vesilain* ja *jätelain* mukaisten asioiden valvontaa. Niiden osalta valtion ja kunnan valvontaviranomaisten toimivalta on osittain rinnakkainen.

Lisäksi on useita muita eläinsuojien toimintaan liittyviä valvontaviranomaisia. Eläinsuojelua ja/tai eläintauteja sekä sivutuotteita koskevaa lainsäädäntöä valvovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot, kunnaneläinlääkärit, kuntien valvontaeläinlääkärit, kuntien terveysuojeluviranomaiset ja poliisi. Maatilojen polttonestesäiliöitä ja kemikaalien varastointia valvovat kunnan ja ELY-keskuksen ympäristönsuojeluviranomaisten lisäksi palo- ja pelastusviranomaiset. Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset huolehtivat rakentamista koskevien lupien käsittelystä ja rakennustyön aikaisesta valvonnasta. Liikenne- ja viestintävirasto toimii markkina- ja valvontaviranomaisena ns. työkonemoottoireiden tyyppihyväksyntäasetukseen liittyen.

Hallintolain 10 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Valtion ja kunnan valvontaviranomaisen tulee esimerkiksi ilmoittaa toisilleen valvonnassa havaitsemistaan puutteista mahdollisia toimenpiteitä varten (YSL 23 §). Poliisin, pelastusviranomaisen ja muiden valvontaviranomaisten on annettava toisilleen pyynnöstä virka-apua ympäristönsuojelulaisissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi (YSL 187 §). Valvontaviranomaiset voivat esimerkiksi tehdä tarvittaessa yhteisiä tarkastuksia ja laatia yhteisiä toimintatapoja. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa esimerkiksi maataloustukien valvontaviranomaisten, työsuojeluviranomaisten, Turvatekniikan keskuksen, Tullin ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa

7.2 Ympäristövalvonnan suunnittelu ja ympäristöriskien arviointi

Valvonnan suunnittelua ja toteuttamista varten on julkaistu Ympäristövalvonnan ohje 2016⁵¹ ja Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas 2014⁵². Sekä valtion että kunnan valvontaviranomaisten on laadittava alueellinen **valvontasuunnitelma** ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllistä valvontaa varten (YSL 168 §, YSA 28 §). Suunnitelmassa arvioidaan ympäristön pilaantumisen alueellisia riskejä sekä esitetään tiedot valvottavista kohteista, valvonnan voimavaroista ja ympäristöriskien arvioinnin perusteista. Lisäksi siinä kuvataan menettelytapoja onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa sekä viranomaisyhteistyötä.

51 Ympäristövalvonnan ohje, Ympäristöhallinnon ohjeita 2/ 2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4609-1>

52 Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas 2014, Ympäristöhallinnon ohjeita 9/2014. <http://hdl.handle.net/10138/153474>

Lisäksi valvontaviranomaisten tulee laatia **valvontaohjelma** ohjelmakaudella eli suunnitelma kyseisenä vuonna toteutettavista eri tyyppisten ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muista niihin kohdistettavista säännöllisistä valvonnan toimenpiteistä (YSL 168 §, YSA 30 §). Ohjelma sisältää myös tiedot muista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä ja kuvauksen edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta. Valvontaohjelmaa päivitetään ohjelmakauden aikana tarvittaessa.

Määräaikaistarkastusten tiheys on määritettävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Riskinarvioinnissa huomioidaan 1) toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön ottaen huomioon päästötasot ja -tyypit, onnettomuusriski sekä paikallisen ympäristön herkkyys; 2) YSL:n ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten, etenkin lupa- ja ilmoituspäätöksiin sisältyvien määräysten, noudattaminen toiminnassa; 3) toiminnanharjoittajan osallistuminen ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään sekä 4) muu laitosta koskeva valvonta, jos se vastaa osittain tai kokonaan YSL:n mukaista valvontaa (YSA 29 §).

Valtion valvontaviranomainen on jakanut ympäristölupavelvolliset kohteet neljään *valvontaluokkaan*: luokkaan 1 arvioiduille kohteille määräaikaistarkastus tehdään joka vuosi, luokkaan 2 arvioiduille joka toinen vuosi ja luokkaan 3 arvioiduille joka kolmas vuosi. Luokkaan 4 arvioiduille kohteille tarkastus tehdään 4–10 vuoden välein. Valvontaluokat vaikuttavat siten suoraan valvontaohjelman sisältöön. Vuonna 2018 ELY-keskuksissa otettiin käyttöön kaksivaiheinen riskinarviointi, jossa otetaan huomioon sekä toimialakohtaiset että laitospohjaiset ympäristöriskit. Eläinsuojien valvontaluokka on lähtökohtaisesti 3. Laitospohjainen riskinarviointi tehdään ympäristönsuojelun valvonnan sähköisessä asiointijärjestelmässä (YLVA). Arvioinnin perusteella eläinsuojan valvontaluokka voi pysyä toimialakohtaisessa luokassa 3, nousta luokkaan 2 tai jos kyse ei ole ns. direktiivilaitoksesta⁵³ laskea luokkaan 4. Eläinsuojat voi olla tarpeen nostaa korkeamman riskin luokkaan esimerkiksi vesiensuojelullisesti herkillä alueilla tai jos alueen eläinsuojilla on yhteisvaikutuksia.

Kuntien valvomien kohteiden osalta riskinarvioinnissa käytetyt menetelmät ja periaatteet sekä valvontaluokkien tarkastusvälit ovat kuntakohtaisia. Kuntaliiton Ohje kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman laatimiseen (2016) sisältää esimerkin, jossa valvontaluokissa 1–4 tarkastuksia tehdään 1, 3, 5 tai 8 vuoden välein.

⁵³ *Direktiivilaitoksilla* tarkoitetaan teollisuuspäästädirektiivin (IE-direktiivi) mukaisia laitoksia, joilla määräaikaistarkastus on tehtävä toiminnan riskitason mukaisesti vähintään yhden ja enintään kolmen vuoden välein (YSL 168 §). Tällaisella laitoksella on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa ylimääräinen tarkastus, jos valvonnassa havaitaan, että laitokselle YSL:ssä tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia on huomattavasti rikottu. Rajanveto direktiivilaitoksen ja muun laitoksen välillä perustuu eläinlajiin ja eläinmääriin (YSL liite 1 taulukot 1 ja 2).

7.3 Ympäristövalvonnan toteutus

Valtion ja kuntien valvontaviranomaisten tekemään ympäristövalvontaan sisältyy sekä ennakkovalvontaa että jälkivalvontaa. Keskeinen läpileikkaava velvollisuus on yleisen edun valvonta eli yksityistä intressiä laajempien etujen, kuten ympäristön ja kaikkien haitankärsijöiden edun, turvaaminen. Valvonta- ja lupaviranomaisilla on valvonnan suorittamiseksi käytösään YSL 172 §:n mukaiset tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet.

Ennakkovalvontaan kuuluvat toimet ennen luvan tai ilmoituksenvaraisen toiminnan aloittamista tai muuttamista, kuten lupahakemusten, ilmoitusten ja rekisteröintien käsittelyprosessit, uusien toimintojen luvantarveharkinta, olemassa olevien toimintojen luvan muuttamistarpeen harkinta, lausuntojen antaminen sekä muutoksenhaku tehtyihin päätöksiin.

Jälkivalvonta on laillisuusvalvontaa, johon kuuluvat toimet ympäristölainsäädännön noudattamisen, tarvittavien lupien, ilmoitusten ja rekisteröintien sekä niissä annettujen määräysten valvomiseksi toiminnan aikana ja toiminnan lopettamisen jälkeen. Valvontaviranomaisen tapoja hankkia tietoa tätä varten voivat ympäristövalvonnan ohjeen mukaan olla esimerkiksi:

- Valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset (YSL 168 §), jotka voidaan tehdä suppeana tai laajana.
- Tarkastukset onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa (YSL 169 §), kun onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan tai ilmoituspäätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi toiminnasta voi aiheutua terveyshaitta tai merkittävä muu YSL 5 §:ssä tarkoitettu seuraus tai sen vaara.
- Toiminnanharjoittajan toimittamat vuosi- ja osavuosiraportit sekä muut selvitykset. Raportointi tehdään pääosin sähköisen asiointipalvelun kautta.
- Toiminnan tarkkailu- ja seurantatulosten ja ympäristövaikutusten seuranta: Toiminnanharjoittajien vesistöön johdettavien päästöjen velvoitetarkkailun näytteenotosta huolehtii sertifioitu, ulkopuolinen ja riippumaton näytteenottaja ja analyysit tehdään akkreditoidussa laboratoriossa kansainvälisiä tai kansallisia menetelmästandardeja soveltaen. Valvontaviranomainen voi myös itse laatia tai hankkia erilaisia mittauksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Näytteenoton kustannuksista vastaa pääsääntöisesti toiminnanharjoittaja aiheuttamisperiaatteen ja selvilläolovelvollisuutensa perusteella.
- Toiminnanharjoittajien tekemien ilmoitusten käsittely: Toiminnanharjoittajan tulee ilmoittaa lupamääräysten rikkomisesta, onnettomuudesta tai muusta vastaavasta poikkeuksellisesta tilanteesta valvontaviranomaiselle. Ilmoituksen voi tehdä sähköisen asiointipalvelun kautta.
- Yleisöilmoitukset ja muut kansalaisten, järjestöjen yms. yhteydenotot sekä viranomaisien yhteydenotot.
- Toiminnanharjoittajan taloudellisen tilanteen seuranta, jonka avulla valvontaviranomainen voi ennakoida mahdollisten ympäristöriskien syntymistä.

7.4 Hallinnolliset ja rikosoikeudelliset keinot

Lupa- tai ilmoitusmääräysten vastainen toiminta voi tulla valvontaviranomaisen tietoon tarkastuskäynnillä, vuosiraportin tietoja tarkastettaessa, ympäristölupahakemusta käsitellessä tai muiden viranomaisten tai haitankärsijöiden ilmoitusten perusteella. Asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, kunta tai viranomainen voivat myös tehdä kirjallisen vireillepanon ja vaatia valvontaviranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin (YSL 186 §).

Viranomaisen on selvitettävä asiaa ja ryhdyttävä toimiin asian oikaisemiseksi. Viranomaisen on varmistettava, että toiminnanharjoittaja korjaa toiminnassa havaitut epäkohdat tai laiminlyönnit. Toimenpiteiden on oltava suhteessa rikkomuksen laajuuteen. Toiminnanharjoittajalle on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan varaamaan tilaisuus tulla kuulluksi laiminlyöntien syistä ja epäkohtien korjaamiseen liittyvästä aikataulusta.

Valvontaviranomaisen *hallinnollisia* keinoja puuttua lainvastaiseen toimintaan ja palauttaa laillinen tilanne ovat (YSL 18 luku):

- selvityksen pyytäminen
- tarkastus (YSL 169 §)
- huomautus
- kehoitus lopettaa säännösten tai määräysten vastainen menettely (YSL 179 §)
- määräys tai kieltä sellaisenaan taikka hallintopakolla tehostettuna (YSL 175–176 §)

Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Määräys ei voi koskea luvanvaraista, ilmoituksenvaraista eikä rekisteröitävää toimintaa. Määräys voi koskea toimea, rajoitusta, toiminnan tarkkailua, tiedottamista tai valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista.

Viranomaisen on tarvittaessa tehostettava antamaansa kieltoa tai määräystä hallintopakolla: uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään (YSL 181, 184 §). Hallintopakosta tehdään päätös, johon toiminnanharjoittaja voi hakea muutosta. Päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos toiminnanharjoittaja hallintopakkomenettelyn ollessa käynnissä korjaa vaaditut puutteet, esimerkiksi uhkasakko ei lankea maksuun pantavaksi. Viranomainen voi päätöksellään määrätä toiminnan keskeytettäväksi, jos siitä aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai uhkaa aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle (YSL 181 §). Ennen keskeyttämistä on kuultava mahdollisuuksien mukaan toiminnanharjoittajaa.

Laittoman tilanteen korjaamiseksi joudutaan joskus käyttämään hallinnollisten keinojen ohella myös *rikosoikeudellisia* keinoja ja tekemään tutkintapyyntö poliisille ympäristön turmelemisesta (YSL 224 §, rikoslain 39/1889 48 luku) tai ympäristönsuojelulain 225 §:ssä tarkoitetusta teosta tai laiminlyönnistä. Tutkintapyyntö voidaan YSL 188 §:n tai jätelain 136 §:n nojalla jättää tekemättä vain, jos tekoa pidetään olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun katsota vaativan syytteen nostamista. Ympäristönsuojelun yleinen etu on kyseessä lähes kaikissa ympäristöön ja luontoon kohdistuvissa asioissa. Hallinnollinen ja rikosoikeudellinen prosessi ovat toisistaan erillisiä ja riippumattomia prosesseja. Toisaalta itsekriminointisuojaan näkökulmasta rikosprosessissa voi olla merkitystä sillä, miten toiminnanharjoittajan kannalta kielteiset tiedot on hankittu: esimerkiksi uhkasakolla tehostetulla hallintopakolla saadut tiedot voivat joutua hyödyntämiskiellon alaiseksi.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on antaa tarvittaessa poliisille asiantuntija-apua esitutkinnassa. Lisäksi valtion valvontaviranomainen toimii eräissä ympäristönsuojelulain, jätelain ja vesilain mukaisissa ympäristörikosasioissa asianomistajana.

7.5 Valvontatietojen raportointi ja toimittaminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä koostuu valvonnan osalta valtiolla ja kunnissa vuonna 2018 käyttöön otetusta ympäristönsuojelun valvonnan sähköisestä asiointijärjestelmästä (YLVA) sekä valtiolla myös valvontaviranomaisen asianhallintajärjestelmästä (USPA). Valtion viranomainen toimittaa tietojärjestelmään mm. lupapäätökset valvontasuunnitelmat, valvontaohjelmat, tarkastuskertomukset ja muut valvontatoimia koskevat tiedot. Myös kunnan viranomaisen on talletettava tietojärjestelmään lupa- ja valvontatehtäviin liittyvät päätökset (YSL 223 §).

Toiminnanharjoittajan tulee raportoida vuosittain valvontaviranomaiselle lupa- tai ilmoituspäätöksessä edellytetyt tiedot. Raportoitavia tietoja ovat eläinsuojien osalta eläinlajit ja -määrät, lannanlevitykseen käytettävissä oleva peltoala, toiminnassa syntyvät jätelajit ja -määrät ja niiden käsittely- ja vastaanottajatiedot (mukaan lukien lanta). Lupa- tai ilmoituspäätöksessä voidaan edellyttää myös muiden tietojen raportointia, jos ne katsotaan ympäristön suojelun kannalta tarpeellisiksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ammoniakkipäästö-tiedot ja pohjavesi- tai vesistötarkkailua koskevat tiedot.

Toiminnanharjoittajat voivat toimittaa vuosiraportit ja muut seuranta- ja tarkkailutiedot sähköisestä asiointipalvelusta löytyvillä lomakkeilla⁵⁴. Vuosiraportit on toimitettava luvassa tai ilmoituspäätöksessä edellytetyn mukaisessa aikataulussa, mikä on pääsääntöisesti seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Valvontaviranomainen tarkastaa ja hyväksyy toiminnanharjoittajan toimittamat tiedot ja pyytää tarvittaessa täydennyksiä. Mikäli toiminnanharjoittaja ei toimita tietoja sähköiseen asiointijärjestelmään (YLVA), on valtion valvontaviranomaisen ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tallennettava toiminnanharjoittajan raportoimat tiedot (YSL 223 §:n perusteella) ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

7.5.1 BAT-päätelmiin liittyvä raportointi ja E-PRTR-raportointi

Teollisuuspäästödirektiivissä määritellyiltä sika- ja siipikarjatiloilta edellytetään BAT-päätelmien mukaista vuosittaista tilakohtaista ammoniakkipäästöjen tarkkailua (BAT 23 ja BAT 25). Päästöjen tarkkailussa voidaan hyödyntää tähän tarkoitukseen kehitettyä päästölaskuria⁵⁵. Laskurista saadaan eläinpaikkakohtainen päästö eläinsuojasta (BAT 25), jota verrataan BAT-AEL -lukuun⁵⁶, sekä koko tilan päästövähennemä BAT-tekniikan käytön seurauksena (BAT 23; prosenttiluku). Lisäksi laskuria voidaan käyttää lannassa eritetyn typen ja fosforin määrän (kg/eläinpaikka/vuosi) tarkkailuun (BAT 24).

Toiminnanharjoittajien E-PRTR raportointivelvollisuus ja päästökistereiden ylläpito perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) 166/2006 epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta (E-PRTR). E-PRTR-raportoinnin piiriin kuuluvat direktiivilaitoskokoluokan eläinsuojat (yli 40 000 paikkaa siipikarjalle, yli 2 000 paikkaa tuotantosioille (paino yli 30 kg), yli 750 paikkaa emakoille). Näiden eläinsuojien vuosittaiset ammoniakkipäästöt tulee raportoida EU:n komissiolle, jos laitospäätöskokouksen vuosittaiset päästöt ylittävät 10 000 kg. Sikojen tai siipikarjan tehokasvatuksen parasta käyttökelpoista tekniikkaa koskevissa raportoinnissa huomioidaan eläinsuojan ja lannan varastoinnista vapautuvat päästöt. Päästöjen laskennassa on tarkoitus käyttää vuoden 2022 alusta alkaen (vuoden 2021 päästöjen raportointi) direktiivilaitosten ammoniakkipäästöjen tarkkailua varten kehitettyä ammoniakkipäästölaskuria.

54 Aluehallinnon asiointipalvelu <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/fi/>

55 Maatalouden ympäristönsuojelun lomakkeet [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet\(9475\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet(9475))

56 BAT-AEL -arvot ovat ilmapäästöjä koskevat parhaan käytettävissä olevan tekniikan mukaiset päästöarvot, jotka viittaavat ilmaan vapautuneiden aineiden kokonaismassaan yhtä eläinpaikkaa kohden, kattaen kaikki yhden vuoden aikana toteutetut kasvatusjaksot (eli kg aine/eläinpaikka/vuosi).

7.6 Häiriö- ja erityistilanteet

Eläinsuojan häiriötilanteet voivat aiheutua tulipaloista, sähkökatkoksista, eläintaudeista tai muista ennakoimattomista tilanteista, joilla saattaa olla haitallisia ympäristövaikutuksia. Häiriötilanne voi aiheuttaa muun muassa öljy- ja kemikaalivahinkoja. Tällaiset vahingot tulee aina ilmoittaa pelastuslaitokselle (häätäkeskukseen), joka suorittaa varsinaiset torjuntatoimet (laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta, 1407/2004) sekä ympäristönsuojeluviranomaiselle. Myös muista häiriötilanteista ja poikkeuksellisista tilanteista tulee aina ilmoittaa ympäristönsuojelulain valvontaviranomaiselle.

Toiminnanharjoittajan tulee varautua häiriötilanteisiin esittämällä lupahakemuksessa toimintasuunnitelma häiriötilanteiden tai poikkeuksellisten häiriö- ja erityistilanteiden varalle. Suunnitelmasta tulisi ilmetä esimerkiksi saastuneen lannan tai kuolleiden eläinten asianmukainen hävittäminen ja muu häiriötilanteeseen liittyvän jätteen käsittely. Suurilta eläinsuojilta edellytetään myös pelastussuunnitelma, mutta se on hyödyllinen kaikenkokoisille eläinsuojille (valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 2011/407). Sammutus- tai muita pelastustoimia vaativista häiriötilanteista tulee ilmoittaa heti häätäkeskukseen. Ympäristönsuojelulain 123 §:n mukainen ilmoitus on tehtävä, jos poikkeuksellisen tilanteen takia syntyy laadultaan tai määrältään epätavallisia päästöjä tai jätteitä tai jos toiminnasta riippumattomasta odottamattomasta syystä aiheutuu tilanne, jonka vuoksi lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa. Ilmoitus tehdään valvontaviranomaiselle välittömästi poikkeustilanteen tultua toiminnanharjoittajan tietoon, joko sähköisen asiointipalvelun kautta tai suoraan valvontaviranomaiseen yhteyttä ottaen. Ilmoitus on käsiteltävä viivytyksettä ja asiassa on tehtävä päätös.

7.7 Ympäristövalvonnan maksullisuus

Ympäristövalvonta on maksullista. Valtion valvontaviranomaisen valvontamaksuista säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontamaksut perustuvat kunnan hyväksymään taksaan.

Valtion ja kunnan valvontaviranomaiset voivat periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja raporttien tarkistamisesta sekä muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta. Lisäksi valvontaviranomaiset voivat periä ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan maksun muun muassa YSL 169 §:n mukaisissa onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteissa tehtävistä tarkastuksista sekä tarkastuksista, jotka ovat tarpeen YSL:n 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen tai 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.

OSA II

KOTIELÄINTALOUDEN YMPÄRISTÖNSUOJELUOHJEET

8 Eläinsuojan sijoittaminen

Eläinsuojan sijoituspaikan valinnassa on otettava huomioon eläinsuojasta ja sen toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset. Eläinsuoja tulee sijoittaa riittävän kauas häiriintyvistä kohteista. Toiminnasta ei saa aiheutua esimerkiksi kohtuutonta melu- tai hajuhaittaa, pölyä, roskaantumista tai riskiä pinta- tai pohjavesien pilaantumiselle. Myös eläinsuojan toimintaan kuuluvat eläinten siirrot ja kuljetukset, rehujen valmistus, rehujen ja lannan kuljetukset sekä eläinten ulkoilu tulee suunnitella niin, ettei niistä aiheudu haittaa naapurustolle. Eläinsuojan sijoittamisessa tulee ottaa huomioon toiminnan aiheuttama kokonaiskuormitus ja myös alueella jo olevien eri toimintojen yhteisvaikutukset.

Yleisin naapurussuhdehaittaa aiheuttava tekijä kotieläintuotannossa on haju. Eläinsuojien haju on aiheuttanut ongelmia eläintuotannon yksikkökokojen kasvaessa ja eläinsuojien keskittyessä alueellisesti. Kotieläintiloilla hajun pääasiallinen lähde on lanta. Hajua voi aiheutua myös ulko- ja jaloittelutarhoista sekä säilörehun varastoinnista siiloissa ja aumoissa. Eläinsuojan vaikutusalueelle levittäytyvään hajuun vaikuttavat eläinlaji, eläinten lukumäärä ja tuotantovaihe, rakennuksen tekninen suunnittelu ja käyttö, lannan käsittely- ja varastointitekniikka, rehustus sekä käytössä oleva hajua vähentävä tekniikka. Hajun esiintymiseen vaikuttavat tuulensuunnat, ilman lämpötila, kerrostuneisuus ja kosteus sekä ympäröivän maaston korkeussuhteet ja kasvillisuus.

Lannan aiheuttamia hajua voidaan vähentää erilaisilla eläinsuojan, lannan varastoinnin ja levityksen ratkaisuilla. Eläinsuojissa keskeistä on lannan poistaminen mahdollisimman nopeasti ja puhtaana pitäminen. Eläinsuojan poistoilma voidaan tarvittaessa johtaa pesuriin tai suodatukseen. Vesisumutusta voidaan käyttää hajun ja pölyn sidontaan esim. sikaloissa. Poistoilmapuhaltimien sijoittamiseen on kiinnitettävä huomiota. Lantaloiden hajua voidaan vähentää erilaisilla kattamismenetelmillä. Lannan peltoon levityksessä voidaan hajua ja ammoniakkipäästöjä vähentää lannan sijoituslevityksellä ja nopeasti multaamalla. Lannan hajua voi vähentää myös lannan prosessointi. Toisaalta lietelannan ilmastus voi puolestaan vapauttaa haisevia yhdisteitä.

8.1 Sijoittamista koskevaa lainsäädäntöä

Ympäristönsuojelulain 11 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä. Sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys sekä onnettomuusriski. Lisäksi on huomioitava myös vaikutusalueen herkkyys ympäristötön pilaantumiselle, merkitys elinympäristön terveellisyyden ja viihtyisyyden kannalta, sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus sekä muut mahdolliset sijoituspaikat alueella. Ympäristönsuojelulain 12 §:ssä säädetään, ettei luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai rekisteröitävää toimintaa sijoiteta asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Naapuruussuhdelain kiinteistön ja rakennuksen käyttöä koskevat säännökset voivat tulla huomioitavaksi jo uutta toimintaa sijoitettaessa tai toimintaa laajennettaessa. Lain 17 §:ssä säädetään, että kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat. Ympäristönsuojelulain 27 §:n 3 momentissa säädetään, että riippumatta eläinsuojan koosta, toiminnalta edellytetään ympäristölupa aina, mikäli toiminnasta saattaa aiheutua naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta.

Toiminnan sijoituspaikan hyväksyttävyyttä tulee lisäksi arvioitavaksi rakennuslupamenettelyssä. Rakennusta ei saa sijoittaa siten, että se tarpeettomasti haittaa naapuria tai vaikeuttaa naapurikiinteistön sopivaa rakentamista (MRL 135 §). Rakennusluvassa voidaan antaa haittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä.

Kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä voidaan asettaa vaatimuksia sellaisten eläinsuojien sijoittamiseen, jotka eivät ole ympäristöluvan- tai ilmoituksenvaraista (YSL 202 § 2 mom. 1 kohta).

Eläinsuojan sijoittamiseen voivat vaikuttaa myös eläintautien leviämisen ehkäisemiseen liittyvät vaatimukset sekä eläinsuojan ohessa olevat muut toiminnot. Esimerkiksi sivutuoteasetus (517/2015) edellyttää, että maatilalla sijaitseva biokaasulaitos tai kompostointilaitos, jossa käsitellään muutakin kuin tilan eläimistä saatavaa lantaa, maitoa tai ternimaitoa,

on sijaettava riittävän etäällä alueesta, jossa eläimiä pidetään. Biokaasulaitoksen tai kompostointilaitoksen on aina oltava fyysisesti täysin erotettu eläimistä, rehusta ja aluksista.

Nitraattiasetuksessa säädetään (4 §), että lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilan, tuotantoeläinten jaloittelualueiden ja ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkojen sijoittaminen on kiellettyä:

1. pohjavesialueelle, ellei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa;
2. tulvanalaiselle alueelle;
3. alle 50 metrin etäisyydelle vesistöä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä;
4. alle 25 metrin etäisyydelle valtaojasta tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesta norosta.

8.2 Eläinsuojan laajentaminen

Toiminnan laajentamiseen liittyvää hakemusta käsiteltäessä joudutaan harkitsemaan, onko laajentaminen mahdollista samalla sijoituspaikalla kuin missä olemassa oleva eläinsuoja sijaitsee. Laajennuksella voidaan tarkoittaa olemassa olevan eläinsuojan rakennuksen suurentamista tai uuden rakennuksen rakentamista olemassa olevan eläinsuojarakennuksen/-rakennusten läheisyyteen. Eläinsuojien laajennukset eivät saa lisätä kohtuuttomasti haitallisia ympäristövaikutuksia alueella. Laajentamisen tulisi tapahtua häiriintyvistä kohteesta poispäin.

Toiminnan laajentamiseen liittyvää hakemusta käsiteltäessä joudutaan harkitsemaan, tarkoittaako laajennus sellaisia muutoksia, että toiminta on katsottava uutta toimintaa vastaavaksi. Oikeuslaitos on tehnyt useita ratkaisuja⁵⁷, joissa toiminnan laajennus on tulkittu uutta toimintaa vastaavaksi, ja edellyttänyt suurempia etäisyyksiä häiriintyvistä kohteista. Arviointi on aina tehtävä tapauskohtaisesti kyseisen toiminnan ominaispiirteet huomioiden. Arviointi siitä, onko laajennus katsottava uutta toimintaa vastaavaksi, ei ole sidottu laajennuksen suuruuteen (esim. 2,5-kertainen), vaan arvioinnissa tulee aina huomioida mm. asutuksen läheisyys ja ympäristövaikutukset.

Kun toimintaa laajennetaan siten, että olemassa olevan eläinsuojan viereen sijoitetaan uusi eläinsuoja tai vanhan eläinsuojan kokoa kasvatetaan, voidaan myös vanhassa eläinsuojassa edellyttää tehokkaamman ympäristönsuojelutekniikan käyttöönottoa, jotta

57 Esimerkiksi [korkein hallinto-oikeus 2015:168](#), [Vaasan hallinto-oikeus 19/0311/3](#)

vähennetään toiminnasta aiheutuvaa pilaantumisen riskiä. Joissain tapauksissa tämä voi myös mahdollistaa toiminnan lähempänä naapureita.

Käsittelyssä olevassa lupa-asiassa ei ratkaista sitä, voiko toimintaa laajentaa alueella myöhemmin. Asia tulisi kuitenkin ottaa esille luvan valmistelussa erityisesti silloin, kun sijoituspaikka vaatii jo nyt haetulle eläinmäärälle erityispohdintaa ja -ratkaisuja. Jos suunnitelmassa on myöhemmin laajentaa toimintaa, olisi parasta suunnitella sijoituspaikka alun alkaen niin, että laajentaminen on mahdollista.

8.3 Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan sijoittaminen

8.3.1 Etäisyys hajusta häiriintyviin kohteisiin

Eläinsuoja ja lannan varastointila on sijoitettava lähimmästä hajusta häiriintyvistä kohteesta vähintään asetuksen 138/2019 liitteen 1 taulukoiden 1–6 mukaiselle etäisyydelle (vähimmäisetäisyys). Vähimmäisetäisyyksiä sovelletaan uusiin eläinsuojarakennuksiin ja laajennusosiin sekä uusiin lannan varastointitiloihin. Vähimmäisetäisyyksissä on huomioitu lantatyyppi, lannan varastointitilojen kattamistekniikat, lietekanavien jäähdytys ja eläinsuojan poistoilman suodatus.

Vähimmäisetäisyydet perustuvat Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kokoamiin lähtötietoihin ja Ilmatieteenlaitoksen niiden perusteella tekemiin mallinnuksiin ODO-FMI-hajumallilla. Eläinsuojien hajupäästöjen leviämisen ja suojaetäisyyksien mallintamisen hyväksyttäväksi hajuhaitan tasona on käytetty 5 hy/m^3 , 30 sekunnin jaksoissa ja korkeintaan 2 %:na vuoden tunneista. Yleisesti tietystä hajupäästölähteestä mitattavan hajun aistittavana raja-arvona pidetään arvoa 1 hy/m^3 ja häiritsevän hajupitoisuuden raja-arvona 5 hy/m^3 . Tällöin haju on voimakasta ja sen aiheuttaja on selkeästi tunnistettavissa. Vähimmäisetäisyysvaatimukset eivät tarkoita, että eläinsuojan hajua ei lainkaan esiintyisi häiriintyvissä kohteissa, vaan ne ovat parhaaseen tutkittuun tietoon perustuvia **minimi**-vaatimuksia, jotta hajua ei esiintyisi häiritsevän paljon.

Toiminnanharjoittaja laatii esityksen sijaintipaikasta etäisyydestaulukon perusteella. Viranomaisen tulee tarkistaa, täyttääkö ehdotettu sijaintipaikka asetuksen vaatimukset. Toiminnanharjoittaja sitoutuu käyttämään valitsemiaan päästövähennystekniikoita, joiden tulee olla rakennettuina ja toimintavalmiina ennen toiminnan aloittamista. Vähimmäisetäisyyksien pitää täytyä kaikkiin häiriintyviin kohteisiin. Hajun perusteella häiriölle alttiita kohteita ovat esim. asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöt, koulut, päiväkodit, sairaalat, kirkot, leikkikentät, urheilukentät, virkistysalueet ja yleiset uimarannat. Vähimmäisetäisyydet mitataan eläinsuoja- ja lannanvarastointirakennuksen sekä häiriintyvän kohteen rakennuksen

seinien lähimmistä ulkoreunoista. Kun kyseessä on urheilu- tai leikkikenttä, etäisyys mitataan kentän lähimmästä reunasta.

Laajennettaessa eläinsuojaa toiminnassa oleva vanha eläinsuoja voi jatkaa toimintaa nykyisellä sijaintipaikalla. Vähimmäisetäisyys koskee uutta eläinsuojaa, eläinsuojan laajennusosaa sekä uutta lantala. Toiminnassa olevan eläinsuojan eläinten muodostama hajukuorma tulee kuitenkin otetuksi huomioon, koska vähimmäisetäisyys määräytyy yhteenlasketun kokonaiseläinyksikkömäärän perusteella.

Esimerkkejä vähimmäisetäisyyden määrittämisestä

Yhden eläinlajin eläinsuoja

5 000 munituskanan kanalaa laajennetaan 30 000 linnulla. Kokonaiseläinyksikkömäärä on $35\,000 \times 0,07 = 2\,450$ eläinyksikköä. Etäisyys häiriintyvään kohteeseen on (eläinsuoja-asetus, liite 1 taulukko 4) 200 m.

Eläinsuojassa useita eläinlajeja

Eläinsuojan, jossa kasvatetaan useita eläinlajeja, vähimmäisetäisyys määräytyy sen eläinlajin perusteella, jonka eläinyksikkömäärän perusteella saatava etäisyystaulukon mukainen vähimmäisetäisyys on suurin. Eläinsuojan muiden eläinten muodostama hajukuorma huomioidaan vähimmäisetäisyydessä siten, että eläinsuojan kaikkien eläinten muodostamat eläinyksiköt lasketaan yhteen. Vähimmäisetäisyys määräytyy eläinsuojan kokonaiseläinyksikkömäärän perusteella suurimman vähimmäisetäisyyden muodostaman eläinlajin etäisyystaulukosta laskien.

Eläinsuojassa on 80 lypsylehmää (864 ey) ja 600 lihasikaa (600 ey). Lypsylehmien eläinyksikkömäärän perusteella saatava vähimmäisetäisyys on suurempi, joten etäisyysvaatimukseen sovelletaan eläinsuoja-asetuksen etäisyystaulukkoa 1. Lehmien ja sikojen eläinyksikkömäärät lasketaan yhteen ja niiden muodostaman kokonaiseläinyksikkömäärän 1464 perusteella eläinsuoja-asetuksen etäisyystaulukon 1 mukainen vähimmäisetäisyys on 100–300 metriä riippuen tilalla käytettävästä lantalan kattamismenetelmästä ja lannankäsittelyjärjestelmästä.

Useita eri eläinlajeja erillisissä eläinsuojissa

Tilalla on useita eri eläinlajeja omissa erillisissä eläinsuojissa. Uusien eläinsuojien ja uusien laajennusosien sijoittamiseen sovelletaan eläinsuoja-asetuksen sen eläinlajin vähimmäisetäisyystaulukkoa, jonka perusteella vaadittava etäisyys on suurin. Vähimmäisetäisyyttä määriteltäessä huomioidaan tilan kaikissa eläinsuojissa kasvatettavien kaikkien eläinten yhteen laskettu kokonaiseläinyksikkömäärä.

Toisessa eläinsuojassa on 80 lypsylehmää (864 ey) ja toinen eläinsuoja laajennetaan 900 lihasian (900 ey) sikalaksi. Koska sikojen eläinyksikkömäärällä vähimmäisetäisyys muodostuu suuremmaksi (lypsylehmät 200 m ja lihasiat 250 m), eläinsuojan etäisyysvaatimukseen sovelletaan taulukkoa 2. Jotta myös lypsylehmien muodostama hajukuorma tulee otetuksi huomioon vähimmäisetäisyydessä, lasketaan eläinyksikkömäärät yhteen (864 + 900). Muodostuneen kokonaiseläinyksikkömäärän 1764 perusteella etäisyydestä mukainen vähimmäisetäisyys on 200 – 400 metriä riippuen tilalla käytettävästä kattamis- ja lannankäsittelymenetelmästä.

8.3.2 Muut etäisyysvaatimukset

Eläinsuoja-asetuksessa säädetään, että uusi eläinsuoja ja eläinsuojan laajennusosa on sijoitettava vähintään 50 metrin etäisyydelle vesistöistä. Lisäksi eläinsuojan välittömässä yhteydessä sijaitseva uusi eläinten jaloittelualue on sijoitettava vähintään 100 metrin etäisyydelle lähimmästä häiriintyvistä kohteesta.

8.3.3 Vähimmäisetäisyydestä poikkeaminen ilmoitusmenettelyssä

Mikäli eläinsuojan laajennusosan tai lannan varastointitilan laajennusosan vähimmäisetäisyysvaatimus ei täyty, laajentaminen ei lähtökohtaisesti ole mahdollista. Laajentaminen voi kuitenkin eräissä tilanteissa olla mahdollista ilmoitusmenettelyasetuksen 3 §:n perusteella, jos siinä säädetyt edellytykset vähimmäisetäisyyksistä poikkeamiseksi täyttyvät. Edellytyksenä on, että eläinsuojan laajennusosaa ja lannan varastointitilan laajennusosaa ei voida sijoittaa kiinteistöllä muulle soveltuvalle vähimmäisetäisyyden täyttävälle paikalle **ja** että eläinsuojien laajennusosassa ja lannan varastointitilan laajennusosassa käytettävillä hajua vähentävillä tekniikoilla ja toimenpiteillä sekä paikalliset olosuhteet huomioiden **pystytään varmistamaan, että toiminnasta ei aiheudu haitankärsijöille huomattavaa hajuhaittaa**. Poikkeamismahdollisuus ei koske uuden eläinsuojan rakentamista.

Ympäristönsuojelulain 11 §:ssä säädetään tekijöistä, jotka on otettava huomioon toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa. Vaihtoehtoinen sijoituspaikka voi olla soveltumaton, jos se hankaloittaa kohtuuttomasti tavanomaista toimintaa tai aiheuttaa kohtuuttomia vaatimuksia ja kustannuksia tai se ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 116 §:ssä säädettyjä rakennuspaikkaa koskevia vaatimuksia. Vaihtoehtoisen, vähimmäisetäisyyden täyttävän sijoituspaikan soveltuvuuden arvioinnissa voidaan huomioida myös esimerkiksi se, aiheutuuko toiminnasta kyseisellä sijaintipaikalla tosiasiallisesti enemmän hajua- ja mahdollista muuta haittaa häiriintyvissä kohteissa kuin alkuperäisellä sijoituspaikalla. Laajennusosan sijainti kaukana toiminnassa olevasta eläinsuojasta ja siihen liittyvistä

toiminnoista, kuten esimerkiksi jaloittelualueista ja lannan varastointitiloista voi jossakin tapauksessa lisätä toiminnan ympäristövaikutuksia.

Vähimmäisetäisyydestä poikkeaminen saattaa myös edellyttää erilaisten hajua vähentävien tekniikoiden ja menetelmien käyttöä laajennusosissa ja/tai toiminnassa olevissa eläinsuojissa tai lantaloissa. Lisäksi poikkeamisen edellytyksiä arvioitaessa on huomioitava alueen eri toimintojen, esimerkiksi alueella jo toimivien eläinsuojien aiheuttama yhteisvaikutus. Hajuhaittaan vaikuttavia paikallisia olosuhteita voivat olla mm. vallitsevat tuulen-suunnat, maaston korkeuserot ja kasvillisuus. Vaihtoehtoisen sijoituspaikan soveltuvuuden arvioinnissa huomioidaan eläinsuojan toimintaedellytykset kyseisessä paikassa.

Toiminnanharjoittaja hakee vähimmäisetäisyydestä poikkeamista ilmoitukseen liitettävällä erillisellä lomakkeella. Hakemuksessa tulee esittää perustelut poikkeamisen hakemiselle sekä tekniikat ja toimenpiteet, joilla varmistetaan, ettei haitankärsijöille aiheudu huomattavaa hajuhaittaa. Päätöksen poikkeamisesta ja sijoituspaikan hyväksymisestä tekee ilmoituksen käsittelevä viranomaisena, joka arvioi täyttyykö asetuksessa säädetyt edellytykset vähimmäisetäisyydestä poikkeamiselle. Viranomaisen tulee perustella päätöksessään, mistä syystä poikkeaminen asetuksen vähimmäisetäisyyksistä on katsottu kyseisen eläinsuojan kohdalla mahdolliseksi ja miten on varmistettu, ettei häiriintyvälle kohteelle aiheudu huomattavaa hajuhaittaa.

8.4 Ympäristöluvanvaraisen eläinsuojan sijoittaminen

8.4.1 Hajun huomioiminen ympäristölupamenettelyssä

Ympäristölupamenettelyssä eläinsuojan sijoittaminen ratkaistaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Viranomaisella on harkintavaltaa eläinsuojan tekniikoiden ja olosuhteiden huomioimisessa sijainninhajauksessa. Ilmoitusmenettelyn vähimmäisetäisyydet (eläinsuoja-asetus, liite 1) eivät sido ympäristölupamenettelyä, mutta niiden tiedot perustuvat viimeisimpään tutkittuun tietoon ja niissä on myös huomioitu eläinsuojissa käytettäviä tekniikoita ja niiden vaikutuksia etäisyyteen. Suomessa on joidenkin eläinsuojien ympäristöluissa edellytetty myös hajuhaitan mittaamista tai mallintamista. Erityisesti YVA-menettelyn yhteydessä voidaan hyödyntää hajumallilaskelmien tuloksia.

Eläinsuojan hajun määrä riippuu esimerkiksi eläinsuojan tuotantosunnasta, eläinmäristä, käytössä olevasta ympäristönsuojelu- ja BAT-tekniikasta, lantaloiden koosta ja pinta-alasta, lantalajista, lantaloissa käytettävistä tekniikoista, sekä paikallisista olosuhteista (taulukko 1).

Taulukko 2. Tekijöitä, joita voidaan huomioida kotieläinrakennuksen sijoittamisen tapauskohtaisessa harkinnassa.

Suurempaa etäisyyttä edellyttäviä seikkoja:	Pienempää etäisyyttä mahdollistavia seikkoja
Naapurustossa asutusta tai asuinrakennusten sijainti tuotantorakennuksesta katsoen vallitsevan tuulensuunnan alapuolella	Naapurusto maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, vähän muuta asutusta
Naapurustossa maankäyttömuotoja, jotka osoitettu yleiseen virkistyskäyttöön, hoivatyöhön tai vastaavaan toimintaan (uimaranta, urheilukenttä, virkistysalue, päiväkotit, koulu, sairaala tms.)	Laajennus suuntautuu pois päin häiriintyvistä kohteista
Lannan separointi ja ilmastaminen avosäiliössä tai muu hajua lisäävä lannan käsittely	Asutuksen sijainti rakennuksesta katsoen vallitsevan tuulensuunnan yläpuolella
	Lannan jäädytystekniikan käyttö
	Poistoilman suodatus hajunpoistosuodattimella tai muu sisäilman käsittely; poistoilman puhaltaminen korkealle
	Kemikaalien käyttö lannan hajunpoistossa

Lisäksi on huomioitava myös muut alueella olevat hajulähteet. Alueella ennestään olemassa oleva hajukuorma saattaa rajoittaa uusien eläinsuojien rakentamista, vaikka toiminta olisikin alueella tavanomaista. Lupaharkinnassa on otettava huomioon myös muut alueella olevat toiminnot ja tarkasteltava haitankärsijöihin kohdistuvaa kokonaisrasitusta. Jos uusi eläinsuoja tai eläinsuojan laajennus ja alueella jo olevat muut toiminnot aiheuttavat kokonaisuutena jollekin haitankärsijälle haittaa, esimerkiksi hajua tai melua, voidaan uudelta eläinsuojalta tai eläinsuojan laajennukselta luvan myöntämiseksi edellyttää kattavampia tekniikoita ja toimenpiteitä hajuhaittojen vähentämiseksi.

8.4.2 Vaihtoehtoinen sijoituspaikka ja hakemuksen muuttaminen ympäristöluvissa

Jos esitetty sijoituspaikka ei ole toiminnalle sopiva, voidaan ympäristölupamenettelyssä harkita muita vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja. Uudelleen sijoittamisesta ei saisi aiheutua toiminnanharjoittajalle kohtuuttomia vaatimuksia ja kustannuksia.

Ellei eläinsuojan sijoituspaikka ole ympäristövaatimukset huomioon ottaen sopiva, tulee lupaviranomaisen pyytää toiminnanharjoittajalta selvitystä tehokkaamman

ympäristönsuojelutekniikan käyttöönotosta. Vaihtoehtoinen sijoituspaikka saattaa olla ainoa ratkaisu, ellei teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia menetelmiä haittojen vähentämiseksi ole saatavilla. Ellei toiminnanharjoittajan uusikaan esitys ole sopiva suunnitellun suuruisen toiminnan sijoituspaikaksi, tulee lupaviranomaisen hylätä hakemus.

Mikäli lupaa ei voida myöntää haetulle eläinmäärälle tai hakemuksen mukaiselle sijoituspaikalle, hakemus hylätään. Lupaviranomainen ei voi muuttaa hakemuksen sisältöä. Toiminnanharjoittaja voi halutessaan muuttaa hakemusta. Tällöin on kuitenkin tarkasteltava muutoksen vaikutukset koko hakemuksen osalta ja arvioitava päästöt sekä niiden vaikutukset uudelleen. Muuttuneesta hakemuksesta on tehtävä myös uusi kuuleminen.

Toiminnanharjoittaja voi myös laittaa vireille kokonaan uuden hakemuksen pienemmälle eläinmäärälle tai uudelle sijoituspaikalle ja/tai esittää hakemuksessaan tehokkaampaa ympäristönsuojelutekniikkaa. Mikäli uusi hakemus tulee vireille, aiempi vireillä oleva hakemus rauetetaan ja aloitetaan uuden hakemuksen käsittely.

8.5 Sijoittuminen pohjavesialueelle

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 17 §:n (pohjaveden pilaamiskielto) mukaan ainetta tai energiaa ei saa panna tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että tärkeällä tai muulla vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella pohjavesi voi käydä terveydelle vaaralliseksi tai sen laatu voi muutoin olennaisesti huonontua, tai toisen kiinteistöllä oleva pohjavesi voi käydä terveydelle vaaralliseksi tai kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä muutoin voitaisiin käyttää taikka toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin voi loukata yleistä tai toisen yksityistä etua.

Ympäristönsuojelulaissa pohjavesialueella tarkoitetaan (5 §:n 12 kohta) ”geologisin perustein rajattavissa olevaa aluetta, jolla sijaitseva maaperän muodostuma tai kallioperän vyöhyke mahdollistaa merkittävän pohjaveden virtauksen tai vedenoton”. Määritelmä vastaa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 2 §:n 5 kohdan mukaista pohjavesimuodostuman määritelmää, jonka piiriin kuuluvat pohjavesialueet rajataan vesienhoitolain 10 a §:n mukaisesti ja yksilöidään pohjavesialueina ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Pohjaveden pilaamiskiellon tulkinnassa on kuitenkin huomattava, että ympäristönsuojelulain 17 §:n 2 ja 3 kohdat koskevat pohjavettä (ei vain määriteltyä pohjavesialuetta), jolla YSL 5 §:n 11 kohdan mukaan ympäristönsuojelulain soveltamisessa tarkoitetaan kaikkea maa- tai kallioperässä olevaa vettä. Näin ollen pohjaveden pilaamiskielto koskee kaikkea pohjavettä, ei vain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisesti määriteltyjen pohjavesialueiden vettä. Pilaamiskiellosta ei voi saada poikkeusta.

Jotta pohjavesialueet pystytään ottamaan huomioon, ovat ELY-keskukset toimialueillaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 2 a luvun ja vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2004) 2a luvun mukaisesti koonneet pohjavesiin liittyvää luonnontieteellistä tietoa ja sen perusteella määritelleet pohjavesialueiden rajat. Näitä ovat pohjaveden muodostumisalueen raja (muodostumisalue) ja uloimman rajan alue, joilla on vaikutusta pohjavesimuodostuman veden laatuun tai muodostumiseen (pohjavesialue).

Pohjavesikartoissa ulompi raja, eli pohjavesialueen raja, ulottuu tiiviiseen yhtenäiseen maaperään saakka (kuva 3). Pohjavesialueen muodostumisalueella (kartoissa sisempi raja) maaperä on vähintään hienon hiekan vedenläpäisevyyttä vastaavaa ainesta. Rajaukset perustuvat maaperäkarttoihin, maastossa tehtyihin tarkastuskäynteihin sekä pohjavesitutkimuksiin. Pohjavesialueen rajauksia ja luokituksia hyödynnetään esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaisessa päätöksenteossa.

Pohjavesialueet luokitellaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 10 b §:n mukaisesti käyttökelpoisuutensa ja suojelutarpeensa perusteella. Pohjavesialueet luokitellaan 1-luokkaan, kun kyse on vedenhankintaa varten tärkeistä pohjavesialueista, joiden vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. Pohjavesialueet luokitellaan 2-luokkaan muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, joiden pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat 1 kohdassa tarkoitettuun käyttöön, mutta joilla ei ole vielä suunniteltu vedenhankintakäyttöä. Lisäksi pohjavesialueet luokitellaan niistä riippuvaisten maa- ja pintavesiekosysteemien perusteella E-luokkaan. Näin ollen 1- ja 2- luokan pohjavesialueiden osalta kyseeseen voi tulla lisämääre E (1E- ja 2E-luokan pohjavesialue), mutta pohjavesialue voidaan luokitella myös pelkkään E-luokkaan, jos se ei ominaisuuksiensa vuoksi sovellu vedenhankintaan, mutta sen antoisuus riittää kuitenkin ylläpitämään E-luokituksen perustana olevaa, muun lain nojalla suojeltua ekosysteemiä (asetus 1040/2006, 8 c §). E-luokan pohjavesialueilla pohjaveden määrän tai laadun muutos voi vaikuttaa heikentävästi pohjavedestä riippuvaiseen ekosysteemiin, joten ekosysteemin suojelua koskevat velvoitteet on otettava huomioon myös pohjaveteen kohdistuvan toiminnan arvioinnissa.

Pohjavesialueiden määrittämisessä ja luokituksessa on kyse ympäristötiedon merkitsemisestä rekisteriin. Pohjavesialueiden rajauksilla ja luokituksilla ei kuitenkaan ole itsenäisiä oikeusvaikutuksia eivätkä ne ole suoraan sovellettavia.

Kuva 2. Esimerkkikartta pohjavesialuerajauksista

Ympäristöluvan myöntämisedellytyksiin vaikuttavat pohjavesialueen ominaisuudet, kuten maalajit ja niiden kerrostuneisuus, vedenläpäisevyys, pohjaveden korkeus ja virtaussuunnat sekä toiminnanharjoittajan esittämät tekniset suojaratkaisut. Teknisiä ratkaisuja voivat olla erilaiset eläinsuojien ja lantaloiden pohjarakenteiden tiivistys- ja suojauskerrokset, jollaisia käytetään myös esimerkiksi kaatopaikkojen suojausrakenteissa. Suojauskerrokseen ja sen alapuolelle asennetaan salaojat ja suotoveden tarkkailukaivot. Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskiellon mukaan jo riskin aiheuttaminen pohjaveden laadulle voi olla ympäristöluvan myöntämisen este. Vesienhoidon tavoitteiden mukaan pohjaveden hyvää määrällistä ja kemiallista tilaa ei saa heikentää.

Pohjavesialueen ominaispiirteistä sekä uusille toiminnoille pohjaveden laadun turvaamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä saa tietoa ympäristöhallinnon pohjavesitietojärjestelmästä, ELY-keskusten pohjavesiasiantuntijoilta sekä kuntien laatimista pohjavesialueiden suojelusuunnitelmista (vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki 10 e §). Suojelusuunnitelmissa käydään läpi pohjaveden laatuun tai määrään kohdistuvat riskit sekä esitetään riskeihin perustuen toimenpidesuosituksia alueen maankäyttöratkaisuksi, vanhojen toimintojen riskien hallitsemiseksi sekä uusien toimintojen sijoittamiseksi.

Lantala ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilaa, jaloittelualueita ja ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkoja ei saa sijoittaa pohjavesialueelle, ellei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa (nitraattiasetus 4 §). Tätä sovelletaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 10 a §:n mukaisesti määritellyjä

pohjavesialueisiin. Ympäristönsuojelulain mukainen pohjaveden pilaamiskielto voi kuitenkin rajoittaa sijoittamista myös muille kuin määritellyille pohjavesialueille.

Käytännössä ympäristöhallinnossa on katsottu, että pohjavesialueille ei tulisi sijoittaa uusia eläinsuojia tai lantaloita pohjaveden pilaamiskiellon noudattamiseksi. Myöskään merkittäviä eläinsuojien laajennuksia ei suositella tehtäväksi pohjavesialueille. Olemassa olevista eläinsuojista, lantaloista ja jaloittelualueista ei saa aiheutua pohjaveden pilaantumisvaaraa. Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 7 §:n perusteella, jos ympäristölupaa haetaan eläinsuojalle, joka sijoittuu pohjavesialueelle, tulee hakemukseen liittää pohjavesialuetta koskevat tiedot (hydrogeologinen kuvaus pohjavesialueesta, selvitys pohjaveden tilasta ja maaperän laadusta sekä tiedot pohjaveden pinnan korkeuksista ja virtaussuunnista) sekä selvitys toimenpiteistä, joilla estetään päästöt maaperään ja pohjaveteen sekä muista suunnitelluista pohjaveden suojaustoimenpiteistä. Hakemukseen tulee myös liittää selvitys maaperän ja pohjaveden suojelemista koskevista toimista ja pilaantumisriskin perusteella tehtävä arvio maaperän ja pohjaveden tarkkailutarpeesta ja mahdollisen määräajoin toteutettavan tarkkailun aikavälistä (3 §). Hakemukseen tulisi tällöin myös liittää tarkastelut vaihtoehtoisista sijoituspaikoista pohjavesialueelle sijoittumisen sijaan.

Eläinsuojan tai lantalan sijoituspaikka voi pohjavesiesiintymän ominaisuudet huomioon ottaen aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa suunnitelluista suojaustoimenpiteistä huolimatta. Jos lupa pohjavesialueelle myönnetään, toiminnanharjoittaja voidaan lupamääräyksessä velvoittaa tarkkailemaan pohjaveden laatua (YSL 62 §). Pääsääntöisesti pohjavesien tarkkailuun onkin annettu määräyksiä.

Toiminnan sijoittumisesta pohjavesialueille voi tarkistaa Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelu Karpalosta.⁵⁸

---

58 SYKE:n karttapalvelut https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Karttapalvelut

8.6 Sijoittamisen ohjaus kaavoituksella

Kaavoituksella kunta kehittää yhdyskuntaa ja suunnittelee alueidenkäyttöä kunnan tai sen osan alueella. Kaavalla sovitaan yhteen erilaisten maankäyttömuotoja ja niiden tarpeita sekä minimoidaan haitallisia ympäristömuutoksia.

Kunta voi ohjata eläinsuojien sijoittumista merkitsemällä eläinten pidolle osoitetut alueva-
raukset oikeusvaikutteiseen kaavaan. Kaavassa voidaan esimerkiksi käyttää maatalousalu-
emerkintää. Kaavat eivät sellaisenaan ole riittäviä ratkaisemaan eläinsuojan sijoittamista,
vaikka niissä olisikin esitetty selvityksiä eläinsuojien ympäristövaikutuksista ja ympäristö-
vaikutusten arvioinnista. Eläinsuojan sijoittaminen ratkaistaan tapauskohtaisessa harkin-
nassa ympäristölupa- tai ilmoitusmenettelyssä. Alueidenkäytöllistä tarkastelua tehdään
myös eläinsuojien rakennuslupapäätöstä harkittaessa. Kaavat saattavat myös sisältää
ympäristönsuojelua, esimerkiksi pohjaveden suojelua määräyksiä, jotka tulee lupa- tai il-
moitusmenettelyssä ottaa huomioon. Kaavamääräyksiä ei voida antaa alueella pidettävistä
eläinlajeista tai -määristä.

Ympäristönsuojelulain 12 §:ssä on säädetty, että luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai re-
kisteröitävää toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on
voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan
sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Kunnan kaavoitusviranomaiselta tulee pyytää lausunto eläinsuojan ympäristölupahake-
muksesta silloin, kun toiminta sijoittuu asemakaava-alueelle. Tuotantoeläinten pito yleis-
kaava-alueella ei yleensä ole kaavanvastaista toimintaa. Kaavassa osoitettu käyttötarkoitus
ja annetut kaavamääräykset tulee kuitenkin ottaa huomioon.

Jos eläinsuoja sijoittuu kaava-alueen ulkopuolelle, mutta sen toiminnan vaikutusalue si-
jaitsee kaavoitetulla alueella, tulisi lupa- ja ilmoitusmenettelyssä tarkastella läheistä kaa-
va-aluetta toiminnan vaikutusten laajuudelta. Erityisesti tulisi tarkastella olemassa olevien
kaava-alueiden ja asuinrakennusten sijoittumista eläinsuojiin nähden.

9 Eläinsuoja, lantala ja säilörehun varasto

9.1 Eläinsuojan poistoilma

Poistoilman oikeanlainen suuntaaminen vähentää eläinsuojasta lähialueelle aiheutuvaa hajuhaittaa. Eläinsuojan ilmanvaihdon poistohormit suositellaan asennettavan katolle lähelle harjaa. Harjalle sijoitettuna poistoilmahormeihin voidaan asentaa suihkuvirtauslaitteistot, jotka puhaltavat poistoilman korkeammalle, jolloin se sekoittuu tehokkaammin ympäröivään ilmaan. Ilmanvaihdon tarvetta kesäaikana voidaan vähentää jäähdyttämällä korvausilmaa sumuttamalla siihen vettä. Myös korvausilman ottaminen varjon puolelta jäähdyttää ilmaa.⁵⁹ Sisäilman laatuun vaikuttavilla tekniikoilla, kuten korkeapainesumutus ja otsonointi, voidaan osaltaan vaikuttaa poistoilman laatuun.

Ympäristöluvassa tai ilmoituspäätöksessä voi olla tarpeen antaa määräyksiä poistohormien sijoittamisesta ja poistoilman suuntaamisesta sekä poistoilman käsittelystä ja lämmön talteenotosta. Poistoilman käsittely voi olla tarpeen ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja esim. sika- ja siipikarjatalouden BAT-päätelmien mukaisiin raja-arvoihin pääsemiseksi. Poistoilman käsittelyn BAT-tekniikoita on esitelty IRPP-BREF-dokumentissa. Eläinsuojan poistoilmaa voidaan käsitellä esimerkiksi otsonoinnilla ja ammoniakkipesureilla tai sumuttamalla poistoilmaan ammoniakkia sitovaa kemikaalia. Suomessa ei poistoilman käsittely ole vielä yleistä. Eläinsuojien yksikkökokojen kasvaessa on luvan myöntämisen perusteiden täyttämässä myös tämä vaihtoehto otettava huomioon.

9.2 Lannan ja orgaanisen lannoitevalmisteen varastointi

Lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen sekä lantakourujen ja muiden lannan johtamiseen tarkoitettujen rakenteiden on oltava vesitiiviit (nitraattiasetus 7 §). Lantalat tulee perustaa ja rakentaa huolellisesti rakennus- ja asennusohjeiden mukaisesti. Käytettävän rakennusmateriaalin tulee täyttää MMM:n tuettavaa rakentamista koskevan ympäristönsuojeluohjeen (266/2019) 2 §:n mukainen vesitiivisyysvaatimus. Rakenteiden ja laitteiden tulee olla sellaiset, ettei lannan tai orgaanisten lannoitevalmisteiden varastoinnin, siirron, käsittelyn ja varastointitilan tyhjennyksen aikana pääse

⁵⁹ Hajuhaitan vähentäminen maatalouden suurissa eläintuotantoyksiköissä. VTT Tiedotteita 2323 <https://cris.vtt.fi/en/publications/hajuhaitan-v%C3%A4hent%C3%A4minen-maatalouden-suurissa-el%C3%A4intuotantoyksik%C3%B6i>

neiteitä ympäristöön. Lannan kuormaaminen tulee tehdä kovapohjaisella alustalla, joka kestää koneiden painon ja liikkumisen ja jolta voidaan kerätä varissut tai imeytynyt lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste talteen. Tämä tarkoittaa aluetta, jolla koneet ja kalusto liikkuvat tai sijaitsevat kuormaamisen aikana. Esimerkiksi tiivistetty sepeli tai sora täyttää kovapohjaisen alustan vaatimukset, mutta erityisesti suurissa lietelantaloissa alusta olisi käytännöllisintä tehdä tiivispohjaiseksi. Myös etäsäiliöiden kuormausalustan tulee olla kovapohjainen.

Pinta-alaltaan suuria lietealtaita on vaikea kattaa ja sekoittaa. Pinta-alaltaan suurissa lantaloissa haju- ja ammoniakkipäästöt ovat suuremmat, koska haihduttavaa pinta-alaa on enemmän. Kalvorakenteisen lietealtaan perustamisessa tulee huomioida maanvarais-ten tiivistettyjen varastoaltaiden rakentamisen täydentävät ohjeet⁶⁰, jotka sisältävät mm. ohjeet maaperä- ja pohjavesitutkimuksista, penkereiden vakavuuslaskelmista, perustuksen tekemisestä, vesitiiviiden edellytyksistä, salaojituksista, kaasunpoistovaatimuksista, vuototilanteisiin varautumisesta sekä altaiden käytöstä, huollosta ja tarkkailusta. Kalvorakenteisia altaita koskevat vastaavat kattamisvaatimukset, kuin muitakin lietelantaloita. Ympäristölupamääräyksissä on yleisesti edellytetty, että sekoituskohdat sekä altaan täyttö- ja tyhjennyspaikat on rakennettava vesitiiviistä betonista, allas tulee aidata ja varustaa salaoja- ja pohjaveden tarkkailukaivolla mahdollisten vuotojen havaitsemiseksi. Penger-tämällä tehtävistä altaista tulee liittää ympäristölupahakemukseen tai ilmoitukseen arvio mahdollisesta vahingonvaarasta padon murtuessa (esim. lähellä olevat pohjavesialueet, vesistöt, kaivot, asuinrakennukset) ja suunnitelma vahinkojen minimoimiseksi. Tietoa patoturvallisuutta koskevista selvityksistä löytyy patoturvallisuusoppaasta⁶¹.

Eläinsuojien tuettavaa rakentamista koskevassa asetuksessa⁶² säädetään kotieläinrakennusten rakentamiselle asetettavista ympäristönsuojelun kannalta rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista. Asetus sisältää vaatimuksia, jotka koskevat mm. kotieläinrakennusten lanta-, virtsa- ja säilörehun puristenestevarastoja, lantakouruja ja johtoja, jaloittelualueita sekä jätteiden varastointia. Käytettävien työtapojen, rakennusmateriaalien ja -tarvikkeiden tulee täyttää asetuksen vaatimukset.

Tuettavaa rakentamista koskevassa asetuksessa säädetään, että eläinten pitopaikan lattia, lantakourut ja lantakanavat on oltava rakenteeltaan vesitiiviitä. Kuivalantala on oltava pohja- ja reunaseinämarakenteeltaan vesitiivis ja reunaseinämien korkeus on oltava

60 Maanvaraisten tiivistettyjen varastoaltaiden rakentamisen täydentävät ohjeet, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2015. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/531518>

61 Patoturvallisuusopas <https://www.ymparisto.fi/patoturvallisuus/opas>

62 Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista 266/2019.

vähintään 500 millimetriä. Kuivalantala on oltava katettu kiinteällä vesikattorakenteella ja lantalan pohjarakenne on tehtävä teräsbetonirakenteisena. Kuivalantalan ajoluiskan korkeus on oltava vähintään 200 millimetriä lantalan pohjatasosta. Ajoluiskan ulkopuolella on oltava vähintään ajoluiskan levyinen ja vähintään viiden metrin pituinen teräsbetonirakenteinen tai asfalttipäällystetty kuormauslaatta. Kuivalantalan ohjeellinen varastointitilavuus saadaan kertomalla lantalan pohjapinta-ala seinämäkorkeudella, johon on lisätty yksi metri. Kuivalantalan rakenteet on oltava sellaisia, että ne kestävät lantakaasujen ja kosteuden aiheuttamat rasitukset sekä rakenteisiin kohdistuvat lumi- ja tuulikuormat.

9.2.1 Lantalan mitoitus

Lannan varastointitilan riittävyys, tekninen toteuttaminen ja kattamisen tarve käsitellään ympäristöluvan ja ilmoituksen käsittelyn yhteydessä. Ympäristöluvassa ja ilmoituspäätöksessä voidaan tarvittaessa antaa nitraattiasetusta tiukempia määräyksiä, mikäli se on tarpeen esim. ammoniakkipäästöjen vähentämistarpeiden tai hajupäästöjen vähentämisen takia.

Kaikilla eläintiloilla, joilla kertyy lantaa vuodessa yli 25 m³, on oltava lantala vähintään 12 kuukauden aikana kertyvälle lannalle (nitraattiasetus 5 §, liite 1). Sitä vähäisemmät lantamäärät on varastoitava tiiviillä siirtolavalla tai muulla vastaavalla alustalla siten, ettei valumia ympäristöön pääset tapahtumaan. Jos lietesäiliötä ei kateta kiinteällä katteella, riittävän varastointitilavuuden laskemisessa tulee ottaa huomioon sadevesien ja lietelannan kelluvan katemateriaalin määrä. Lisäksi otetaan huomioon maitohuoneesta tulevat ja muut pesuvedet sekä säilörehun puristeneet, joita lantalaan mahdollisesti johdetaan. Kuiva- tai kuivikelantalan tilavuudessa huomioidaan, jos tilalla käytetään tavallista enemmän kuivikemateriaalia. Nitraattiasetuksen liite 1 sisältää myös ohjeet lannan prosessoinnin huomioimisen lantalatilavuudessa.

Eläinten laiduntaminen voidaan huomioida lantalan mitoituksessa. Mikäli eläimet laiduntavat koko laidunkauden, voidaan lantalan mitoituksessa huomioida enintään neljän kuukauden aikana laitumelle jäävä lanta. Ympäri vuoden ulkona kasvatettavilla eläimillä lantalan vähimmäismitoitus määräytyy tapauskohtaisesti. Tilavuuteen vaikuttavat tilakohittaiset seikat kuten ulkotarha-alueen koko, eläinmäärä ja alueet, mistä lanta voidaan kerätä säännöllisesti.

Lantalan mitoituksessa voidaan ottaa huomioon myös viljelijöiden yhteiset varastot ja pihattotyyppiset kuivikepohjat (pihattojen kestokuivikepohja, joka tyhjennetään säännöllisesti ja kestokuivike suoraan lannoitteena pellolla lannan levitysaikana tai siirretään kompostoitavaksi). Kestokuivikepohjaa käytettäessä vaadittava lannan varastointitilavuus riippuu kuivikepohjan koosta, tyhjennyskerroista ja tyhjennyksen ajoittumisesta. Esimerkiksi,

jos kuivikepohja vaihdetaan kaksi kertaa vuodessa, lasketaan kuivikepohjan varastointitilavuudeksi kuusi kuukautta ja lantalan tilavuus mitoitetaan kuuden kuukauden aikana syntyvän lantamäärän mukaan.

Lantaa voidaan myös luovuttaa toiselle tilalle tai sellaiselle hyödyntäjälle, jolla on ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen lupa vastaanottaa lantaa (lannan säännöllistä ja sopimukseen perustuvaa toimittamista). Eläinsuojan vaadittavassa varastointitilavuudessa tulee ottaa huomioon myös lantaa käsittelevän laitoksen mahdollisuudet varastoida lantaa, laitoksen mahdolliset häiriötilanteet, muut poikkeukselliset tilanteet ja laitoksen etäisyys eläinsuojasta.

9.2.2 Lantalan kattaminen

Uudet lantalat on katettava kiinteällä tai kelluvalla katteella (nitraattiasetus 7 §). Lantalan kattaminen vähentää ammoniakkin ja muiden haisevien yhdisteiden päästöjä sekä estää sadevesien pääsyn lantalaan. Lantaloiden kattaminen on yksi tärkeimmistä toimista ammoniakkipäästöjen vähentämisen tavoitteiden⁶³ toteuttamiseksi.

Kelluvalla katteella tarkoitetaan lietteen tai virtsan pinnalle säännöllisesti levitettävää ja jatkuvasti ylläpidettävää kerrosta. Lietelantaloissa käytettäviä kelluvia katteita ovat esimerkiksi turve, muovirouhe- ja kevytsora tai niistä tehdyt kuulat sekä kelluvat levykannet, kuten solumuovilevyt. Katteeksi voidaan hyväksyä myös naudan lietelannan pysyväksi kerrokseksi kuivunut ja kuorettunut pinta. Kelluvaa irtonaista katemateriaalia tulee lisätä tarpeen mukaan tai sen pysyvyys tulee varmistaa erikoisrakenteilla kuten verkoilla. Muovirouheen joutuminen ympäristöön tulee estää. Kelluvalla katteella katetun lietelantalan mitoituksessa tulee ottaa huomioon sadevedet nitraattiasetuksessa säädetyn mukaisesti (liite 1). Mikäli säiliön kate on toteutettu kuorettumalla, on sadevettä varten lisättävä säiliökorkeutta vähintään 300 mm. Muulla kelluvalla katteella katetun säiliön korkeutta lisätään vähintään 500 mm. Lisäksi kelluvaa, lietteen pinnalle lisättävää irtonaista katetta varten säiliökorkeutta lisätään vähintään 100 mm.

Kiinteitä katteita ovat betoni- ja peltikannet sekä muusta vastaavasta sateen estävästä materiaalista tehdyt rakenteet, kuten viime vuosina yleistyneet erilaiset kuvut ja kiristettävät kalvot. Kiinteät katteet on suunniteltava hyvin, jotta ne kestävät sääolosuhteet, eivätkä vaikeuta lantalan rakenteiden tarkkailua, tyhjennystä tai lietelannan

63 Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja 1/2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160627>

sekoitusta. Kuivalantalassa tulee olla kiinteä kattorakennelma, tai lantala tulee peittää niin, että sadevesien pääsy lantalaan estetään. Pinta-alaltaan suuren lantalan peittäminen on usein käytännössä mahdotonta. Lantalan peittäminen soveltuu lähinnä pienille lantaloille.

Toimintaa laajennettaessa ympäristöluvassa tai ilmoitus päätöksessä voidaan tapauskohtaisesti edellyttää myös vanhojen lantaloiden kattamista. Ilmaston muuttumisen myötä sateisuuden lisääntyminen voi johtaa lannan levitykselle epäedullisiin olosuhteisiin ja siten lisätä lannan varastointikapasiteetin tarvetta. Tämä olisi hyvä ottaa huomioon entistä paremmin suunniteltaessa lantavarastojen riittävyttä.

9.2.3 Lannan aumavarastointi

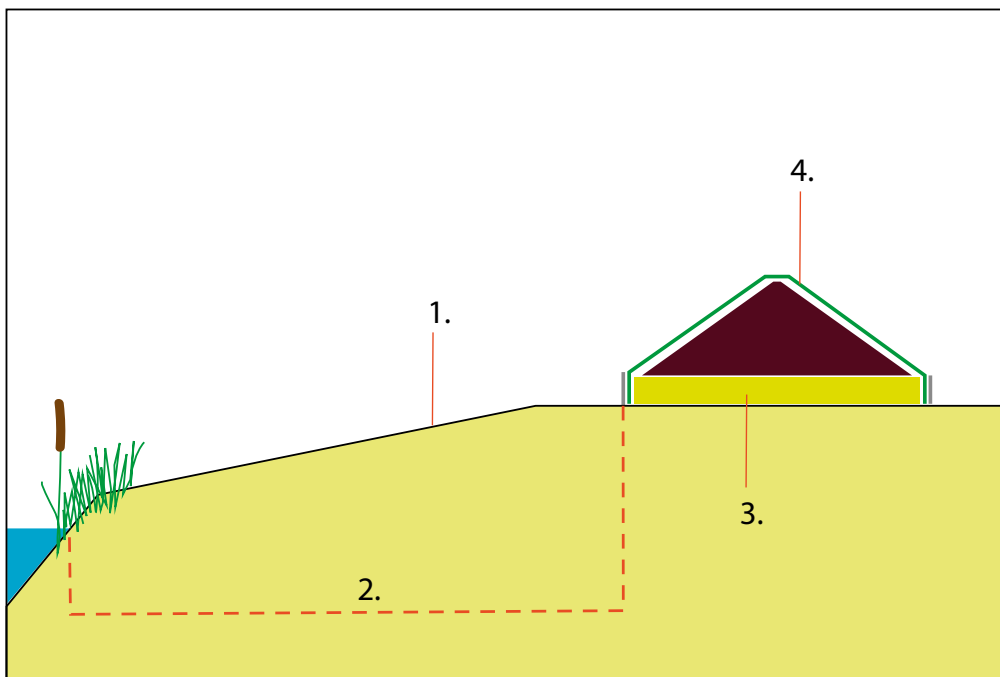
Kotieläintilalla lanta varastoidaan lähtökohtaisesti lantalassa. Lantaa voidaan varastoida aumassa pellolla vain työtekni- tai hygieenisen syyn niin vaatiessa. Aumaamisen edellytyksistä säädetään nitraattiasetuksessa (6 §, 8 §, 9 §). Aumattavan lannan kuiva-ainepitoisuuden on oltava vähintään 30 prosenttia. Työtekni- tai hygieeniseksi syyksi voidaan katsoa esimerkiksi kelirikko, joka estää lannan kuljettamisen pellolle keväällä ennen lannan levitystä tai lantalaiteiden rikkoutuminen. Hygieeninen syy tarkoittaa esimerkiksi lannan sisältämää taudinaiheuttajaa, kuten salmonellaa, yersiniaa, listeriaa tai muuta tautia tai tartuntaa, joka voi luonnollisella tavalla siirtyä suoraan tai välillisesti eläinten ja ihmisten välillä. Tällöin lannan aumavarastoinnin tarpeen ja tautitapauksen arvioi eläinlääkäri. Eläntaudin perusteellavoidsaan erityistilanteessa joutua aumaamaan myös lietelantaa. Tällöin lietelanta tulee imeyttää kuivikkeeseen, kunnes kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 prosenttia.

Aumaus on kielletty, pohjavesialueella, tulvanalaisella alueella tai jos se aiheuttaa vesistön pilaantumista tai sen vaaraa. Auma tulee sijoittaa kantavalle peltoalueelle.

Toiminnanharjoittajan on tehtävä lannan aumaamisesta ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vuorokautta ennen auman tekemistä. Viranomaisella voi tarvittaessa tarkastaa aumauksen edellytykset ennen auman perustamista sekä auman perustamisen jälkeen.

Yhdessä aumassa on oltava vähintään yhden hehtaarin alalle tai enintään koko lohkolle ja siihen rajautuville lohkoille levitettävä määrä lantaa tai orgaanista lannoitevalmistetta. Lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste tulee levittää viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta. Samalle paikalle voi sijoittaa uuden auman kahden väli vuoden jälkeen. Uuden auman ei tarvitse sijaita toisella lohkolle, vaan se voidaan perustaa edellisvuonna sijainneen auman paikan viereen.

Kuva 3. Auman perustaminen. Mikäli auma perustetaan kaltevalle pellolle, tulee auma sijoittaa lähelle pellon yläreunaa (1). Auman tulee sijaita vähintään 100 metrin päästä vesistöä, valtaojasta tai talousvesikaivosta sekä 5 metrin päästä ojasta (2). Aumantekopaikalta tulee poistaa lumi ja muotoilla alusta niin, etteivät nesteet pääse ympäristöön. Auman pohjalle levitetään vähintään 20 senttimetrin kerros nestettä sitovaa ainesta (3). Alusaine voi olla esimerkiksi turvetta, silputtua olkea tai heinää, haketta, kutteria tai sahanpurua. Auma voidaan perustaa myös peitteen päälle, mutta tällöin nesteet on kerättävä peitteen päältä säiliöön. Auma peitetään tiiviillä peitteellä (4), kuten pressulla tai kevytpeitteellä. Tiivis peite ehkäisee sadeveden pääsyn aumaan ja vähentää ammoniakkipäästöjä.

Jos lanta on jo kompostoitua ja sen kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, voidaan kompostoitumisprosessin viimeinen vaihe, eli jälkikypsytyksessä tehdä aumassa. Esimerkiksi pihatton kestokuivikepohja ei ole sellaisenaan kompostoitua kompostia, vaan vaatii ensin aktiivisia toimia kompostoitumisen edistämiseksi. Kompostoidun lannan jälkikypsytyksessä on vastaavat vaatimukset kuin kompostoitamattomallakin lannalla. Mikäli kompostin jälkikypsytyksessä käännetään, on hyvä lisätä alusaineen (turve, olki tms.) määrää, sillä osa pohjakerroksesta sekoittuu kompostiin.

9.2.4 Orgaanisen lannoitevalmisteen varastointi

Orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen vaatimuksista säädetään nitraattiasetuksessa (6 §, 7 §). Mikäli tila vastaanottaa ja varastoi orgaanista lannoitevalmistetta, tulee tilalla olla vastaanotetun määrän mukaan mitoitettu vesitiivis varasto. Varasto voidaan mitoitaa esimerkiksi kerrallaan vastaanotettavan enimmäismäärän tai vuosittain säännöllisesti otettavan määrän mukaan. Kiinteiden lannoitevalmisteiden varastointitila tulee kattaa kiinteällä katteella tai peittää siten, että sadevesien pääsy varastointitilaan estetään. Nestemäisten orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilat tulee kattaa kiinteällä tai kelluvalla katteella vastaavasti kuin lantojen kattaminen. Orgaanista lannoitevalmistetta, jonka kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 prosenttia, voidaan maatilalla varastoida myös pellolla aumassa vastaavin edellytyksin kuin lantaa. Lannoitevalmisteiden kuiva-ainepitoisuus ilmoitettu tuoteselosteessa.

9.3 Säilörehuvarasto

Säilörehua valmistetaan tuoreena tai esikuivattuna. Sitä varastoidaan laakasiiloissa, torneissa, aumoissa, tuubeissa tai pyöröpaaleissa. Nurmisäilörehun lisäksi valmistetaan mm. kokovilja-, vihantavilja ja maissisäilörehuja. Säilörehun teossa käytetään yleensä säilöntäaineita, yleisimmin muurahaishappoa. Esikuivattu nurmisäilörehu pyritään kuivattamaan pellolla 30–45 % kuiva-ainepitoisuuteen. Säilörehun kosteus vaihtelee eri vuosien sääolosuhteiden ja rehun korjuuolosuhteiden mukaan, minkä takia myös puristenesteen määrä vaihtelee eri vuosina. Puristenestettä muodostuu tuorerehussa noin 0,15 m³/rehutonni ja esikuivatusta noin 0,05 m³/rehutonni. Säilörehutorneissa puristenestettä muodostuu enemmän.⁶⁴

Vesistöihin päässeet puristenesteet aiheuttavat rehevöitymistä ja haittaa vesieläimille. Vesien suojeleminen kannalta säilörehuvarastojen sijoittamista vesistöjen tai kaivojen läheisyyteen tai pohjavesialueelle on suositeltavaa välttää.

Säilörehuvaraston tulee olla niin tiivis, ja muotoiltu siten, ettei puristeneste valu siilon ulkopuolelle. Säilörehun valmistuksessa syntyvä puristeneste on otettava talteen ja varastoitava tiiviissä säiliössä, ellei sitä käsitellä erillisessä puhdistamossa (nitraattiasetus 7 §). Puristenestevärosten on oltava riittävän suuret, jotta varasto riittää eri vuosina vaihtelevalle puristenestemäärälle. Säiliön riittävä tilavuus riippuu myös säilörehusiilojen, -torneiden ja aumojen koosta, mallista ja kattamisesta. Mikäli puristenestettä johdetaan liete- tai

64 Selvitys karjatiloiilla muodostuvien säilörehun puristenesteiden, pesuvesien ja jaloittelualueiden valumavesien sekä turkistarhojen valumavesien määrästä. Luonnonvarakeskus 2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-119-6>

virtsasäiliöön, on nesteen määrä huomioitava säiliön mitoituksessa. Lumen sekä valuma- ja sadevesien pääsy säiliöihin voidaan estää katteilla ja maaston muotoilulla. On myös tärkeää varautua tilanteisiin, jos säilöt täyttyvät esimerkiksi äkillisten sadekuurojen tai tavallista kosteamman rehun vuoksi. Tiloilla tulisi olla esimerkiksi riittävästi pumppauskalustoa sekä varasäiliöitä tai riittävästi tilaa liete- tai virtsasäiliössä. Puristeneste tulee käyttää peltolannoitteenä. Nestettä voidaan käyttää sellaisenaan esimerkiksi korjatulle nurmelle. Puristenesteen sisältämät ravinteet otetaan huomioon lannoituksessa.

Tuetun rakentamisen vaatimuksissa edellytyksenä on vähintään viiden kuutiometrin kokoinen puristenesteen keräilykaivo, josta neste pumpataan tai johdetaan putkella vesitiiviiseen puristenestesäiliöön, lietelantalaan tai virtsasäiliöön⁶⁵. Lisäksi säilörehuvaraston sisäänajoaukon ulkopuolella on oltava vähintään aukon levyinen ja vähintään viiden metrin pituinen teräsbetoni- tai asfalttirakenteinen kippauslaatta.

Vastaavasti kuin siiloissa, myös säilörehun aumavarastoinnissa tulee järjestää puristenesteiden talteenotto. Aumat tulee kattaa ja muotoilla niin, etteivät sadevedet ja lumen sulamisvedet tai valumavedet pääse aumaan. Maa tulee muotoilla niin, ettei puristeneste valu auman ulkopuolelle. Tämän vuoksi säilörehun aumavarastointia kannattaisi välttää muualla kuin tiiviillä alustoilla.

Säilörehun valmistus, erityisesti laakasiiloissa, vaatii varaston ympärille riittävästi tilaa traktorilla tapahtuvaa täyttöä ja purkua varten. Haju- ja meluhaitat ovat suurimmillaan säilörehun valmistusvaiheessa. Valmiista säilörehuvarasoista ei huolellisesti perustettuna ja peitettynä pitäisi aiheutua voimakasta hajua, mutta hajuhaittoja on siltikin joissakin tapauksissa esiintynyt. Naapurussuhdehaittoja voidaan vähentää välttämällä siilojen sijoittamista eläinsuojan ja naapuruston väliselle alueelle. Ympäristölupapäätöksessä ja ilmoituspäätöksessä voidaan antaa määräyksiä säilörehuvarastojen sijoittamisesta, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Säilöhupaalit tulisi avata sisätiloissa tiiviillä pohjalla, jolloin puristeneste voidaan johtaa esimerkiksi lietekuiluun. Pyöröpaaleja ei tulisi varastoida vesistöjen ja valtaojien varsilla tai lähellä talousvesikaivoja.

---

65 Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista 266/2019.

10 Lannan hyödyntäminen

Ympäristölupa- ja ilmoitusmenettelyssä tarkastetaan, että lannanlevitykseen on riittävästi peltoa tai lanta hyödynnetään muutoin asianmukaisesti. Lannan levittämisestä voidaan tarvittaessa antaa määräyksiä eläinsuojan lähipelloille naapuruussuhdehaitan, pohjaveden tai vesistön pilaantumisriskin vuoksi. Esimerkiksi haju- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi voidaan vaatia lannan nopeampaa multausta (esimerkiksi 4 tunnin sisällä levittämisestä), lietelannan levittämistä sijoittamalla tai levittämisen välttämistä tuulisissa olosuhteissa.

Lannan käytöstä lannoitteena säädetään nitraattiasetuksessa, jossa säädetään muun muassa sallituista lannanlevitysmääristä, levitysjajoista ja -menetelmistä, lannan levityksestä kaltevilla pelloilla, vesistön reunalle jätettävästä lannoittamattomasta suojakais-tasta sekä talousvesikaivojen ja lähteiden ympärille jätettävästä 30–100 metrin levyisestä suojavyöhykkeestä.

Lannan prosessoinnilla voidaan edistää ravinteiden kierrätystä. Lannan ravinteiden kier-rätys edellyttää, että käyttöön otetaan erilaisia menetelmiä ja tekniikoita, joilla lantaa pro-sessoidaan ja lannasta saadaan helposti kuljetettavia ja käytettäviä lannoitevalmisteita. Nitraattiasetus edellyttää, että kaikille prosessoimattomille ja prosessoiduille lannoille sekä orgaanisille lannoitevalmisteille on maatilalla asetuksen edellyttämät varastointitilat. Nit-raattiasetuksen liitteessä 1 säädetään, kuinka lannan prosessointi otetaan huomioon lan-tavaraston mitoituksessa.

Lannan prosessointi voi edellyttää ympäristöluvan hakemista. Maatilan yhteydessä olevan lannan prosessointi voidaan käsitellä joko eläinsuojan ympäristölupahakemuksen yhtey-dessä tai erillisenä lupahakemuksena. Mikäli ilmoituksenvaraisen eläinsuojan lannan pro-sessointi vaatii ympäristöluvan, on lupa-asia haettava ja käsiteltävä erillisenä. Mikäli eläin-suojan lanta toimitetaan muun toiminnanharjoittajan prosessoitavaksi, on eläinsuojan ja prosessoijan luvat haettava erikseen.

Mikäli prosessoitavat lantamäärät ovat suuria, maatilan oman lannan lisäksi tilalla otetaan vastaan lantaa tai muita orgaanisia materiaaleja, tai lopputuotetta toimitetaan tilan ulko-puolelle, voi prosessointi edellyttää myös jätteen käsittelyä koskevan sääntelyn, rakenta-mislainsäädännön tai sivutuote- ja lannoitelainsäädännön vaatimuksien noudattamista. Mikäli lanta tuotteistetaan lannoitevalmisteeksi, toiminta edellyttää Ruokavirastolle tehtä-vää ilmoitusta ja Ruokaviraston laitoshyväksynnän.

10.1 Riittävä lannanlevitysalaa

Ympäristönsuojelulain (49, 52 §) nojalla ympäristöluvassa ja ilmoituspäätöksessä voidaan antaa määräyksiä eläinsuojassa syntyvän lannan käsittelystä ja hyödyntämisestä. Ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:ssä säädetään, että hakemukseen on liitettävä tiedot lannan ja virtsan levitykseen käytettävissä olevasta alueesta ja sen pinta-alasta tai muusta lannan hyödyntämisestä. Lannan luovutus sopimuksista tulee ilmetä vähintäänkin luovutettavan lannan määrä, vastaanottaja ja vastaanottajan lannan levitykseen käytettävissä oleva peltopinta-ala. Lannan levityksen vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan myös tiedot peltojen sijainnista pohjavesialueilla tai ranta-alueella sekä pelloilla olevista talousvesikaivoista. Jos lannan levitys saattaa aiheuttaa kohtuutonta räsitusta muille asuinkiinteistöille, hakemuksessa esitetään tiedot hajuhaittaa vähentävistä toimenpiteistä, kuten suojaetäisyyksistä, lannan levitysmenetelmistä ja -ajankohdista.

Lannan levitysalaksi hyväksytään toiminnanharjoittajan hallinnassa olevat pellot ja lannan luovutus sopimukseen sisältyvät pellot. Lannanlevitykseen soveltuvaa peltopinta-alaa ovat esimerkiksi sellaiset pellot, joissa pellon ravinnepitoisuus (maan fosforiluku) ei rajoita lannan levitysmahdollisuutta, joille lannan levittäminen ei aiheuta ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaista pohjaveden pilaantumista tai pilaantumisvaaraa ja joilla ei muun lainsäädännön, esimerkiksi nitraattiasetuksen tai kuntien ympäristönsuojelumääräysten perusteella ole levitysrajoituksia.

Lanta on hyödynnettävä suunnitelmallisesti. Ilmoituksenvaraisilla eläinsuojilla on levitykseen soveltuvaa peltopinta-alaa oltava eläinsuojan toiminnan aikana käytettävissä eläinsuoja-asetuksen liitteen 2 mukaisesti laskettu peltopinta-ala ottaen huomioon eläinsuojan todellinen eläinmäärä. Pinta-alan laskennassa huomioidaan ympäristöluvanvaraiseen laitokseen tai toiselle maatilalle hyödynnettäväksi toimitettava lantamäärä sekä lannan prosessoinnin vaikutukset, jos sillä on vaikutusta kertyvään ravinteiden kokonaismäärään.

Luvanvaraisien eläinsuojien osalta riittävä peltopinta-ala lannanlevitykseen varmistetaan lupapäätöksen määräyksissä. Riittävän pinta-alan laskemisessa voidaan hyödyntää eläinsuoja-asetuksen liitteen 2 taulukkoa. Lupapäätöksessä voidaan myös määrätä yksityiskohdaisempi lannanlevityssuunnitelma toimitettavaksi valvontaviranomaiselle, mikäli tämä lupaharkinnassa arvioidaan tarpeelliseksi. Vuosiraportoinnista annettavissa määräyksissä veloitetaan yleensä ilmoittamaan syntyneen lannan määrä ja lannanlevitykseen käytettävissä oleva peltoala.

Toiminnanharjoittajan velvollisuuksiin kuuluu lannan levitykseen liittyvien tietojen ajan tasalla pitäminen. Tämä voidaan toteuttaa vuosiraportoinnin yhteydessä. Valvontaviranomainen voi myös tarvittaessa pyytää tietoja lannanlevitysalasta.

10.2 Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden käyttö pohjavesialueilla

Eläinsuojan ympäristölupahakemukseen tai ilmoitukseen sisällytetään tieto siitä, sijaitseeko lannan levitykseen suunniteltu peltolohko pohjavesialueella. Jos peltolohko sijaitsee pohjavesialueella, tulee pohjaveden pilaantumiskäyttöä arvioitaessa ottaa huomioon esimerkiksi pohjavesialueen ominaisuudet, maalajit kuten mahdollisten savikerrosten pakkuudet, veden virtaussuunnat, kaivojen ja vedenottamoiden etäisyydet, maaston korkeussuhteet, levitettävä lantalaaji ja levitysmäärä sekä levityksen toistuvuus.

Jos lannan levitysaloja sijaitsee tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla (käytännössä pohjavesiluokat 1 ja 2), viranomaisen tulisi antaa tarvittaessa määräyksiä lannan levityksestä luvassa tai ilmoituspäätöksessä. Myös muilla pohjavesialueilla voi olla tarvetta antaa määräyksiä. Määräykset voivat koskea esimerkiksi lannan levittämisen rajoittamista tai määräyksiä toiminnasta aiheutuvista pohjavesivaikutusten tarkkailusta. Määräysten harkinnassa otetaan huomioon esimerkiksi ympäristöviranomaisten pohjaveden suojelusta antamat lausunnot, kunnan ympäristönsuojelumääräykset, pohjavesien suojelusuunnitelmat, vesilain nojalla perustettujen vedenottamoiden suoja-alueääräykset ja vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmat. Jos pohjavesialueen ominaisuuksista ei ole riittävästi tietoa, voidaan toiminnanharjoittajalta edellyttää maaperätutkimusten tekemistä lupa- tai ilmoituspäätöksen tueksi. Mikäli pohjaveden pilaantumisen vaaraa ei voida päätöksessä annettavilla määräyksillä estää, ei lupaa lannan levitykseen voida myöntää (YSL 17 § pohjaveden pilaamiskielto).

Lupa- ja ilmoituspäätöksissä annettavat rajoitukset voivat koskea lannan, virtsan, pesuvesien, käsiteltyjen jätevesien, käsiteltyjen puhdistamo- tai sakokaivolietteen, puristestestien tai muiden nestemäisten orgaanisten lannoitteiden levitystä. Yleinen käytäntö on ollut, että kuivalantaa voidaan levittää pohjavesialueen ulkorajan ja pohjavesialueen varsinaisen muodostumisalueen väliselle vyöhykkeelle keväällä, kun lanta mullataan mahdollisimman nopeasti, mikäli tämä ei aiheuta pohjaveden pilaantumisen riskiä. Lannan levityksen rajoituksilla vähennetään riskiä pohjaveden nitraattipitoisuuden nousulle ja hygieenisen laadun heikkenemiselle. Nestemäisten lantojen ravinteet ja hygieenistä laatua heikentävät taudinaiheuttajat huuhtoutuvat pohjaveteen kuivalantoja ja epäorgaanisia lannoitteita helpommin.

Lantaa tai muita orgaanisia lannoitevalmisteita voidaan käyttää pohjavesialueilla sijaitsevilla pelloilla, jos esimerkiksi maaperätutkimukset tai riittävät tiedot pohjavesialueista osoittavat, ettei käytöstä aiheudu pohjaveden laadulle riskiä. Riittävien maaperätutkimusten tekeminen on toiminnanharjoittajan vastuulla.

Jos toiminnanharjoittajalle tulee lupa- tai ilmoitus päätöksen saamisen jälkeen tarve levittää lantaa pohjavesialueella sijaitsevalle pellolle, on toiminnanharjoittajan etukäteen ennen suunniteltua lannan levittämistä ilmoitettava asiasta valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomainen arvioi mahdollisen pohjaveden pilaantumisen riskin. Mikäli pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheutuu, lannanlevitys kielletään. Tarvittaessa valvontaviranomainen määrää luvan tai ilmoitus päätöksen muutettavaksi (YSL 89 §).

10.3 Lannan separointi

Separoinnissa erotetaan lietteen kiinteä ja nestemäinen osa toisistaan mekaanisesti, kemiallisesti tai laskeuttamalla. Erotustehokkuuteen vaikuttavat käytetty menetelmä ja laitteisto sekä lietteen ominaisuudet. Pääosa lannan fosforista on kiinteässä jakeessa ja typestä nestejakeessa. Lupahakemuksessa tai ilmoituksessa tulee esittää selvitys käytetävästä lannan separointilaitteistosta, sen erottelutehosta ja arvio ravinteiden jakautumisesta eri fraktioihin sekä separoinnin ympäristövaikutuksista. Lannan levitysalan tarve määräytyy lannan eri fraktioista tehtävien lanta-analyyysien perusteella.

Separoinnista ei saa aiheutua naapurisuuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta melu- ja hajuhaittaa taikka valumia ympäristöön. Separointi edellyttää, että kaikille nestemäisille ja kiinteille jakeille on asianmukaiset varastot ennen separointia ja separoinnin jälkeen. Laskeuttaessa jakeiden vaatimia varastotiloja lähtökohtana on nitraattiasetuksen liitteen 1 mukainen tilalla syntyvän lietelannan määrä. Jakeiden määrät ja niiden vaatimien varastojen koot riippuvat separoinnissa käytetyn laitteen erotustehosta (valmistajan tiedot erotustehosta) sekä raakalietteen ominaisuuksista.

10.4 Oman tilan lannan kompostointi

Lantaa kompostoidaan maataloilla aumoissa tai suljetuissa kompostireaktoreissa, kuten esimerkiksi tunneli- tai rumpukompostorissa. Kompostointi parantaa lannan käyttökelpoisuutta kasvien ravinnelähteenä ja maanparannusaineena. Kompostoinnissa haihtuu lannasta typpeä ilmaan, ja orgaanisen aineksen hajoamisessa syntyvä lämpö nopeuttaa reaktiota. Lämpöhuipun aikana saattaa haihtua huomattavia määriä ammoniakkia ja hiilidioksidia.

Lietelannan ilmastuksessa eli nestekompostoinnissa lietelantaan johdetaan ilmaa, joka kiihdyttää orgaanista ainesta harjoittavien bakteerien toimintaa ja syntyy hiilidioksidia, vettä ja lämpöä. Ilmastuksen tuloksena lietelannan haju vähenee, käyttöominaisuudet paranevat juoksevuuden ja imeytyvyyden osalta. Ilmastus aiheuttaa hajua, minkä vuoksi sen

tulisi tapahtua katetussa lietesäiliössä, josta poistoilma voidaan johtaa esimerkiksi suodatimen läpi hajua tuottavan ammoniakkin talteen ottamiseksi.

Jos eläinsuojan lantaa kompostoidaan, tulee lupahakemuksessa tai ilmoituksessa esittää laitteita, rakenteita ja kompostointia koskevat tiedot. Lannan kompostoinnista, kompostointialueen pinta-alasta, rakenteista ja valumavesien keräilystä voidaan antaa tarkempia määräyksiä ympäristöluvassa. Investointitukien ehtona on maa- ja metsätalousministeriön kompostointia koskevien vaatimusten noudattaminen.

Kuiva- tai kuivikelannan aumakompostointi tulee tehdä tiiviillä alustalla tai rakenteiden olla muutoin vesitiiviit (nitraattiasetus 7 §). Tiivispohjaisella tarkoitetaan tiiviydeltään vähintään asfalttia vastaavaa ehjää pintaa asianmukaisine pohjakerrosrakenteineen. Kompostointialusta tulee muotoilla siten, että lantavedet saadaan johdettua erilliseen vesitiiviiseen säiliöön tai ne tulee käsitellä erillisessä puhdistamossa esimerkiksi kemiallisesti. Jos lantavesiä ei johdeta erilliseen säiliöön tai puhdistamoon, on kompostointialustalla käytettävä niin paljon kuivikkeita, että kaikki lantavedet saadaan imeytettyä kuivikkeisiin. Koska valumia ympäristöön ei saa aiheutua, usein voi ainoa käytännössä toimiva vaihtoehto olla, että kompostointialustan seinä- ja muut rakenteet vastaavat kuivalantalan rakenteita. Kompostointialustalle suositellaan myös rakennettua ajoluiskaa.

Sekä tunneli- että rumpukompostorissa kompostoitu lanta on yleensä jälkikypsyttävä aumassa. Myös aumassa jo kompostoitunut lanta voi vaatia jälkikypsytystä. Jälkikypsytyks voidaan tehdä pellolla aumassa noudattaen vastaavia edellytyksiä kuin lannan aumavarastoinnissa (nitraattiasetus 6 §). Kompostin jälkikypsytyksauman peitteen ei kuitenkaan tarvitse olla tiivis (nitraattiasetus 7 §), vaan se voi olla esimerkiksi kompostointihuopaa, turvetta tai olkisirppua.

Mikäli tilalla syntyvän lannan lisäksi kompostoidaan tai mädätetään muita orgaanisia materiaaleja tai muilta tiloilta vastaanotettua lantaa, toimintaa voi koskea myös muun lainsäädännön, esimerkiksi jätteen käsittelyn vaatimukset. Toiminta saattaa käsiteltävistä materiaaleista riippuen vaatia Ruokavirastolle tehtävää ilmoitusta ja Ruokaviraston laitoshyväksynnän. Investointitukien ehtona on Maa- ja metsätalousministeriön kompostointia koskevien vaatimusten noudattaminen.

10.5 Lannan käsittely biokaasulaitoksessa

Biokaasulaitosten toimintaa sääntelee sekä ympäristönsuojeluun ja jätteiden käsittelyyn liittyvä lainsäädäntö, että eläinperäisiä sivutuotteita ja lannoitteita koskeva lainsäädäntö. Maatilakohtaisten biokaasulaitosten ympäristölupaharkinta on aina tapauskohtaista. Luvan tarpeeseen vaikuttavat mm. toiminnan laajuus ja käytettävät syötteen. Lisäksi on

otettava huomioon biokaasulaitoksen sijainti ja toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat ympäristövaikutukset.

Biokaasulaitoksen luvan tarpeeseen voi vaikuttaa mm. kaasumaisen polttoaineen valmistuksen määrä (YSL liite 5 taulukon 2 alakohta 5b, kaasumaisen polttoaineen valmistuslaitos, jossa valmistetaan polttoainetta vähintään 5 000 t/a) tai tuotetaanko energiaa (sähköä tai lämpöä) polttamalla biokaasua (YSL liite 1 kohta 3). Biokaasulaitoksen luvantarpeeseen vaikuttaa myös se, mitä materiaaleja laitoksessa käsitellään ja miten niitä käsitellään. Jäte- ja ympäristönsuojelulain mukaan jätteen ammattimainen ja laitosmainen käsittely vaatii pääsääntöisesti ympäristöluvan. Ympäristönsuojelulain 4 luvun 32 §:ssä on säädetty poikkeuksista eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta. Ympäristöluvan tarve voi myös liittyä ympäristönsuojelulain 27 §:n yleisen luvanvaraisuuden edellytyksiin. Yli 35 000 tonnia käsittelevät biokaasulaitokset⁶⁶ vaativat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA).

Biokaasulaitoksen lupahakemuksesta tulee pyytää Ruokaviraston lausunto. Biokaasulaitos vaatii rakennusluvan ja saattaa käytettävistä raaka-aineista riippuen vaatia Ruokaviraston myöntämän laitoshyväksynnän. Laitoshyväksynnän yhteydessä tarkistetaan myös mädätteen hygienisoinnin tarve (ks. luku 4.2). Vähäisestä biokaasun käsittelystä ja varastoinnista on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle. Laajamittainen käsittely ja varastointi edellyttävät Tukesin myöntämää lupaa. Biokaasulaitoksessa käsiteltävät jätteet ja eläinperäiset sivutuotteet vaikuttavat käsitellyn lietteen loppukäyttöön, jolloin on huomioitava mahdolliset käytön rajoitteet ja varoajat.

Lannan käsittely biokaasulaitoksessa ei merkittävästi muuta lannan määrää, joten nitraattiasetuksen (liite 1) lannan varastointimitoituksia voidaan suoraan soveltaa lannan biokaasutuksesta syntyvälle mädätteelle. Mikäli lannan lisäksi mädätetään muita syötettä, tulee niiden tuoma lisä varastotilavuuteen ottaa huomioon.

10.6 Lannan poltto

Lantaa polttava polttoaineteholtaan vähintään 1 megawatin (MW) kattila tarvitsee joko ympäristönsuojeluviranomaisen rekisteröinnin tai ympäristöluvan. Asiaan sisältyy tapauskohtaisuutta ja epäselvissä tapauksissa neuvoa voi kysyä esimerkiksi oman kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Polttokattila ei missään tilanteessa voi tarvita samanaikaisesti

⁶⁶ Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 muuttamisesta 126/2019.

sekä rekisteröintiä että ympäristölupaa, eikä alle 1 MW kattila tarvitse kumpaakaan. Kattila voi tarvita myös kunnaneläinlääkäriin hyväksynnän.

Polttoaineteholtaan vähintään 1 MW mutta alle 20 MW kiinteän polttoaineen kattila on pääsääntöisesti rekisteröitävä. Rekisteröinti-ilmoitus tehdään kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle vähintään 30 päivää ennen toiminnan aloittamista. Ennen 20.12.2018 käyttöön otetut vähintään 1 mutta alle 5 MW kattilat on kuitenkin rekisteröitävä vasta 1.1.2029 mennessä. Merkittävät muutokset laitoksen toiminnassa voivat edellyttää uutta rekisteröintiä, joka on tehtävä vähintään 30 päivää ennen muutosten toteuttamista.

Kiinteän polttoaineen kattila tarvitsee ympäristöluvan, jos sen polttoainetehto on vähintään 20 MW. Lisäksi ympäristölupaa tarvitsee sellainen pienempi muutoin rekisteröitävä kattila, joka on 1) osa ns. direktiivilaitosta, 2) jonka toiminta voi aiheuttaa vesistön, ojan, lähteen tai noron pilaantumista, 3) jonka toiminta voi aiheuttaa kohtuutonta raskasta naapurille tai 4) joka sijaitsee pohjavesialueella. Merkittävät muutokset kattilan toiminnassa voivat edellyttää ympäristöluvan muuttamista. Tällöin muutoksia ei voi toteuttaa, ennen kuin ne on hyväksytty ympäristöluvassa.

Kunnaneläinlääkäriin hyväksynnän tarvitsevat ne lantaa polttavat kattilat, jotka sijaitsevat eläintiloilla, joiden polttoainetehto on alle 1 MW tai jotka eivät vielä tarvitse ympäristöviranomaisen rekisteröintiä. Hyväksyntää haetaan vapaamuotoisella hakemuksella toimialueen kunnaneläinlääkäriltä, joka käy tarkastamassa toiminnan ennen sen alkamista.

Tuotantoeläinten lannan polttoa polttoaineteholtaan korkeintaan 50 MW kattilassa ei katsota jätteenpoltoksi, vaan tavanomaiseksi energiantuotannoksi, jossa noudatetaan energiantuotannon ympäristönsuojeluvaatimuksia. Kyseiset vaatimukset eivät koske alle 1 MW kattiloita ja niistä on säädetty ympäristönsuojelulaisissa ja ns. PIPO-asetuksessa (valtioneuvoston asetus 1065/2017). Ympäristönsuojeluväitösten lisäksi lannan polttoa koskevat tietyt sivutuotelainsäädännön vaatimukset. Ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä Ruokavirasto ovat yhteistyössä laatineet lannan polttoa koskevan ohjeen⁶⁷. Lisäksi PIPO-asetuksen noudattamisesta on oma ohjeensa, jossa käsitellään myös kattilan rekisteröintiin ja ympäristölupaan liittyviä asioita⁶⁸.

Lannan poltossa muodostuva tuhka voidaan käyttää sellaisenaan omalla maatilalla tai luovuttaa eteenpäin lannoitevalmisteena. Tuhkan luovuttaminen tai markkinointi

---

67 Tuotantoeläinten lannan poltto <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/lannan-poltto/>

68 Ohje: Valtioneuvoston asetus keskiuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluväitöksistä (1067/2017)

lannoitekäyttöön edellyttää ilmoittautumista Ruokaviraston valvontarekisteriin. Tuhkan tulee täyttää ominaisuuksiltaan lannoitelainsäädännön vaatimukset.⁶⁹

10.7 Lämmön talteenotto lannasta ja lannan jäähdyttäminen

Eläinsuojan lämmityksen ja ilmanvaihdon ohjaus on energiatehokkuuden kannalta tärkeää. Lanta luovuttaa lämpöä jäähtyessään ja kompostoinnin yhteydessä muodostuu lämpöä. Lämpöä voidaan kerätä lantakompostista, lietelantakuiluista tai kuivikepatjasta, joissa yhteisenä tekniikkana on lämmönkeruuverkoston perustaminen lämmönlähteen sisälle, alle tai ympärille. Lämpöpumpun tuottamaa lämpöä voidaan hyödyntää kiinteistöjen tai prosessien lämmitykseen. Aktiivisen lämmönkeruun ansiosta lanta jäähtyy nopeammin. Lantaa ei saa jäähdyttää liikaa, koska silloin sen valumisominaisuudet heikkenevät ja sitä on vaikea saada pois kuilusta.

Lannan nopea jäähdytys vähentää ammoniakkin ja hiilidioksidin haihtumista sisäilmaan ja edelleen ilmanvaihdon tarvetta, jolloin myös ulospuhalletun lämmön määrä vähenee. Samalla vähenee myös lannasta aiheutuva hajuhaitta.

Lannan jäähdyttämistekniikka on tasoltaan parasta käyttökelpoista ympäristönsuojelutekniikkaa ja on nykyisin yleisesti käytössä.

Siipikarjan tai sikojen tehokasvatuksen parhaita käytettävissä olevia tekniikoita koskevissa päätelmissä on tuotu esille energian tehokkaaseen käyttöön (BAT 8) ja Hajujen ehkäisemiseen liittyviä toimenpiteitä (BAT 13)⁷⁰.

69 Tuhkan käyttö lannoitteena <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/rehu--ja-lannoiteala/lannoitevalmisteet/laatuvaatimukset/kierratysravinteet/tuhkalannoitteet/>

70 Vertailuasiakirjat eli BREFit http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Paras_tekniikka_BAT/Vertailuasiakirjat

11 Jaloittelualueet, ulkokasvatus ja laidunnus

Ympäristölupahakemuksessa ja ilmoituksessa tulee esittää eläinten jaloittelua ja ulkotarhausta koskevat tiedot. Jaloittelualueista tulee esittää leikkauspiirrokset ja materiaali- valinnat sekä valumavesien umpisäiliötilavuudet. Ulkotarhauksesta tulee esittää tarhan pinta-ala ja toimenpiteet maanpinnan rikkoutumisen ehkäisemiseksi. Jaloittelualueilta, ulkotarhoilta ja pysyiviltä ruokinta-alueilta tulee esittää suunnitelma lannan keräämisestä ja varastoinnista. Tarvittaessa tulee esittää suunnitelmat valumavesien käsittelystä ja tarkkailusta. Valumavesien käsittelystä voidaan lupa- ja ilmoituspäätöksessä antaa määräyksiä.

11.1 Jaloittelualueet

Jaloittelualue on eläinsuojan välittömässä yhteydessä sijaitseva alue, jolla eläimet jaloittelevat säännöllisesti ja jolta kerätään lanta ja valumavedet talteen. Jaloittelualueilla ei tarkoiteta hevosten jaloitteluun tarkoitettuja tarhoja. Jaloittelualueen pintamateriaalin tai perustamistavan tulee olla sellainen, että siltä voidaan kerätä valumavedet talteen erilliseen säiliöön, puhdistamoon tai lietesäiliöön ja jaloittelualueita on hoidettava siten, ettei pinta- ja pohjavesiin aiheudu ravinnepäästöjä. Jaloittelualueella voi sijaita ruokintakatos ja se voi olla osittain tai kokonaan katettu. Eläinsuojan katolta tulevat sadevedet tulee ohjata jaloittelualueen ulkopuolelle. Lanta tulee poistaa jaloittelualueelta riittävän usein ja se tulee varastoida lantalassa.

Jaloittelualuetta ei saa sijoittaa (nitraattiasetus 4 §):

- pohjavesialueelle, ellei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa
- tulvanalaiselle alueelle
- alle 50 metrin etäisyydelle vesistöstä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä
- alle 25 metrin etäisyydelle valtaojasta tai vesilaissa määritellystä norosta

Jaloittelualueen perustamisessa ja käytössä tulee ottaa huomioon naapurit. Eläinsuojasetuksessa säädetään (2 §), että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien eläinten jaloittelualue on sijoitettava vähintään 100 metrin etäisyydelle lähimmästä häiriintyvistä kohteesta.

Maa- ja metsätalousministeriön tuetun rakentamisen asetus edellyttää, että jaloittelualueen pohjan on oltava rakenteeltaan vesitiivis. Vaadittava tiiviys voidaan saavuttaa pintarakenteessa esimerkiksi teräsbetonilla tai alusrakenteessa yhtenäisellä vesitiiviillä kalvorakenteella, jonka päälle mahdollisesti kertyvä neste johdetaan lantavesien keräyskaivoon. Jaloittelualueen yhteydessä on oltava vähintään viiden kuutiometrin kokoinen lantavesien keräilykaivo, josta neste pumpataan tai johdetaan putkella vesitiiviiseen varastosäiliöön, lietelantalaan tai virtsasäiliöön. Rakennussuunnitelmassa on osoitettava, minne lantavedet keräilykaivosta johdetaan.⁷¹ Valumavedet voidaan hyödyntää pellolla lannoitteena.

Jaloittelualueiden pinta-alavaatimuksista säädetään eri eläinlajien suojelusta annetuissa valtioneuvoston asetuksissa. Esimerkiksi valtioneuvoston asetuksessa (592/2010) nautojen suojelusta säädetään, että jaloittelutilan pinta-alan on oltava vähintään 6 m² siellä pidettävää nautaa kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin aina vähintään 50m².

11.2 Ulkotarhat

Ulkotarha tarkoittaa aidattua, jaloittelualuetta laajempaa aluetta ja se voi olla peltoa, metsää tai muuta vastaavaa aluetta. Ulkotarhassa voi sijaita eläinten säänsuoja sekä ruokinta- ja juottopaikat. Ulkotarha voi sisältää myös jaloittelualueen. Ulkotarhassa eläimiä voidaan pitää myös vuoden ympäri. Yleisimmin ulkotarhoja on naudoille ja hevosille. Viime vuosina on perustettu myös siipikarjan ulkotarhoja. Luonnonmukaisen siipikarjan pitovaatimukseen kuuluu kesäaikainen ulkoilu.

Ulkotarhaa koskevat vastaavat sijoittamisvaatimukset kuin luvussa 11.1 jaloittelualuetta koskevat vaatimukset. Ulkotarhan perustamisessa ja käytössä tulee myös ottaa huomioon naapurusto. Alueen tulee olla riittävän suuri, jotta pintakasvillisuus kestävä kuluksen. Tarvittaessa alue tulisi voida jakaa osiin pintakasvillisuuden kunnostamiseksi tai palautumiseksi.

Ulkotarhojen valumavesien ravinnekuormitukseen vaikuttaa eniten eläintiheys. Ulkotarha tulee perustaa paikkaan, jossa pintavesien pilaantumisriski on mahdollisimman vähäinen ja pohjavesien pilaantumisvaaraa ei ole. Ulkotarhan perustamisessa ja käytössä tulee ottaa huomioon naapurit.

---

⁷¹ Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista 266/2019.

11.3 Pysyvät ruokintapaikat

Pysyviä ruokintapaikkoja käytetään laitumilla, ulkotarhoissa ja jaloittelualueilla. Ruokintapaikka on pysyvä silloin, kun ruokintaan käytettyä paikkaa ei muuteta säännöllisesti, esim. laidunkauden aikana.

Pysyvän ruokintapaikan tulee olla katettu ja tiivispohjainen ja sille kertyvä lanta on poistettava riittävän usein (nitraattiasetus 7 §). Kattamisvaatimus ei kuitenkaan koske toiminnallisesti eläinsuojan yhteydessä sijaitsevia ruokintapaikkoja. Katoksen tarkoituksena on pitää sadevedet ruokintapaikan ulkopuolella. Katos voi olla ruokintapaikan kokoinen tai kattaa vain osan. Pysyviä ruokinta- ja juottopaikkoja ei saa sijoittaa pohjavesialueelle, jollei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa, tulvanalaiselle alueelle, alle 50 metrin etäisyydelle vesistöä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä tai alle 25 metrin etäisyydelle norosta tai valtaojasta.

11.4 Lihanautojen ympärivuotinen ulkokasvatus

Ympärivuotisessa ulkokasvatuksessa kasvatettavat eläimet ovat yleensä emolehmiä tai lihanautoja. Ulkokasvatukseen käytettävä ulkotarha aidataan ja alueelle rakennetaan säänsuojat, makuualueet, ruokinta- ja juomapaikat. Ulkotarhoissa, joissa eläimet ovat jatkuvasti, kuormitus voi olla hyvin suurta. Ruokinta-, juotto- ja makuualueilla ympäristöihin syntyy runsaasti kuormitusta koko alueen pinta-alasta riippumatta.

Ympärivuotinen ulkokasvatus voidaan toteuttaa esimerkiksi erillisillä kesä- ja talvivaikutuksilla tai siten, että talvivaikutus on osa ympärivuotisesti käytössä olevaa aitausta. Talvivaikutuksissa ja osassa kesälaitumista eläimille annetaan lisärehua. Eläimet viettävät yleensä suurimman osan ajastaan ruokintapaikkojen lähellä. Tällöin ruokintapaikoista voi muodostua kovan kulutuksen myötä pistekuormituslähteitä. Talvikauden aikainen ruokinta on järjestettävä siten, ettei siitä aiheudu ravinnekuormitusta vesistöihin. Usein aitaus, jossa ruokintapaikka sijaitsee, aidataan erilleen muusta alueesta. Ruokintapaikan kuormitusta voidaan vähentää esimerkiksi sijoittamalla ruokintapaikka riittävän kauas makuupaikasta tai vaihtamalla ruokintapaikkaa riittävän usein.

Aitauksia laaja-alaisemmat kesälaitumet voivat olla hyvinkin etäällä tilakeskuksesta ja talvivaikutuksesta. Ulkona kasvatettavien nautojen kasvatukseen voi liittyä myös laidunnusta metsä- tai niittyalueilla. Tällöin laidunpainetta säädellään eläinten määrän ja laidunkierron avulla. Laidunnettavaa aluetta tulee olla riittävästi. Kuormituksen tasaamiseksi laidunalueet on suositeltavaa jakaa osiin. Alueet, joilla pintakasvillisuus on kulunut pois ja maa on paljaana, on hyvä eristää laidunnettavasta alueesta ja kylvää uutta nurmea tilalle.

Metsässä tapahtuvan ympärivuotisen ulkokasvatuksen osalta laitumen pinta-alasuositus on hyvin pienellä eläinmäärällä (1 – 5 eläintä) puoli hehtaaria yhtä eläintä kohden. Jos eläimiä on 5–15, pinta-alaa tulisi olla vähintään 1 hehtaari yhtä eläintä kohden. Eläinmäärän ollessa 15–25 eläintä pitäisi pinta-alaa olla vähintään 2 hehtaaria ja siitä ylöspäin vähintään 3 hehtaaria yhtä eläintä kohden.⁷²

Säänsuojassa sijaitsevan kuivitetun makuualueen on oltava sellainen, että alueelle kertyvä sonta ja virtsa voidaan kerätä talteen, eivätkä ne pääse imeytymään tai huuhtoutumaan maaperään. Säännöllinen lannanpoisto vähentää ravinteiden sekä ulosteperäisten mikrobien kulkeutumista vesiin. Makuu- ja ruokintapaikat tulee perustaa sellaisille paikoille, jotka ovat riittävän kaukana pohjavesialueista, lähteistä ja vesistöistä. Kun karjaa pidetään ulkona talvella, tulee myös ottaa huomioon lannan vesistöön huuhtoutumisen vaara sulamisvesien mukana.⁷³

Eläinsuoja-asetuksessa (2 §) säädetään, että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien ulkona ympärivuotisesti kasvatettavien eläinten säänsuoja on sijoitettava siten, että siitä ei aiheudu huomattavaa hajuhaittaa hajusta häiriintyvässä kohteessa. Säänsuoja on myös sijoitettava vähintään 50 metrin etäisyydelle vesistöistä.

11.5 Eläinten laiduntaminen

Laiduntamalla eläimet voivat toteuttaa lajinomaista käyttäytymistään. Laidunnus ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja avointa maisemaa. Hyvin toteutetun laidunnuksen hyödyt uhanalaisille luontotyypeille ja lajeille ovat suuret. Luonnonsuojelualueilla, maisemallisesti arvokkailta alueilla ja muinaismuistoalueilla laiduntaminen tulee suunnitella erityisen hyvin.

Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset voivat sisältää määräyksiä⁷⁴ herkkien vesistöjen ranta-alueiden laidunkäytön kieltämisestä tai kunnassa on voitu tehdä yksittäisiä laidunalueita koskevia määräyksiä. Määräyksiä on voitu antaa esimerkiksi sellaisten vesistöjen tai vesistöjen osien ranta-alueilla, joiden vesienhoitosuunnitelmassa asetetut tilatavoitteet vaativat tiukkaa ravinteiden rajoittamista, jotka ovat matalia ja joiden veden vaihtuvuus

72 Opas lihanautojen ympärivuotiseen ulkokasvatukseen. MTT. Maa- ja elintarviketalous 86. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/463403>

73 Opas lihanautojen ympärivuotiseen ulkokasvatukseen. MTT. Maa- ja elintarviketalous 86. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/463403>

74 Ympäristönsuojelumääräysten laatiminen. Opas kunnallisten ympäristönsuojelumääräysten valmistelijoille ja päättäjille <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2019/2021-ymparistonsuojelumaaraysten-laitaminen>

on pieni. Määräyksiä on voitu antaa myös esimerkiksi uimarantojen läheisyydessä tapahtuvan laiduntamisen rajoittamiseksi hygieenisistä syistä.

Vedenottamoita perustettaessa on voitu antaa erillisiä määräyksiä, jotka voivat koskea laiduntamista. Pohjavesialueilla laiduntaminen ei saa aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Tämän vuoksi joillakin pohjavesialueilla on voitu rajoittaa eläinten lisäruokintaa laitumilla tai asettaa suojaetäisyyksiä talousvesikäytössä oleviin kaivoihin ja lähteisiin.

Laidunten kasvipeitteeltä vaaditaan kestävyyttä. Kasvipeitteisyys häviää helposti laitumelle johtavilta väyliltä, eläinten keräily- ja odotusalueilta, lisäruokinta- ja juottopaikoilta sekä eläinten suosimilta oleskelupaikoilta. Laitumelle voi muodostua myös kasvipeitteetömiä karjapolkuja ja alueita, joiden fosforipitoisuus saattaa olla hyvin korkea. Usein nämä alueet ovat lisäksi paljaita ja tiivistyneitä, jolloin pintavalunnan riskit kasvavat.

Laiduntamisessa tulee ottaa huomioon myös mahdollinen naapureihin kohdistuva haitta. Eläinten kulkutiet laitumelle ja eläinten keräilyalueet (lukuun ottamatta viljelykiertoon kuuluvilla nurmilla sijaitsevia alueita) tulisi perustaa riittävän kovapohjaisiksi ja kuiviksi esimerkiksi salaajittamalla ja sorastamalla alueet. Näiltä alueilta lanta tulisi poistaa säännöllisesti. Suositeltavaa olisi jakaa laidunalueita osiin niin, että laidunpaine olisi riittävän alhainen.

11.6 Vasikoiden iglukasvatus

Suomessa vasikoiden iglukasvatus on melko uusi kasvatusmuoto, joka on lisääntynyt viime vuosina. Kasvatusmallissa tavoitellaan terveempiä vasikoita siirtämällä vasikat pian syntymän jälkeen navettarakennuksen ulkopuolelle igluihin pienempään tautipaineeseen. Vasikoiden kasvatusta eristämättömissä tiloissa tai kokonaan lypsykarjanavetan ulkopuolella on perusteltu myös pienemmillä rakennuskustannuksilla.⁷⁵ Iglukasvatus on toteutettu useimmiten sijoittamalla iglut maapohjalle taivasalle tai kevytrakenteiseen halliin.

Maapohjalla tapahtuva kasvatus voi aiheuttaa vesistökuormitusta. Iglukasvatukseen on aiheellista soveltaa vastaavia ympäristönsuojelutoimia kuin jaloittelualueilla, mm. keräämällä lanta- ja virtsa säännöllisesti pois ja estämällä valumat runsaalla kuivikkeiden käytöllä. Tiivispohjaisella etutarhalla ja alustalla iglujen alla voidaan vähentää kuormitusriskiä ja helpottaa työskentelyä kasvattamossa.

75 Igluja ja ternimaitoa: tuloksia InnoNauta –hankkeen vasikkatutkimuksista. MTT raportti 69. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/438279>

12 Jätehuolto

Jätehuollossa on noudatettava jätelakia (646/2011) ja -asetusta (179/2012), jätelain nojalla annettuja säädöksiä sekä kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jätelain etusijajärjestyksen mukaisesti on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmisteltava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä. Jätehuollossa on periaatteena, että käytetään parasta käyttökelpoista tekniikkaa sekä mahdollisimman hyvää terveys- ja ympäristöhaitan torjuntamenetelmää. Jätettä ei saa hylätä tai käsitellä hallitsemattomasti, eivätkä jätteet saa aiheuttaa roskaantumista.

Jätehuollon järjestämistä vastuu on lähtökohtaisesti jätteen haltijalla eli maatalouden harjoittajalla (jätelaki 28 §). Maataloudessa syntyvien vaarallisten jätteiden osalta kuitenkin kunta on vastuussa jätehuollosta, jos jätemäärät ovat kohtuullisia. Käytännössä maatalouden harjoittajan tulee hankkia jätehuoltopalvelunsa markkinaehtoisesti, mutta jos yritystä palvelua ei ole saatavilla, voi jätteen haltija pyytää kunnalta toissijaista jätehuoltopalvelua jätelain 33 §:n mukaisesti. Jos tarvittavan kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun arvo ylittää 2000€ vuodessa, jätteen haltijan on etsittävä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa eli Materiaalitorissa⁷⁶ jätteelleen markkinaehtoista jätehuoltopalvelua, ennen kuin voi pyytää palvelua kunnalta muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi.

Vaarallisiin jätteisiin liittyy erityisiä velvollisuuksia, kuten pakkaamis- ja merkitsemisvelvollisuus ja sekoittamiskielto. Jäteasetus (179/2012) sisältää tarkennettuja vaatimuksia vaarallisen jätteen pakkaamiselle ja merkitsemiselle sekä öljyjätteen erilliskeräykselle. Öljyjäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi ja sen poltto sellaisenaan tai muuhun aineeseen sekoitettuna on kielletty pienissä alle 5 MW:n kattiloissa/polttimissa (vrt. jätteenpolttoasetus 151/2013, 3 §).

Eläinsuojan jätehuollossa on otettava huomioon myös eläintautien ehkäisemiseksi annetut määräykset ja kunnalliset jätehuoltomääräykset.

---

76 Materiaalitori www.materiaalitori.fi

12.1 Eläinsuojan jätteet

Eläinsuojatoiminnassa syntyviä jätteitä ovat muun muassa kuolleet eläimet ja muut eläinjätteet, pilaantuneet rehut, tuotantoon kelpaamaton maito, maatalousmuovit (esimerkiksi säilörehupaalien muovit), pakkausjätteet (kasvinsuojeluaine- ja rehupakkaukset), vaaralliset jätteet (mm. jäteöljyt, öljynsuodattimet, akut, loisteputket, vanhentuneet kasvinsuojeluaineet), vanhentuneet eläinlääkkeet, sähkö- ja elektroniikkaromu, metallit sekä tavanomaiset jätteet.

Jätteet, raaka-aineet, polttonesteet ja muut kemikaalit on varastoitava ja käsiteltävä niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa, epäsiisteyttä, roskaantumista, kohtuutonta hajuhaittaa tai maaperän, pinta- ja pohjavesien pilaantumisvaaraa taikka muutakaan haittaa ympäristölle. Vaarallisten jätteiden ja kemikaalien säilytysolosuhteiden tulee olla turvalliset ja niiden pitkäaikaista varastointia tilalla tulee välttää. Vaaralliset jätteet on toimitettava sellaiseen vaarallisten jätteiden vastaanottoipaikkaan, jolla on lupa ottaa vastaan kyseisiä jätteitä. Erilliskerättävät jätejakeet kuten paperi, pahvi, metalli, muovi ja lasi tulee kerätä erikseen ja toimittaa ensisijaisesti hyötykäyttöön. Muu sekalainen kierrätykseen kelpaamaton jäte hyödynnetään energiana jätteenpolttolaitoksessa.

12.2 Eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittely

Kuolleet eläimet ja eläimistä saatavat sivutuotteet (muut kuin lanta) on käsiteltävä tai käytettävä laitoksessa tai paikassa, jolla on ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen lupa vastaanottaa ja käsitellä kyseistä sivutuotetta. Laitoksella tai toimijalla tulee lisäksi olla sivutuotelain (517/2015) mukainen toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Märehtijöiden sekä sikojen ja siipikarjan raadoille on eläinlajikohtaisesti määritellyillä keräilyalueilla (MMM:n asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015) toimiva valtion tukema raatojen keräysjärjestelmä, jossa tuottajan ilmoituksesta raatokeräilyauto noutaa kuolleen eläimen ja toimittaa sen käsittelylaitokseen, joka on hyväksytty raatojenkeräilytoimijaksi kyseiseksi vuodeksi.

Lopetettuja kanoja, broilereita ja kalkkunoita voidaan käsittelemättöminä ottaa vastaan rekisteröidyissä tilarehustamoissa turkiseläinten ja tarhakoirien ruokintaan samassa eläintenpitopaikassa käytettäväksi, mikäli lintuja ei ole lopetettu ihmisiin tai eläimiin tarttuvan taudin esiintymisen tai tällaisen taudin epäilyn vuoksi. Edellä mainitut sivutuotteet on hapotettava tai kuumennettava ennen käyttöä. Sivutuotelain 64 §:n mukaisesti toimivaltainen viranomainen voi tämän kieltää, mikäli käytöstä voidaan arvioida aiheutuvan riskiä.

12.3 Kuolleet eläimet

Kuolleiden eläinten varastoinnista ja hävittämisestä voidaan antaa lupa- ja ilmoituspäätöksissä määräyksiä. Ilmoituksenvaraisten eläinsuojien osalta eläinsuoja-asetuksessa säädetään kuolleiden eläinten käsittelystä. Kuolleet eläimet on säilytettävä niin, ettei niistä aiheudu epäsiisteyttä, roskaantumista, kohtuutonta hajuhaittaa tai maaperän, pinta- ja pohjavesien pilaantumisvaaraa tai muutakaan haittaa ympäristölle. Mikäli kuolleita eläimiä varastoidaan vähintään kolme vuorokautta, tulee varastointiin käytetyn tilan olla jäähdytetty tai sen lämpötilan on muutoin oltava riittävän matala, jotta raadot säilyvät pilaantumattomina. Suositeltava varastointilämpötila on 0 – 6 °C ja enintään 8 °C.

Ympäristölupapäätöksissä on yleisesti edellytetty, että kuolleita eläimiä varten on oltava raatokontti. Mikäli raatokonttia ei ole, raadot tulisi varastoida muussa erillisessä tarkoitukseen soveltuvassa varastossa. Varaston tulee olla tiivis ja puhdistettavissa. Valuma-, pesu- ja desinfiointivedet kerätään umpikaivoon ja ne tulee toimittaa esimerkiksi kunnan jätevedenpuhdistamolle. Yksittäiset raadot (esimerkiksi nautojen) on varastoitava tarkoitukseen soveltuvassa tiivispohjaisessa varastossa ja paikassa suojassa suoralta auringonvalolta. Raadot tulee varastoida niin, etteivät ne houkuttele paikalle suurpetoja. Raadot tulee varastoinnin ajaksi peittää sadevesiltä ja tuhoeläimiltä esimerkiksi tiiviillä muovipeitteellä, joka voidaan tarvittaessa laittaa myös ruhon alle. Valumavesien pääsy ruhon alta ympäristöön tulee estää.

Suomi on jaettu raatojen keräilyalueeseen ja syrjäiseen alueeseen. Keräilyalue kattaa valtaosan Suomen pinta-alasta. Keräilyalueet ovat erikseen sikojen ja siipikarjan raadoille sekä nautojen, lampaiden, vuohien ja biisonien raadoille. Keräilyalueella raatojen hautaaminen on kielletty erikseen määrättyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Keräilyalueilla tuottajien pitää toimittaa raadot sivutuoteasetuksen mukaiseen käsittelylaitokseen tai hyväksytyyn polttolaitokseen. Raadot tulee toimittaa käsittelylaitokseen riittävän nopeasti. Ohje tiloille raatojen säilytyksestä keräilyä varten on saatavilla Ruokaviraston verkkosivuilla⁷⁷.

Ympäristölupapäätöksissä eläinten hautaaminen on yleisesti pääsääntöisesti kielletty. Lähtökohtana on, että eläinten raadot ja muut eläimistä saatavat sivutuotteet toimitetaan luvan omaavaan laitokseen tai paikkaan käsiteltäväksi. Eläinlajikohtaisesti määritellyillä syrjäisillä alueilla (MMM:n asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015), joilla ei ole järjestetty raatojenkeräilyä, nautojen, lampaiden, vuohien, biisonien, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatoja voidaan myös haudata maahan, jos hautaaminen ei aiheuta

⁷⁷ Ohje tiloille raatojen säilytyksestä keräilyä varten, Evira 2010. https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/ohje_tiloille_raatojen_sailytyksesta_15009_2.pdf

terveyshaittaa, maaperän tai pohjaveden pilaantumisvaaraa tai muutakaan haittaa ympäristölle. Ruokavirasto on ohjeistanut yhdessä ympäristöviranomaisen kanssa yksittäisten eläinten hautaamista syrjäisillä alueilla. Hautaamisen ja hautauspaikan hyväksyttävyyden tulee selvittää kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä kunnan eläinlääkäriltä.

Hautaamispaikkaa valittaessa on myös huomioitava, ettei aluetta tulla pian hautaamisen jälkeen kyntämään tai kaivamaan. Kuolleen eläimen ruho on hautaamisen yhteydessä tarvittaessa kalkittava tai käsiteltävä desinfiointiaineella taudinaiheuttajien tuhoamiseksi. Tautitapauksissa toimijan on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle ennen hautaamista.⁷⁸

Eläinsuoja-asetuksen 8 §:ssä säädetään, että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien kuolleita eläimiä ei saa haudata tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle, vesilaissa tarkoitetulle vedenottamolle, tulvanalaiselle alueelle, vesistöön viettävälle rinteelle eikä alle 250 metrin etäisyydelle talousvesikäytössä olevasta kaivosta, lähteestä tai muusta vedenottopaikasta. Kuolleet eläimet on haudattava vähintään metrin syvyyteen ja hautauspaikka on täytettävä maa-aineksella. Kuolleita eläimiä ei saa haudata maatumattomissa pakkauksissa.

Ruhojen anaerobisessa hajoamisessa syntyy metaania ja hiilidioksidia. Raatojen hautaamisen kasvihuonekaasupäästöjen on arvioitu olevan suuremmat kuin raatojen hävittämisen raatojenkäsittelylaitoksessa. Raatojen käsittelylaitoksessa saadaan talteen myös raatojen sisältämä typpi ja fosfori.⁷⁹

12.4 Kuolleiden eläinten hävittäminen polttamalla

Kokonaisten raatojen polttoa säätelee EU:n sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/2011 liite III). Laitoksella tulee olla kunnaneläinlääkärin hyväksyntä. Lisäksi polttoaineteholtaan vähintään 1 megawatin (MW) kattila tarvitsee joko ympäristönsuojeluviranomaisen rekisteröinnin tai ympäristöluvan. Asiaan sisältyy tapauskohtaisuutta ja epäselvissä tapauksissa neuvoa voi kysyä esimerkiksi oman kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Polttokattila ei missään tilanteessa voi tarvita samanaikaisesti sekä rekisteröintiä että ympäristölupaa, eikä alle 1 MW kattila tarvitse kumpaakaan. Ruhojen polttoon sovelletaan myös jätelakia (JL 3 § 6 kohta).

⁷⁸ Kuolleiden eläinten hävittäminen hautaamalla <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/hautaminen/>

⁷⁹ HE 235/2014 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläimistä saatavista sivutuotteista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_235+2014.pdf

Raadot tulee siirtää suljetussa tai peitetyssä, tiiviissä kuljetusastiassa tai ajoneuvossa polttoon. Ne on poltettava viivytyksettä ja palamisen on oltava mahdollisimman täydellistä. Jos raatoja on säilytettävä, säiliön on oltava tiivis ja suljettu ja sijaittava tiiviillä alustalla. Säiliöt ja kuljetusvälineet on puhdistettava, pestävä ja desinfioitava jokaisen käyttökerran jälkeen. Ajoneuvon renkaat on desinfioitava esimerkiksi reppuruiskulla, kun auto lähtee yhteiskäytössä toimivalta polttolaitokselta.

Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetuksen mukaan polttolaitokset jaotellaan suuren ja pienen kapasiteetin laitoksiin. Pienen kapasiteetin laitoksen polttoteho on alle 50 kg/tunti ja suuren kapasiteetin laitoksen yli 50 kg/tunti. Pienen kapasiteetin polttolaitos on yleensä riittävä maatilojen tarpeisiin. Polttolaitoksessa voidaan polttaa sian, siipikarjan, turkiseläinten ja kalojen kokonaisia raatoja. Kuolleiden lampaiden, vuohien ja nautojen poltto on myös mahdollista, mutta silloin polttolaitoksessa on oltava jälkipoltin. Jos polttolaitoksessa syntyvä lämpöenergia hyödynnetään esimerkiksi lämmityksessä, kyseessä on rinnakkaispolttolaitos. Sivutuoteasetuksen asettamat toimintaedellytykset ovat samat polttolaitoksille ja rinnakkaispolttolaitoksille.

Pienen kapasiteetin poltto- tai rinnakkaispolttolaitos on suunniteltava, rakennettava ja varustettava ja sitä on käytettävä siten, että savukaasun lämpötila nostetaan valvotusti kaikkein epäedullisimmissakin olosuhteissa vähintään kahdeksi sekunniksi 850 °C tai 1100 °C 0,2 sekunniksi. Mittauspaikka riippuu laitteesta, mutta mittaus voi tapahtua esim. polttokammion jälkeen lisäilma-aukoista, savupiipun päästä tai viranomaisen hyväksymästä palamiskammion edustavasta kohdasta (ei liekkialueelta). Toimijan on osoitettava hyväksyvälle viranomaiselle polttouunin täyttävän lämpötilavaatimuksen. Uutena ostetuissa laitoksissa valmistajan takaamat polttolämpötilan mittaustulokset riittävät todentamaan hyväksynnän edellytykset tältä osin. Jos laite on hankittu käytettynä, toimijan mittaettava polttolämpötila raatoja poltettaessa ulkopuolisella asiantuntevalla taholla. Todistus vaaditun lämpötilan saavuttamisesta on hyväksynnän edellytys. Tuhka on kerättävä suljetuun tiiviiseen säiliöön ja toimitettava hyväksytylle kaatopaikalle.

Tuhka on varastoitava ja kuljetettava niin, että sen leviäminen ympäristöön estetään. Tilakohtaisen poltto- tai rinnakkaispolttolaitoksessa poltettujen sivutuoteluokkaan 2 kuuluvien raatojen poltosta syntyvän tuhkan voi hyödyntää levittämällä se toimijan omille pelloille tai sen voi toimittaa hyväksytylle kaatopaikalle. Raatoperäisen tuhkan käyttö metsänlannoituksessa ei ole sallittua. Märehtijöiden poltosta peräisin oleva tuhka on kerättävä suljetuun, merkittävään säiliöön ja toimitettava hyväksytylle kaatopaikalle.⁸⁰

80 Kuolleiden eläinten hävittäminen polttamalla <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/polttolaitosten-hyvaksynta/>

Polttoaineteholtaan vähintään 1 megawatin kattiloiden on edellä mainitun lisäksi noudatettava ns. PIPO-asetusta, eli valtioneuvoston asetusta keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017). PIPO-asetuksen noudattamisesta on oma ohjeensa, jossa käsitellään myös polttoaineteholtaan vähintään 1 megawatin kattilan rekisteröintiin ja ympäristölupaan liittyviä asioita⁸¹.

12.5 Pilaantuneet rehut

Pilaantuneet rehut tulee varastoida kuivalantalassa tai tiiviillä alustalla. Pilaantuneista rehupaaleista tulee poistaa muovit. Pilaantuneet rehut tulee levittää peltoon (hyödyntää lannoitteena) tai toimittaa luvan omaavaan laitokseen tai paikkaan käsiteltäväksi. Pilaantuneet rehut ovat jätettä, eikä niitä voi hävittää viemällä metsään tai muualle luontoon. Suuret määrät eläimille kelpaamattomia rehuja voi aiheuttaa hajuhaittaa, ravinnevalumia, tuholais- tai muita eläinongelmia sekä yleisen viihtyvyyden vähenemistä. Tämän vuoksi pilaantuneet rehut tulisi hävittää mahdollisimman pian.

---

81 Ohje: Valtioneuvoston asetusta keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1067/2017)

13 Jätevedet

Eläinsuojan jätevedet voivat olla osa ympäristöluvan tai ilmoituksen varaista toimintaa, tai niihin sovelletaan kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn säännöksiä. Eläinsuojan jätevedet voidaan johtaa jätevesilaitoksen viemäriin tai ne voidaan käsitellä kiinteistökohtaisesti.

Lypsyn ja maidonkäsittelyn pesuvesien, eläinsuojarakennusten pesuvesien, sade- ja hulevesien sekä eläinsuojarakennuksissa olevien sosiaalityövesien vesien määristä on kerätty tietoa selvityksessä kotieläintaloudesta ja turkistarhoilta muodostuvista vesistä⁸².

13.1 Jätevesien yhdennetty käsittely ympäristöluvassa tai ilmoituksessa

Eläinsuojaa koskevassa ympäristölupahakemuksessa ja ilmoituksessa on oltava selvitys jätevesien käsittelystä (ympäristönsuojeluasetus 713/2014 5 §). Jätevesiä ovat mm. maitohuoneen pesuvedet, eläinsuojarakennuksen pesuvedet sekä eläinsuojarakennuksessa sijaitsevien sosiaalityövesien talousjätevedet. Toiminnanharjoittajan tulee esittää lupahakemuksessa tai ilmoituksessa riittävät selvitykset jäte- ja pesuvesien määrästä, niiden sisältämistä haitallisista aineista ja kemikaaleista, varastoinnista, käsittelystä ja hyödyntämisestä. Eläinsuojan lupa- ja ilmoitusmenettelyssä tarkastetaan, että kaikki eläinsuojan pesu- ja jätevedet käsitellään lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Luvassa tai ilmoituspäätöksessä voidaan antaa määräyksiä jätevesien käsittelystä kiinteistökohtaisesti tai jätevesien johtamisesta tai toimittamisesta ympäristöluvanvaraiseen laitokseen.

Jos jätevesiä toimitetaan käsiteltäväksi ympäristöluvanvaraiseen laitokseen, tulee toiminnanharjoittajan ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä esittää siitä voimassa oleva toiminnanharjoittajan ja jäteveden käsittelevän laitoksen välinen sopimus. Ympäristölupahakemuksessa tai ilmoituksessa tulee ilmetä vähintäänkin tiedot jäteveden

82 Selvitys karjatiloiilla muodostuvien säilörehun puristenesteiden, pesuvesien ja ja-loittelualueiden valumavesien sekä turkistarhojen valumavesien määristä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-119-6>

vastaanottajasta, vuosittaisista tyhjennyskerroista, jätevesien määrästä ja sopimuksen voimassaolosta.

Maa- ja metsätalouden tuettua rakentamista koskevan asetuksen (266/2019) 5 §:n mukaan eläinsuojan sosiaalityöjen käymäläjätevesiä, samoin kuin eläinten lääkityksen takia tai terveydellisistä syistä hävitettäviä jätevesiä ja maitoa ei saa johtaa lietelantalaan tai virtsasäiliöön.

13.2 Eläinsuoja, joka ei ole ympäristöluvan tai ilmoituksenvarainen

Sellaisen eläinsuojan, joka ei ole ympäristöluvan tai ilmoituksen varainen, jätevesien käsittelyyn sovelletaan kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä, ympäristönsuojelulakia (16 luku, 238 §) sekä talousjätevesien käsittelystä ja johtamisesta viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annettua valtioneuvoston asetusta (157/2017, hajajätevesiasetus). Näiden jätevesien yleisestä puhdistusvelvollisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain 155 §:ssä. Sääntelyä sovelletaan talousjätevesien käsittelyyn ja johtamiseen, jätevesijärjestelmän rakentamiseen ja ylläpitoon.

Jos kiinteistöä ei ole liitetty viemäriverkostoon eikä toimintaan tarvita ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä, jätevedet on johdettava ja käsiteltävä siten, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa ja lisäksi ympäristökuormituksen on vähennyttävä valitulla käsittelymenetelmällä. Eläinsuojan jätevedet voidaan johtaa sopimuksenvaraisesti vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin tai toimittaa käsiteltäväksi erillisessä jätevedenkäsittelylaitoksessa. Jätevesien johtaminen vesihuoltolaitoksen viemäriin voi sopimuksen mukaan joissain tapauksissa vaatia myös esikäsittelyn.

Jätevesien käsittelyyn sovelletaan ympäristönsuojelulain 155 §, jonka mukaan jätevedet on johdettava ja käsiteltävä siten, että niistä ei aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä 156 b §, jossa säädetään perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpanosta.

13.3 Maituhuoneen jätevedet

Maituhuoneiden jätevedet ovat talousjätevesiä (YSL 154 §). Maituhuoneen jätevedet sisältävät maituhuoneen, maidonkeruuputkiston, lypsyaseman ja tilatankin pesuvedet. Tässä luvussa käsiteltävät maituhuoneen jätevedet eivät sisällä eläinsuojarakennuksen sosiaalityöjen pesuvesiä tai käymäläjätevesiä.

Maitohuoneen pesuvesien määrään vaikuttavat lypsylehmien määrä, maidonkeruuputkistojen pituus, lypsyaseman tyyppi ja sen koko sekä tilatankin pesumenetelmä. Maitohuoneen pesuvedet sisältävät desinfiointiaine-, pesuaine- ja maitojäämiä. Desinfiointiaineen määrä ja laatu sekä pesuveden happamuus riippuvat käytetystä pesumenetelmästä. Usein desinfiointiaineet sisältävät klooria. Pesuvedet sisältävät myös fosforia, joka on peräisin pesuaineiden sisältämistä fosfaateista. Maitoa huuhtoutuu esihuuhtelun myötä putkistoista ja tilatankista keskimäärin noin kaksi litraa vuorokaudessa. Tilakohtainen vedenkulutus voidaan selvittää maitohuoneeseen asennettavalla mittarilla. Erilaisten lypsyasemien ja pesureiden vaatimaa vedenkulutusta voidaan selvittää myös laiteoimittajilta.

Eläinsuoja-asetuksen 6 §:ssä säädetään, että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien käymälävesiä sisältämättömät maitohuoneen pesuvedet voidaan johtaa eläinsuojan virtsa- tai lietesäiliöön, jos pesuvedet hyödynnetään pellolla lannoitteena. Vastaavasti voidaan toimia myös ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien kohdalla. Jos pesuvedet johdetaan eläinsuojan virtsa- tai lietesäiliöön, ne eivät saa sisältää ympäristölle haitallisia aineita. Pesuvesien vuosittainen määrä tulee huomioida virtsa- ja lietesäiliön mitoituksessa. Jos pesuvedet johdetaan virtsa- tai lietalantasäiliöön ja levitetään pellolle, tulisi niillä olla lannoitusvaikutusta.

Jos maitohuoneen jätevedet käsitellään puhdistamossa tai johdetaan vesihuoltolaitoksen viemäriin, tulisi käyttää vain vähän fosforia sisältäviä pesuaineita, jotta puhdistamo ei rasitettaisi. Desinfiointiaineita tulisi käyttää vain tarpeen mukaan. Maaperäsuodatusta ei suositella maitohuoneen jätevesille maidon korkean biologisen hapenkulutuksen takia. Lisäksi pesussa käytettävät pesuaineet helposti tukahduttavat suodattimen pieneliöstön ja heikentävät puhdistamon toimivuutta.

Maidontuotannossa syntyy ajoittain tuotantoon kelpaamatonta maitoa, kuten antibiootti- ja solumaitoa. Kulutukseen kelpaamatonta maitoa ei sivutuoteasetuksen mukaan ole sallittua johtaa liete- tai virtsasäiliöön, minkä vuoksi maito on kerättävä talteen erilliseen säiliöön. Kulutukseen kelpaamaton maito voidaan levittää käsittelemättömänä maahan, jos toimivaltainen viranomais (kunnaneläinlääkäri) ei katso siihen sisältyvän vakavan tartuntataudin leviämiskä⁸³. Vaihtoehtoisesti maito on käsiteltävä jätevesilainsäädännön mukaisesti, esimerkiksi toimittamalla riittävän kapasiteetin omaavaan puhdistamoon.

---

83 EU:n sivutuoteasetus 13 art. f kohta

13.4 Eläinsuojarakennusten pesuvedet

Eläinsuojarakennusten tilojen, joissa eläimiä pidetään, pesuun käytetyt vedet tulee johtaa liete- tai virtsasäiliöön tai erilliseen pesuvesisäiliöön ja toimittaa edelleen ympäristöluvan omaavaan laitokseen käsiteltäväksi. Jos pesuvedet johdetaan liete- tai virtsasäiliöön, on säiliön mitoituksessa otettava huomioon pesuvesien määrä. Jos pesuvesiä toimitetaan laitokseen, tulee ympäristölupahakemuksessa tai ilmoituksessa esittää myös sopimus pesuvesien toimittamisesta. Sopimuksen tulee sisältää vähintään tiedot toimitettavien pesuvesien määristä, toimitustiheydestä ja sopimuksen voimassaolosta. Puhtaan veden kulutusta voidaan vähentää vettä kierrättämällä, kuten varastopesu- tai kierrätyspesujärjestelmällä. Pesuvesien kierrätysmahdollisuus tulee selvittää lupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä.

Maa- ja metsätalouden tuettua rakentamista koskevan asetuksen 266/2019 5 §:n mukaan siipikarjarakennusten pesu- ja desinfiointivedet tulee johtaa vesitiiviiseen umpisäiliöön, jonka tilavuus on vähintään viisi kuutiometriä.

13.5 Sosiaalitilojen jätevedet

Eläinsuojarakennuksissa voi olla sosiaalitulat suihku- ja wc-tiloineen. Suurissa eläinsuojissa sosiaalitulat saattavat olla mitoitettuja useille työntekijöille. Luvan- ja ilmoituksenvaraisen eläinsuojan sosiaalitulat jätevesien käsittely ratkaistaan ympäristöluvan tai ilmoituksen yhteydessä. Jos sosiaalitilojen jätevedet käsitellään yhdessä maitohuoneen pesuvesien kanssa, tulee päätöksessä antaa tarvittavat määräykset. Jos kiinteistö sijaitsee vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, on noudatettava vesihuoltolakia (119/2001).

Eläinsuojan sosiaalitilojen suihkuvedet, keittiövedet, pyykinpesuvedet ja lattioiden pesuvedet (*harmaat jätevedet*), tulee käsitellä ympäristönsuojelulaissa määritellyn vaatimustason mukaisesti. Perustason puhdistusvaatimus säädetään YSL 154 b §:ssä.

Käymälävesien (*mustat jätevedet*), tai muiden jätevesien, jotka sisältävät käymäläjätevesiä, johtaminen eläinsuojan lietesäiliöön aiheuttaisi sen, että eläinsuojan lietesäiliössä oleva liete olisi käsiteltävä sakokaivolietteen tavoin ympäristönsuojelulaissa määritellyn vaatimustason mukaisesti (ks. luku 15.5) ennen niiden peltoon levittämistä. Käytännössä tämä estää mustien jätevesien johtamisen eläinsuojan lietesäiliöön. Jos eläinsuojan sosiaalitilojen käymälävedet käsitellään yhdessä talousrakennuksen jätevesien kanssa, tulee tästä olla tieto eläinsuojan ympäristölupahakemuksessa tai ilmoituksessa.

Jos eläinsuojan maitohuoneen pesuvedet, eläinsuojarakennusten pesuvedet tai eläinsuojarakennuksen sosiaalitilojen harmaat vedet sisältävät käymäläjätevesiä, ne ovat

ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua talousjätevettä ja ne tulee käsitellä lainsäädännön vaatimukset täyttävällä tavalla. Jätevedet tulee tällöin johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, johtaa erilliseen umpisäiliöön ja toimittaa ympäristöluvan omaavaan laitokseen käsiteltäväksi tai käsitellä paikallisesti kiinteistökohtaisessa jätevedenpuhdistamossa.

Jätevesien puhdistusmenetelmiä on esitelty Haja-asutuksen jätevedet, lainsäädäntö ja käytännöt -oppaassa⁸⁴.

13.6 Saostus- ja umpisäiliölietteet

Saostus- ja umpisäiliölietteitä ovat

- eläinsuojarakennusten ja maito huoneiden jätevesistä peräisin olevat lietteet
- käymäläjätevesistä (mustat vedet) peräisin olevat lietteet
- sosiaalitulojen jätevesistä (harmaat vedet) peräisin olevat lietteet

Jätevesistä syntyviin lietteisiin, niiden keräilyyn ja käsittelyyn sovelletaan jätelainsäädäntöä.

Umpi- ja saostussäiliö mitoitetaan käytön ja tyhjennystarpeen perusteella. Toiminnanharjoittajan tulee esittää lupahakemuksessa tai ilmoituksessa tiedot umpi- ja sakokaivolietteiden syntymisestä ja käsittelystä. Lietteiden käsittelystä ja varastoinnista voidaan antaa päätöksessä määräyksiä. Jos maatilalla käsitellään myös muualta tuotuja sakokaivolietteitä, on erikseen tarpeen selvittää, edellyttääkö käsittely ympäristölupaa. Ympäristölupa voidaan tarvita esimerkiksi silloin, jos toimintaan ei voida soveltaa ympäristönsuojelulain 32 §:ää poikkeuksesta eräiden jätteidenkäsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta. Luvan tarvetta on käsitelty oppaassa: Puhdistamolietteen käyttö maataloudessa⁸⁵.

Jätteen haltijan (toiminnanharjoittajan) on järjestettävä muun kuin sosiaalitulojen jätevesistä syntyvän lietteen jätteenkuljetus ja jätteen hyödyntäminen tai käsittely, ellei kunta ole sitä järjestänyt. Lupa- ja ilmoitusmenettelyssä on otettava huomioon kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä asiasta annetut määräykset.

84 Haja-asutuksen jätevedet – Lainsäädäntö ja käytännöt. Ympäristöministeriö 2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4740-1>

85 Puhdistamolietteen käyttö maataloudessa. Toim. ProAgria Keskusten liitto 2013 (päivitetty 2020). https://proagria.fi/sites/default/files/attachment/puhdistamolieteopas_2020_linkit_1.pdf

Vaikka maito huoneen pesuvesien, käymäläjätevesien ja asuinrakennusten asumajätevesien käsittely samassa puhdistamossa voi olla haja-asutusalueella järkevää, on lietteen hyödyntämiselle asetettu vaatimuksia. Ruokavirasto hyväksyy lannoitevalmisteet ja ohjeistaa jätevesilietteiden käytöstä maataloudessa⁸⁶. Jätevesilietettä saa käyttää ainoastaan sellaiselle viljelysmaalla, jossa kasvatetaan esimerkiksi viljaa, sokerijuurikasta, öljykasveja tai muita sellaisia kasveja, joita ei käytetä ravinnoksi tuoreena, syömällä maanalainen osa tai eläinten rehuksi.

Tilalla voi ilman Ruokaviraston hyväksyntää kalkkistabiloida, termofiilisesti mädättää, mesofiilisesti mädättää, kompostoida tai termisesti kuivata omaan käyttöön saostuskaivo- ja jätevesilietettä sekä kuivakäymäläjätteitä, jos jätteet ovat peräisin omalta tilalta eikä toiminta tarvitse ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristölupaa (MMM 22/15) ja tämä on kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaista. Mesofiilisesti mädätetty liete on kuitenkin ennen tai jälkeen mädätyksen hygienisoitava, kompostoitava, termisesti kuivattava tai käsiteltävä muulla vastaavalla tavalla. Myös lopputuote on tällöin käytettävä omalla tilalla. Käsittelemätöntä saostuskaivo- ja jätevesilietettä voidaan luovuttaa käsiteltäväksi toiminnanharjoittajalle, jolla on tähän ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Tällöin tulisi tarkastaa, onko kunnan jätehuoltomääräyksissä määräyksiä edellä mainitulla tavalla käsiteltyjen lietteiden hyödyntämisestä, kuten levittämisestä pellolle.

---

86 Jätevesilietteiden käyttö lannoitevalmisteena <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/rehu--ja-lannoiteala/lannoitevalmisteet/laatuvaatimukset/kierratysravinteet/jatevesilietteet/>

14 Kemikaalien käsittely ja varastointi

Ympäristöluvassa tai ilmoituspäätöksessä voidaan antaa eläinsuojan kemikaalien ja jätekemikaalien käsittelyä ja varastointia koskevia määräyksiä. Lupa- tai ilmoitusmenettelyyn kuulumattomien eläinsuojien kemikaalien käsittelyä ja varastointia voidaan ohjata yksittäisillä päätöksillä, joita kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on mahdollisuus antaa ympäristön pilaantumisen vaaraan perustuen (YSL 180 §). Yksittäinen määräys voidaan myös antaa jätelain 125 §:n mukaan muille kuin lupavelvollisille toimintoille roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi.

ELY-keskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat ympäristölupien ja ilmoituspäätöksien määräyksiä kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo myös rekisteröintivelvollisia toimintoja sekä kunnan ympäristönsuojelumääräysten noudattamista. ELY-keskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan ympäristönsuojelulain mukaisessa valvonnassa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta annettujen säännösten noudattamista.

Maataloudessa käytettäviä kemikaaleja ovat mm. polttonesteet, kasvinsuojeluaineet, pesuaineet, vedinkastoaineet, kärpäskarkotteet, AIV-liuokset ja säilörehun säilöntäaineet. Niiden huolimaton ja ohjeiden vastainen käsittely ja epäasiallinen varastointi voi aiheuttaa maaperän ja vesien pilaantumista tai sen vaaraa tai haittaa viemärlaitoksen toimintoille. Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus varautua ennalta kemikaalien aiheuttamien onnettomuuksien ja poikkeuksellisten tilanteiden estämiseksi. Kemikaalivuodot on pysyttävä keräämään talteen mahdollisimman lähellä vuotoa ja vuodon pääsy muuhun kuin vuotojen keräilyyn tarkoitettuun viemäriin tulee estää suoja-aitain, allastuksin ja kynnyksin.

Ympäristönsuojelulain vaatimukset pilaantumisen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellot voidaan saavuttaa noudattamalla kemikaaliturvallisuuslainsäädännön vaatimuksia kemikaalien varastoinnissa ja käsittelyssä. Kemikaalien käsittelyssä on noudatettava käyttöturvallisuustiedotteen ja myyntipäällyksen ohjeita. Välittömästi myrkylliset kemikaalit on varastoitava lukitussa tilassa tai muutoin siten, etteivät asiaankuulumattomat saa niitä haltuunsa. Kemikaalit on varastoitava tiiviissä ja hyväkuntoisissa pakkauksissa, astioissa ja säiliöissä, jotka on suunniteltu kemikaalien varastointiin ja jotka kestävät kemikaalien vaikutusta. Kemikaaleja sisältävät pakkaukset/astiat/

säiliöt on sijoitettava ja kemikaalien käsittelypaikat on toteutettava siten, että mahdollinen vuoto ei pääse leviämään ja että vuoto saadaan kerättyä talteen. Vuodon leviämisen estäminen tarkoittaa käytännössä erilaisia allastavia vuotojenhallintarakenteita, kuten suoja-altaita ja allastettuja varastotiloja ja kemikaalien käsittelypaikkoja. Maaperän ja vesien pilaantumisen estämiseksi vuotojenhallintarakenteiden ja kemikaalien varastotilojen lattioiden sekä käsittelypaikkojen alustojen tulee olla tiiviitä. Pelkkää tiivistettyä maaperää ei voida pitää vuotojenhallinnan vaatimana tiiviinä rakenteena.

Kemikaalien käsittelyä ja varastointia tulee välttää luokitelluilla pohjavesialueilla ja muilla ympäristöllisesti herkillä alueilla, kuten rantavyöhykkeillä tai luonnonsuojelullisesti arvokkailla kohteilla. Jos toiminnan järjestäminen tai muut painavat syyt edellyttävät sijoittamista näille alueille, tulee rakenteellisesti ja käyttöteknisesti huolehtia tehostetuin toimenpitein, ettei toiminnasta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Kemikaalien käsittelyä ja varastointia sekä teknistä toteutusta käsitellään tarkemmin ympäristöhallinnon ohjeessa *Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi*⁸⁷.

---

87 Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi: Ohje ympäristönsuojeluviranomaiselle
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-201-3>

LÄHTEET

Evira:

Ohje tiloille raatojen säilytyksestä keräilyä varten, Evira 2010. https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/ohje_tiloille_raatojen_sailytyksesta_15009_2.pdf

Kuntaliitto:

Ympäristönsuojelumääräysten laatiminen. Opas kunnallisten ympäristönsuojelumääräysten valmistelijoille ja päättäjille. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2019/2021-ymparistonsuojelumaarysten-laatiminen>

Luonnonvarakeskus:

Igluja ja ternimaitoa: tuloksia InnoNauta –hankkeen vasikkatutkimuksista. MTT raportti 69. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-413-7>

Ilmastonmuutoksen hillintävaihtoehtojen ja –skenaarioiden tarkastelu maa- ja elintarviketaloudessa vuoteen 2030. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2015. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/485742/luke-luobio_12_2015.pdf

Kohti ravinteiden kierrätyksen läpimurtoa, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2017. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/540214/luke-luobio_45_2017.pdf?sequence=12&isAllowed=y

Lantabiokaasutuen toteuttamisvaihtoehdot, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 40/2019. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544244/luke-luobio_40_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lypsykarjanavetoiden ammoniakkipäästöjen nykytaso ja vähentämismenetelmät, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-453-3>

Maanvaraisten tiivistettyjen varastoaltaiden rakentamisen täydentävät ohjeet, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2015. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/531518>

Opas lihanautojen ympärivuotiseen ulkokasvatukseen, MTT (myöh. Luonnonvarakeskus), Maa- ja elintarviketalous 86. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/463403>

Selvitys karjatiloiilla muodostuvien säilörehun puristenesteiden, pesuvesien ja jaloittelalueiden valumavesien sekä turkistarhojen valumavesien määräistä. Luonnonvarakeskus 2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-119-6>

Maa- ja metsätalousministeriö:

Keinoja orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön edistämiseen, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161419>

Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentäminen, viljelijäopas, Maa- ja metsätalousministeriö 2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161984>

Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa, Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 5/2011 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80830>

Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa, Maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-970-8>

Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto, MTK:

Maatalouden ilmastotiekartta. Tiekartta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen Suomen maataloudessa. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. https://www.mtk.fi/documents/20143/310288/MTK_Maatalouden_ilmastotiekartta_net.pdf/4c06a97a-c683-1280-65ba-f4666132621f?t=1597055521915

Motiva Oy:

Biokaasun tuotanto maatilalla, Motiva Oy, 2013. https://www.motiva.fi/files/6958/Biokaasun_tuotanto_maatilalla.pdf

Sitra:

Ravinteiden kierron taloudellinen arvo ja mahdollisuudet Suomelle, Sitran selvityksiä 99, 2015. <https://media.sitra.fi/2017/02/27174934/Selvityksia99-2.pdf>

Suomen ympäristökeskus, SYKE:

Ravinteiden kierrätys alkutuotannossa ja sen vaikutukset vesien tilaan - KiertoVesi-hankkeen loppuraportti, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2019. <http://hdl.handle.net/10138/304956>

Tilastokeskus:

Suomen kasvihuonekaasupäästöt 2019. Kokonaispäästöjen kehitys sektoreittain. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/khki/2019/khki_2019_2020-05-28_kat_001_fi.html

Työ- ja elinkeinoministeriö:

Biokaasuohjelmaa valmistelevan työryhmän loppuraportti, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-482-2>

Valonia:

Haja-asutuksen sako- ja umpikaivolietteiden tilakäsittely ja käyttö maataloudessa. Putsareista pellolle -hankkeen opas. Valonia 2014. https://issuu.com/valonia.fi/docs/pupe-opas_151214

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, VTT:

Hajuhaitan vähentäminen maatalouden suurissa eläintuotantoyksiköissä. VTT Tiedotteita 2323. <https://cris.vtt.fi/en/publications/hajuhaitan-v%C3%A4hent%C3%A4minen-maatalouden-suurissa-el%C3%A4intuotantoyksik%C3%B6i>

Hiilineutraali Suomi 2035 – Skenaariot ja vaikutusarviot. VTT Technology 366. <https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2020/T366.pdf>

Ympäristöministeriö:

Haja-asutuksen jätevedet – Lainsäädäntö ja käytännöt, Ympäristöministeriö 2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4740-1>

Hevostallityöryhmän raportti, Ympäristöministeriö, 2008. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/135620/Hevostallity%C3%B6ryhm%C3%A4n%20raportti.pdf?sequence=1>

Kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030, Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:7. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161467/Kansallinen%20ilmansuojeluohjelma%202030.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi. Ohje ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ympäristöministeriö 2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-201-3>

Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus 2019. <http://hdl.handle.net/10138/299501>

Turkistarhauksen ympäristönsuojeluohje, Ympäristöministeriö, Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161033>

Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas 2014, Ympäristöhallinnon ohjeita 9/2014. <http://hdl.handle.net/10138/153474>

Ympäristövalvonnan ohje, Ympäristöhallinnon ohjeita 2/ 2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4609-1>

LINKIT

EU, Guidance on Interpretation of "Installation" and "Operator" for the Purposes of the IPPC Directive. http://ec.europa.eu/environment/archives/air/stationary/ippc/pdf/installation_guidance.pdf.

KEHA, Aluehallinnon asiointipalvelu <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>

LUKE, Selvitys karjatiloiilla muodostuvien säilörehun puristenesteiden, pesuvesien ja jaloittelualueiden valumavesien sekä turkistarhojen valumavesien määrästä. <https://www.luke.fi/projektit/nestemaara/>

LUKE, Typpi- ja fosforitaseet: https://www.luke.fi/ruokafakta/peltomaan_kasvit/typpi_ja_fosforitaseet/

LUKE, ravinnelaskuri: <https://ravinnelaskuri.luke.fi/>

LUKE, patoturvallisuusopas <https://www.ymparisto.fi/patoturvallisuus/opas>

Materiaalitori www.materiaalitori.fi

Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190266>

ProAgria Keskusten liitto, Puhdistamolietteen käyttö maataloudessa https://proagria.fi/sites/default/files/attachment/puhdistamolieteopas_2020_linkit_1.pdf

Ruokavirasto, Jätevesilietteiden käyttö lannoitevalmisteena <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/rehu--ja-lannoiteala/lannoitevalmisteet/laatuvaatimukset/kierratysravinteet/jatevesilietteet/>

Ruokavirasto, Kuolleiden eläinten hävittäminen hautaamalla <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/hautaaminen/>

Ruokavirasto, Kuolleiden eläinten hävittäminen polttamalla <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/polttolaitosten-hyvaksynta/>

Ruokavirasto, Tuotantoeläinten lannan poltto <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/kuolleet-elaimet/lannan-poltto/>

Ruokavirasto, Tuhkan käyttö lannoitteena <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/rehu--ja-lannoiteala/lannoitevalmisteet/laatuvaatimukset/kierratysravinteet/tuhkalannoitteet/>

SYKE, SYKEN karttapalvelut https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Karttapalvelut

SYKE, Vertailuasiakirjat eli BREFit http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Paras_tekniikka_BAT/Vertailuasiakirjat

SYKE, Vesienhoidon suunnittelu ja yhteistyö https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteistyö

VIPU- palvelu <https://vipu.ruokavirasto.fi/login.jsp>

Ympäristöministeriö, Maatalouden ympäristönsuojelun lomakkeet [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet\(9475\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Lomakkeet/Maatalouden_ymparistonsuojelun_lomakkeet(9475))

Ympäristöministeriö, Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi: Ohje ympäristönsuojeluviranomaiselle <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-201-3>

Ympäristöministeriö, Rakentamismääräyskokoelma <https://ym.fi/fi/rakentamismaaraykset>

Ympäristöministeriö. Rakennustuotteiden tuotehyväksyntä <https://ym.fi/fi/rakennustuotteet>

Ympäristöministeriö, YVA-menettelyn keskeiset muutokset. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7b8E9A768B-502E-4E5F-BAB6-90CFF6A348A5%7d/130188>

Ympäristöministeriö, Öljysuojarahasto <https://ym.fi/fi/oljysuojarahasto>

OIKEUSTAPAUKSET

KHO:2015:168 <https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1448019781824.html>

Vaasan hallinto-oikeus 19/0311/3 <https://www.edilex.fi/uutiset/60629>

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

ISBN: 978-952-361-253-2 PDF

ISSN: 2490-1024 PDF